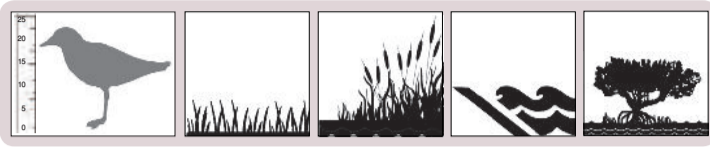

Pluvialis fulva سلیم طلایی خاوری

Pacific Golden Plover

ترکی: شرقی قزل باغیش جولوتی، کردی: ره روهوی ئاسیایی

Morphological characteristics: 23-26 cm length and 60-67 cm wing-span. Highly similar to Eurasian Golden Plover *P. apricaria* but smaller and more slender with finer head and neck, longer legs (especially tibial part), and narrower wings. Sexes similar with marked seasonal variation. Breeding adult with brown cap, nape, upperparts, and upper wing-coverts, marked with large black and white spots. Chin, throat, breast, and belly black with broad white stripe between upper- and underparts extending from face to upper flanks. In flight, brown-grey under tail-coverts clearly in contrast with black belly. Outside breeding season, upperparts grey-brown with a black spot on ear-coverts and buff underparts with small spots and patches. Juvenile greatly resembles Golden Plover, with buff breast and golden brown upperparts with black spots.

Biological characteristics: Prefers tidal flats, shores of lakes, rivers, wetlands, pastures, and short grassland. Gregarious, mostly seen in flocks of 20-50 birds, sometimes in association with other waders. The flock takes off simultaneously and flies in synchrony. Flight regular and fast, at low height with sudden changes of direction. Very cautious and hard to approach. Feeds on insects, small mollusks, crustaceans, worms, and occasionally berries and seeds. Like other plovers, hunts by eye-sight rather than by probing with bill, alternates long runs with sudden stops and pecking.

Distribution and abundance: Probably a scarce but regular winter visitor to coastal zone of Persian Gulf and Baluchestan; some records of wintering in south Caspian region. A few birds recorded on migration in southern Baluchestan region.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۳ تا ۲۶ سانتی متر و گستردگی بالها ۶۰ تا ۶۷ سانتی متر است. شبیه «سلیم طلایی» ولی کوچکتر و ظریفتر و به نسبت دارای سر، گردن و پاهای بلندتر و بالهای باریکتر است. نر و ماده همشکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری تارک سر، پس گردن و روتنه قهوه‌ای طلایی و خالها و لکه‌های سیاه و سفید درشتی در روتنه به ویژه در پوشش‌های روی بالها و دم دارد. چانه، گلو، سینه و شکم سیاه است و نوار پهن سفید رنگی در حد فاصل روتنه و زیرتنه دارد که از صورت شروع می‌شود و در پهلوها تا نزدیک دم امتداد می‌یابد. در پرواز پوشش‌های خاکستری قهوه‌ای زیر بالها (این پوشش‌ها در سلیم طلایی، سفید رنگ است) در تضاد آشکاری با سیاهی شکم است نمایان می‌شود. در خارج از این دوره، روتنه به رنگ خاکستری قهوه‌ای با لکه سیاهی در گوشه‌ها و زیرتنه نخودی با خالها و لکه‌های کوچک دیده می‌شود. پرنده نابالغ به واسطه سینه نخودی و روتنه قهوه‌ای طلایی همراه با لکه‌های سیاه، شباهت زیادی به نابالغ «سلیم طلایی» دارد.

ویژگیهای زیستی: سواحل بین جزرومدی مسطح، گلی و ماسه‌ای همچین صخره‌های مرجانی را ترجیح می‌دهد و در زمان مهاجرت در ساحل دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و مردابها و نیز مراتع و علفزارهای کوتاه دیده می‌شود. پرنده‌ای اجتماعی است و اغلب در دسته‌های ۲۰ تا ۵۰ تایی و یا مخلوط با دیگر کنارآبچرها دیده می‌شود. به صورت گروهی و به یکباره از زمین به پرواز درمی‌آید، پروازی هماهنگ، به صورت متراکم، با سرعت زیاد و در ارتفاع کم دارد که با تغییر مسیرهای ناگهانی و تند همراه است. بسیار محتاط است و به سختی می‌توان به آنها نزدیک شد. مانند دیگر سلیمها، با دودیدن، توقفهای پی‌درپی و سپس نوک‌زدن در میان گل‌ولای، شن و ماسه به جستجوی حشرات، نرم‌تنان کوچک، سخت‌پوستان، کرمها و گاهی سته‌ها و دانه‌های گیاهان آبی می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: احتمالاً به صورت کمیاب ولی منظم، زمستان‌گذران سواحل خلیج فارس و سواحل استان سیستان و بلوچستان است. گزارشهایی نیز از زمستان‌گذرانی این پرنده در نواحی جنوبی دریای خزر وجود دارد. همچنین به صورت مهاجر عبوری در جنوب بلوچستان دیده شده است.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۶ تا ۲۹ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۶۷ تا ۷۶ سانتی‌متر است. سلیمی به نسبت درشت‌جثه است و شباهت زیادی به «سلیم طلایی خاوری» دارد. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری تارک سر، پس سر و روتنه قهوه‌ای طلایی دارد. چانه، گلو، سینه و شکم سیاه است و نوار پهن سفید رنگی در حد فاصل روتنه و زیرتنه دارد که از صورت شروع و در پهلوها تا نزدیک دم امتداد می‌یابد. در پرواز شاهپرها سیاه در تضاد با پوشش‌های قهوه‌ای طلایی روی بالها است. همچنین سفیدی پوشش‌های زیر بالها در تضاد آشکاری با سیاهی شکم، به چشم می‌آید. در خارج از دوره جوجه‌آوری سیاهی چانه، گلو، سینه و شکم ناپدید و به رنگ قهوه‌ای نخودی با رگه‌رگه تیره دیده می‌شود. پرنده نابالغ شبیه پرنده بالغ در خارج از دوره جوجه‌آوری است ولی روتنه آن تیره‌تر و پاها نیز سبز مایل به خاکستری است.

ویژگیهای زیستی: علفزارهای کوتاه، کشتزارها، نواحی سیلابی، مردابهای شور و گاهی سواحل گلی مسطح را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پرنده‌ای اجتماعی است و در گله‌های مخلوط همراه با سایر سلیمها و آبچلیکها دیده می‌شود. پروازی سریع با بال‌زدنهای منظم دارد. هنگام آشفته شدن به همراه دیگر کنارآبچرها به سرعت متفرق می‌شود و پس از طی مسافت به نسبت طولانی دوباره فرود می‌آید. اغلب غذا را از سطح زمین و یا در عمق یک تا دو سانتی‌متری خاک جستجو می‌کند و از بی‌مهرها به ویژه سوسکها و کرمهای خاکی و نیز گاهی از مواد گیاهی مانند سته‌ها، دانه‌ها و علوفه تغذیه می‌کند. در این هنگام معمولاً فواصل کوتاهی را می‌دود و برای گرفتن طعمه به طور ناگهانی توقف می‌کند.

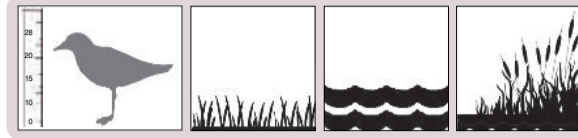
پراکنش و فراوانی: در نواحی جنوبی دریای خزر به ویژه در استان مازندران زمستان‌گذرانی می‌کند. همچنین گزارشهای بسیار اندکی از مشاهده این پرنده در جنوب البرز شامل تالاب قلعه نو در نزدیکی تهران، دریاچه مهارلو در استان فارس، سواحل بندرعباس، هرمزگان و نزدیک خلیج گواتر در جنوب شرقی استان سیستان و بلوچستان وجود دارد.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

سلیم طلایی (سلیم طلایی اروپایی) *Pluvialis apricaria*

Eurasian Golden Plover (European Golden Plover)

ترکی: غربی قزل یاغیش جولوتی، کودی: ره رهوهی زیره

Morphological characteristics: 26-29 cm length and 67-76 cm wing-span. A rather large plover greatly similar to Pacific Golden Plover *P. fulva*. Sexes similar with marked seasonal variation. Breeding adult with brown cap, nape, and upperparts; underparts from cheeks and chin to belly black, with white stripe between upperparts and underparts which extends from face to flanks and under tail-coverts. In flight, black flight-feathers contrast with golden brown upper wing-coverts and white under wing-coverts contrast sharply with black belly. Non-breeding as breeding on upperparts, but with chin, throat, breast, and belly buff-brown with dark streaks. Juvenile similar to non-breeding adult but with darker upperparts and grey-green legs.

Biological characteristics: Prefers short grasslands, farmlands, floodplains, brackish marshes, and sometimes flat muddy coasts. Gregarious, often seen in flocks along with other plovers and sandpipers. Flight fast with regular wing-beats. When flushed with other waders, birds quickly separate and execute longer circuits before resettling. Feeds on invertebrates especially insects, worms, and sometimes plant material such as berries, seeds, and grass. Food often taken from surface, or by probing 1-2 cm deep in soil. When foraging, runs short distances, stopping repeatedly to capture prey.

Distribution and abundance: A fairly common winter visitor to the south Caspian region, most numerous in Mazandaran. Also few records in southern Alborz, Ghalenow marshes near Tehran, Lake Maharlu in Fars, Bandar Abbas coast, Hormozgan, and near Gowatr (southeast Baluchestan).

Conservation Status: This bird is not listed in the global or national protected species.

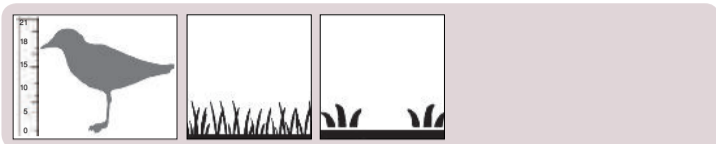

Charadrius (Eudromias) morinellus سلیم کوهی

Eurasian Dotterel

ترکی: داغ یاغیش جولوتی، کردی: ره رهوهی کیوی

Morphological characteristics: 20-22 cm length and 57-64 cm wing-span. A medium-sized plover. Sexes greatly similar (female slightly larger) with some seasonal variation. Breeding adult has black cap and eye-stripe with bold white supercilium in between (V-shaped at nape), white cheek and throat, and grey upperparts streaked rufous. White band across breast, bordered black above and below, separates grey of foreneck from chestnut of belly, latter grading to black at rear and in sharp contrast with white under tail-coverts. Bill black, leg yellowish. In winter, upperparts darker grey, scale-looking due to rufous feather-fringes, white supercilium turning rufous at nape, cap streaked buff, breast grey with buff wash, and white breast-band indistinct. Juvenile as adult in winter but cap, mantle, and scapulars black with contrasting buff feather-fringes and more densely spotted throat, breast, and flanks.

Biological characteristics: Prefers stony uplands, semi-deserts, shrubby steppes, and fringes of cultivations. Gregarious, occurring in small flocks and occasionally in larger groups. On migration, found in parties along with Greater Sand Plover *C. leschenaultii*. Flight powerful and fast with quick wing-beats. Feeds mainly on insects, spiders, and occasionally on mollusks, earthworms, and plant material.

Distribution and abundance: A fairly common winter visitor to plains of Khuzestan; also a scarce passage migrant in the south Caspian region (especially Miankaleh Peninsula) and Urumiyeh Lake.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۰ تا ۲۲ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۷ تا ۶۴ سانتی‌متر است. سلیمی متوسط‌جنه است. نر و ماده تا حد زیادی همشکل (ماده اندکی بزرگتر) و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری جلو پیشانی خاکستری رگه‌رگه، تارک سر تیره، نوار ابرویی سفید (که در پس سر به شکل «۷» به هم متصل می‌شوند) و چانه سفید دارد. روتنه نیز خاکستری با رگه‌رگه بلوطی دیده می‌شود. نوار سینه‌ای سفید، گردن خاکستری (در ماده پر رنگتر از نر) را از سینه و شکم بلوطی متمایز می‌کند. بخش مرکزی شکم سیاه و در تضاد آشکاری با سفیدی پوشه‌های زیر دم است. منقار سیاه و پاهای زرد رنگ دارد. در پوشش زمستانه روتنه خاکستری تیره است که به واسطه حاشیه خرمایی نخودی پرها، الگویی فلس‌دار پیدا می‌کند و نوار ابرویی سفیدش در پس سر به رنگ خرمایی می‌گراید. همچنین تیرگی تارک سر و نوار سفید سینه‌ای کمرنگتر و شکم سفید دیده می‌شود. پرنده نابالغ شبیه بالغها در پوشش زمستانه است ولی تارک سر و روتنه تیره‌تر و حاشیه پرهای روتنه نخودی مایل به کرم دیده می‌شود. و خاله‌های تیره بیشتری در گلو، سینه و پهلوها دارد.

ویژگیهای زیستی: مناطق باز نیمه‌بیابانی، استپهای بوته‌ای و حاشیه کشتزارها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پرنده‌ای آرام و اجتماعی است و اغلب در دسته‌های کوچک، گاهی در دسته‌های بزرگتر و معمولاً در زمان مهاجرت در دسته‌های مخلوط همراه «سلیم شنی» دیده می‌شود. پروازی قوی و سریع با بال‌زدنهای تند دارد. بیشتر از حشرات و عنکبوتها و گاهی نرم‌تنان، کرمهای خاکی و مواد گیاهی تغذیه می‌کند.

پراکنش و فراوانی: به تعداد فراوان در دشتهای استان خوزستان زمستان‌گذرانی می‌کند. به تعداد بسیار اندک به صورت مهاجر عبوری پاییزه و بهاره در نواحی جنوبی دریای خزر به ویژه میانکاله و همچنین دریاچه ارومیه دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

ویژگی‌های ظاهری: طول بدن ۱۸ تا ۲۰ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۵ تا ۶۱ سانتی‌متر است. سلیمی کوچک تا متوسط‌جثه با گردن و پاهای دراز و قامتی به نسبت راست است. نر و ماده متفاوت و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده نر بالغ در دوره جوجه‌آوری با تارک سر و روتنه قهوه‌ای خاکستری، پیشانی، نوار ابرویی و گلوی سفید و خط چشمی قهوه‌ای قابل تشخیص است. جلوی گردن و بخش بالایی سینه بلوطی است و در حاشیه پایینی آن نوار سیاه رنگی دیده می‌شود. شاهپره‌های پرواز تیره و نوار بالی سفید و کوتاهی در قاعده شاهپره‌های اولیه دارد. منقار سیاه و پاها زیتونی خاکستری است. پرنده ماده بالغ در طی همین دوره، طوق سینه‌ای خاکستری مایل به قهوه‌ای دارد و اثری از نوار سیاه در حاشیه پایینی آن دیده نمی‌شود. در پوشش زمستانه در هر دو جنس طوق سینه‌ای کمرنگتر و فقط خالهای قهوه‌ای کمرنگی به جای آن نمایان است. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در پوشش زمستانه است ولی جلوی پیشانی و سینه نخودی‌تر و روتنه به واسطه حاشیه رنگ‌پریده پرها، فلس‌دار به نظر می‌رسد.

ویژگی‌های زیستی: استیج‌های خشک و مناطق نیمه‌بیابانی با پوشش گیاهی پراکنده، حاشیه دریاچه‌های شور و لب‌شور و شورزارها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پرنده‌ای اجتماعی است و اغلب در حال پرواز در دسته‌های متراکم دیده می‌شود. رفتاری شبیه به «سلیم سنی کوچک» دارد. پروازش سریع همراه با بال‌زندهای منظم است و در زمان پرواز پاهای کشیده‌اش از حد دم تجاوز می‌کند. بیشتر از حشرات و لارو آنها تغذیه می‌کند. جوجه‌آوری از اواسط فرودین و با تشکیل قلمرو آغاز می‌شود. تک همسر است و آشیانه‌اش گودی کم‌عمقی پوشیده شده با بقایای گیاهی است که آن را روی زمین، در مناطق باز یا پنهان در میان پوشش گیاهی می‌سازد. معمولاً سه تخم بیضی، صاف، نخودی مایل به زرد با ته رنگ سبز زیتونی به همراه خالها و لکه‌های سیاه و خاکستری رنگ پریده و به ابعاد ۲۷ × ۳۸ میلی‌متر می‌گذارد. جوجه‌ها در بدو تولد پوشیده از کرک، توانمند و برای تغذیه مستقل از والدین هستند. اطلاعات بیشتری در خصوص دوره پرورش جوجه‌ها در دست نیست.

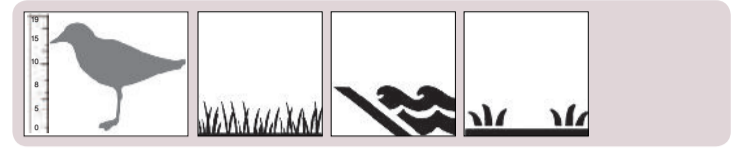
پراکنش و فراوانی: به صورت منظم ولی به تعداد کم، مهاجر بهاره و پاییزه نواحی جنوبی دریای خزر و نواحی مرکزی و غربی کشور است. بنا به مشاهدات «زارودنی» در حوضه هریرود در شمال شرقی خراسان جوجه‌آوری می‌کرده است.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

Charadrius asiaticus سلیم سینه بلوطی

Caspian Plover

ترکی: خزر یاغیش جولوتی، کردی: ره‌روه‌ی سینگ سپی

Morphological characteristics: 18-20 cm length and 55-61 cm wing-span. A small to medium-sized plover with long neck and legs and relatively upright stature. Sexes dissimilar with some seasonal variation. Male breeding adult with grey-brown cap and upperparts, white forehead, supercilium, and throat and distinct brown eye-stripe. Foreneck and upper chest chestnut with a black band on lower edge. Also with dark flight-feathers, short white wing-bars at base of primaries, black bill, and olive-grey legs. Female breeding adult with brownish grey breast-band but no black bar on lower edge. Winter plumage in both sexes with paler breast-band and pale brown spots instead. Juvenile resembles adult in winter plumage but with darker buff forehead and breast and scaly-looking upperparts and upper wing-coverts due to pale feather-fringes.

Biological characteristics: Prefers dry steppe and semi-desert with scattered plant cover, also fringes of brackish and salty lakes and saltpans. Gregarious, often seen in dense flocks in flight. Behaviour similar to Lesser Sand Plover *C. mongolus*. Flight rapid with regular wing-beats. Outstretched legs exceed tail in flight. Mostly feeds on insects and larvae. Breeding starts early April. Monogamous and territorial. Nest a shallow scrape on ground lined with plant debris, situated in open area or in shade of some vegetation. Usual clutch 3 oval eggs, yellowish buff in colour, tinged with olive-green, with black and pale grey spots and patches, 38×27 mm in size. Chicks precocial and nidifugous. No data available on fledging period.

Distribution and abundance: A regular passage migrant in small numbers from late March to early May and from mid-August to mid-September in plains and along shore of south Caspian region, central and western Iran. According to Zarudny, undoubtedly breeds in Harir Rud basin of northeast Khorasan.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

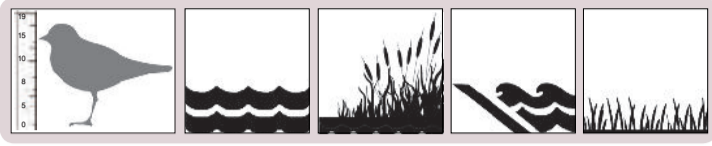

Charadrius hiaticula سلیم طوقی

Common Ringed Plover

ترکی: یاغیش جولوتی، کردی: ره رهوهی گهردن به خالی گهوره، سیستانی: امدک

Morphological characteristics: 18-20 cm length and 48-57 cm wing-span. A small agile bird similar to Kentish Plover *C. alexandrinus* in black and white patterns of head and neck. Sexes similar with little seasonal variation. Adult bird with brownish grey cap and upperparts, black mask on face, broad black breast-band, and a white patch on forehead. Neckband and underparts white. Black-tipped flight-feathers and white wing-bar easily noticeable in flight. Also with orange-yellow legs and orange bill with black tip. Outside breeding season, black facial mask and breast-band fringed white and less sharply defined and bill darkened. Juvenile resembles adult in winter plumage, but brown upperparts look scaly due to pale feather-fringes, black of facial mask and breast-band replaced by dark brown and breast-band interrupted in middle.

Biological characteristics: Prefers seashores, sandy or muddy shores of rivers and lakes, open wetlands, and occasionally short-grass meadows. An active and gregarious wader associating in flocks of 50 birds or more outside breeding season. Flight rapid at low height along with strong deep wing flapping, soaring, and sometimes change in direction or altitude. Like other plovers, feeds by quick or slow running alternated by sudden stops and bending of head to catch prey. Usually feeds on invertebrates such as insects, worms, crustaceans, and small mollusks.

Distribution and abundance: A fairly common winter visitor and passage migrant in the south Caspian region and the entire south coast from Khuzestan to the Pakistan border. Also recorded in small numbers in all major inland wetlands of Iran, mainly in migration seasons but sometimes also in winter.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۸ تا ۲۰ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۸ تا ۵۷ سانتی‌متر است. سلیمی کوچک‌جثه و پر تحرک است که به واسطه طرح سیاه و سفید سر و گردن شباهت زیادی به «سلیم کوچک» دارد. نر و ماده هم‌شکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. در پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری تارک سر و روتنه خاکستری مایل به قهوه‌ای است. نقاب سیاهی روی صورت و طوق سینه‌ای پهنی به همین رنگ دارد. لکه جلوی پیشانی، طوق گلوبی و سایر بخشهای زیرتنه سفید دیده می‌شود. انتهای شاهپرها اولیه و ثانویه سیاه است و نوار بالی سفیدی روی بالها دارد که در پرواز به خوبی نمایان است. پاهای نارنجی و منقاری به همین رنگ با نوک سیاه دارد. در خارج از دوره جوجه‌آوری، رنگ سیاه نقاب صورت و نوار سینه به رنگ قهوه‌ای خاکی و رنگ منقار به تیرگی می‌گراید. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در پروبال زمستانه است ولی روتنه قهوه‌ای و به واسطه حاشیه رنگ‌پریده پرها، فلس‌دار به نظر می‌رسد. طوق سینه‌ای نیز به رنگ قهوه‌ای مایل به سیاه و ناقص دیده می‌شود و نقاب سیاه صورت را ندارد.

ویژگیهای زیستی: سواحل دریا، مصیبا و یا زیستگاههای مشابه آن در حاشیه رودخانه‌ها، دریاچه‌ها، تالابها و گاهی مناطق مجاور علفزارها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پرنده‌ای پر جنب‌وجوش و اجتماعی است و در خارج از دوره جوجه‌آوری اغلب در دسته‌های ۵۰ تایی یا بیشتر دیده می‌شود. پروازی سریع و در ارتفاع کم با بال‌زدن، بال‌بازروی و گاهی تغییر ارتفاع دارد. راه رفتن و تغذیه مانند دیگر سلیمها، ترکیبی از دویدنهای سریع و آهسته همراه با توقفهای ناگهانی و کوتاه و خم کردن سر و گردن برای برداشتن طعمه است. معمولاً در طی دوره جوجه‌آوری از بی‌مهره‌ها و خارج از این دوره بیشتر از کرمها، سخت‌پوستان و نرم‌تنان دریایی تغذیه می‌کند.

پراکنش و فراوانی: در نواحی جنوبی دریای خزر و در تمامی طول سواحل جنوب از استان خوزستان تا مرز پاکستان به صورت زمستان‌گذران و مهاجر عبوری دیده می‌شود. همچنین حضور این گونه در زمان مهاجرت به تعداد کم در اغلب تالابهای کشور به ثبت رسیده است.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت‌شده جهانی و ملی قرار ندارد.

Charadrius dubius سلیم طوقی کوچک

Little Ringed Plover

ترکی: کیچیک یاغیش جولوتی، کردی ره رهوهی گهردن به خالی بچووک

Morphological characteristics: 14-15 cm length and 42-48 cm wingspan. A small, short-necked, and short-billed wader, similar to Common Ringed Plover *C. hiaticula* but distinguished by smaller size, slender wholly dark bill, yellow eye-ring, greyish pink legs, and lack of white wing-bar. Sexes similar with little seasonal variation. Adult breeding bird with brownish grey cap and upperparts, white forehead bordered at rear by black bar and below by broad black eye-stripe and ear-coverts, white ring round neck, and white underparts interrupted by black breast-band. Outside breeding season, black of head and breast changes into dark brown and yellow eye-ring less swollen and inconspicuous. Juvenile resembles adult non-breeding, but brown upperparts look scaly due to pale feather margins.

Biological characteristics: Prefers open flat ground at border of freshwater, favouring sandy and gravelly banks and islets of rivers and lakes, temporary pools, flooded gravel pits, in winter also along brackish estuaries and lagoons or on saline inland lakes. Not gregarious, mostly seen singly or in small flocks. Flight rapid with fast wing-beats. Excitable and noisy during early breeding season but secretive thereafter. Feeds mostly on insects, spiders, and other small invertebrates by searching shore and shallow water. Breeding starts late March. Monogamous. Nest a small scrape on ground, unlined or with lining of some plant material, pebbles, and foliage. Usual clutch 4, rarely 3-5, short pear-shaped to oval eggs with grey, brownish buff surface mottled with tiny spots and brown streaks or occasionally with brown, purple, or black streaks, 29.8 × 22.1 mm in size. Eggs hatch after 24-26 days. Chicks precocial and nidifugous. Fledging period 25-27 days. Breeding habitat often only temporarily suitable, and may produce second clutch far away when young of first clutch independent.

Distribution and abundance: A common and widespread summer visitor, breeding in all major wetland areas, rivers, and temporal streams and pools throughout the country. A few birds recorded in winter in some wetlands in Khuzestan, Gilan, and Persian Gulf coasts.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۴ تا ۱۵ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۲ تا ۴۸ سانتی‌متر است. سلیمی کوچک‌جثه و باریک اندام است و شباهت زیادی به «سلیم طوقی» دارد ولی به واسطه جثه کوچکتر، فقدان نوار بالی سفید، منقار کاملاً تیره، حلقه چشمی زرد و پاهای صورتی مایل به خاکستری از آن تشخیص داده می‌شود. نر و ماده همشکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. در پرندۀ بالغ در دورۀ جوجه‌آوری تارک سر و روتنه خاکستری مایل به قهوه‌ای است. نقاب سیاه ناقصی روی صورت و طوق سینه‌ای به نسبت پهنی به همین رنگ دارد. لکه جلو پیشانی، طوق گلوبی و سایر بخشهای زیرتنه سفید دیده می‌شود. در خارج از دورۀ جوجه‌آوری سیاهی نقاب صورت و نوار سینه به رنگ قهوه‌ای خاکی می‌گراید و جلو پیشانی و نوار ابرویی نخودی رنگ می‌شود. پرندۀ نابالغ شبیه بالغها در پروبال زمستانه است ولی به واسطه روتنه قهوه‌ای و حاشیه رنگ‌پریده پرها، فلس دار به نظر می‌رسد.

ویژگیهای زیستی: سواحل رودخانه‌ها و آبهای شیرین کم‌عمق، راکد و یا با جریانی آرام، مصبهای لب‌شور، پیکره‌های آبی ساحلی، مناطق شنی و ماسه‌ای و حاشیه گلی تالابها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند و از مناطق کوهستانی، جنگلی، مزارع و مراتع دوری می‌کند. چندان اجتماعی نیست و اغلب به تنهایی یا در دسته‌های کوچک دیده می‌شود. پروازی سریع دارد و هنگام بلند شدن از سطح زمین سراسیمه بال می‌زند. در اوایل دوران جوجه‌آوری پر سروصدا است ولی بعد از آن به شدت مخفی کار می‌شود. برای تغذیه معمولاً سطوح مرطوب و همچنین آبهای کم‌عمق را جستجو می‌کند. بیشتر از حشرات همچنین عنکبوتها و دیگر بی‌مهره‌های کوچک تغذیه می‌کند. جوجه‌آوری از اوایل فروردین آغاز می‌شود. تک همسر است و آشیانه‌اش گودی کوچکی بر سطح زمین، بدون پوشش و یا با اندکی مواد گیاهی، سنگریزه و خار و خاشاک است که آن را در زمینهای فاقد پوشش و یا میان علفها بنا می‌کند. معمولاً چهار و به ندرت سه تا پنج تخم گلابی شکل کوتاه تا بیضی، صاف، به رنگ خاکستری، شنی یا نخودی مایل به قهوه‌ای، با خالها و خطوط قهوه‌ای، ارغوانی یا سیاه و به ابعاد ۲۲،۱ × ۲۹،۸ میلی‌متر می‌گذارد. تفریح تخمها ۲۴ تا ۲۶ روز طول می‌کشد. جوجه‌ها در بدو تولد پوشیده از کرک، توانمند و برای تغذیه مستقل از والدین هستند. پرورش جوجه‌ها ۲۵ تا ۲۷ روز به طول می‌انجامد. معمولاً دو دسته تخم در هر دورۀ جوجه‌آوری می‌گذارد.

پراکنش و فراوانی: به صورت معمول و گسترده در تمامی تالابهای عمده و رودخانه‌های دایمی سراسر کشور تابستان‌گذرانی و جوجه‌آوری می‌کند. تعداد بسیار کمی نیز زمستانها در برخی تالابهای استانهای خوزستان و گیلان و سواحل خلیج فارس دیده می‌شوند.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

Charadrius leschenaultii سلیم شنی بزرگ

Greater Sand Plover

ترکی: گالین دیمدیک یاغش جولوتی، کردی: رهو رهوی گهردن خیزی گهوره

Morphological characteristics: 22-25 cm length and 53-60 cm wing-span. A medium-sized plover, greatly similar to Lesser Sand Plover *C. mongolus* but distinguished by larger body, relatively larger head, and longer legs and bill (bill length almost 1.5 times greater than loral distance). Sexes dissimilar, male with some seasonal variation. Male breeding adult with sandy brown cap and upperparts, white patch on forehead, black eye-stripe, and dark rufous breast-band which extends to flanks and upperparts. Also has white throat and underparts, dark flight-feathers, and white wing-bar easily noticeable in flight. Breeding female like male but black face-marks wholly or partly brown. Non-breeding adult loses black patterns of face and rufous patterns of plumage, resembling adult female. Juvenile resembles adult female also, but has buff-tinged head and scaly-looking upperparts and upper wing-coverts due to pale feather-fringes.

Biological characteristics: Prefers sandy or muddy fringes of saline or brackish lakes, muddy estuaries, shores, salt pans, sandy coasts, coral reefs, and muddy and dried sludgy steppes. Behaviour similar to Lesser Sand Plover. Gregarious, usually in large flocks along with other waders. Feeds mainly on insects, especially beetles. Breeding starts early March to early April along water bodies, sometimes on islands. Monogamous. Nest a shallow scrape on ground hidden among short surrounding vegetation. Usual clutch 2-3 oval eggs, yellowish pale buff in colour, spotted blackish brown to brown and pale grey, 38.6 × 27.7 mm in size. Eggs hatch after 24 days. Chicks precocial and nidifugous. No data available on fledging period.

Distribution and abundance: A very scarce and perhaps irregular breeding bird near Lake Urumiyeh (Azarbaijan), north-eastern Khorasan and Bushehr (Mond and Helleh areas). A common winter visitor to the entire south coast from Khuzestan to the Pakistan border and occasionally central Fars. Also a scarce passage migrant elsewhere in the south Caspian region especially Miankaleh and rarely in western Iran.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۲ تا ۲۵ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۳ تا ۶۰ سانتی‌متر است. سلیمی متوسط‌جثه با شباهت زیاد به «سلیم شنی کوچک» است که به واسطه جثه بزرگتر، پاها و منقار بلندتر (طول منقار تقریباً یک و نیم برابر فاصله قاعده منقار تا چشمها) و لکه سفید جلو پیشانی از آن متمایز می‌شود. نر و ماده متفاوت و فقط پرنده نر دارای تغییرات فصلی است. پرنده نر در دوره جوجه‌آوری تارک سر و روتنه قهوه‌ای شنی، لکه سفیدی در جلوی پیشانی، لکه چشمی سیاه و نوار سینه‌ای بلوطی پر رنگی دارد که این رنگ تا حدودی در روتنه و پهلوها نیز دیده می‌شود. گلو و مابقی زیرتنه سفید است. شاهپره‌های پرواز تیره و نوار بالی سفیدی روی بالها دارد که در پرواز به خوبی نمایان است. در خارج از این دوره، پرنده نر الگوی سیاه صورت و رنگ بلوطی بدن خود را از دست می‌دهد و شبیه ماده می‌شود. پرنده نابالغ شبیه پرنده ماده است ولی سر نخودی رنگ است و روتنه به واسطه حاشیه رنگ‌پریده پرها، فلس‌دار به نظر می‌رسد.

ویژگیهای زیستی: حاشیه ماسه‌ای یا گلی دریاچه‌های شور و لب‌شور، مصبهای گلی، پیکره‌های آبی ساحلی، شورزارها، سواحل ماسه‌ای، صخره‌های مرجانی و استپهایی با سطوح گلی و لجنی خشک را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. رفتارش شبیه «سلیم شنی کوچک» است. پرنده‌ای اجتماعی است و معمولاً در دسته‌های بزرگ همراه با سایر کنارآبچرها دیده می‌شود. به طور عمده از حشرات به ویژه از سوسکها تغذیه می‌کند. جوجه‌آوری از اواسط اسفند تا اواسط فروردین در حاشیه پیکره‌های آبی و گاهی در جزایر درون دریاچه‌ها آغاز می‌شود. تک همسر است و آشیانه‌اش گودی کم‌عمقی روی زمین در خاکهای نرم یا ماسه‌ای است که آن را با اندکی مواد گیاهی اطراف و خار و خاشاک می‌پوشاند. معمولاً سه و گاهی دو تخم بیضی، صاف، زرد مایل به نخودی کمرنگ، با خالهای قهوه‌ای مایل به سیاه تا قهوه‌ای و خاکستری رنگ پریده و به ابعاد ۲۷,۷ × ۳۸,۶ میلی‌متر می‌گذارد. تفریح تخمها بیش از ۲۴ روز طول می‌کشد. جوجه‌ها در بدو تولد پوشیده از کرک، توانمند و برای تغذیه مستقل از والدین هستند.

پراکنش و فراوانی: جوجه‌آوری این پرنده به صورت نادر و نامنظم در اطراف دریاچه ارومیه، بوشهر (مناطق مند و حله) و شمال شرقی خراسان به ثبت رسیده است. در سواحل جنوبی کشور از استان خوزستان تا مرز پاکستان، گاهی در استان فارس زمستان‌گذرانی می‌کند. همچنین در زمان مهاجرت به شکل عبوری در نواحی جنوبی دریای خزر به ویژه در میانکاله و به ندرت در غرب کشور دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت:

در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۹ تا ۲۱ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۵ تا ۵۸ سانتی‌متر است. سلیپی کوچک‌جثه با شباهت بسیار به «سلیم شنی بزرگ» است ولی به واسطه جثه کوچکتر و منقار کوچکتر از آن متمایز می‌شود. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. در پرنده بالغ طی دوره جوجه‌آوری روتنه قهوه‌ای خاکستری یکدست است. نقاب سیاهی روی صورت و نوار سینه‌ای پهن بلوطی رنگی دارد. شاهپرها بالها تیره هستند و نوار بالی سفیدی روی آنها دارد که در پرواز به خوبی نمایان است. گلو و سایر بخشهای زیرتنه سفید به نظر می‌رسد. طول منقار تقریباً به اندازه فاصله قاعده منقار تا چشمها است. پرنده بالغ در پوشش زمستانه، نقاب سیاه روی صورت و طوق بلوطی روی سینه را ندارد. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در پوشش زمستانه است ولی سینه نخودی دارد و روتنه به واسطه حاشیه رنگ‌پریده پرها، فلس‌دار به نظر می‌رسد.

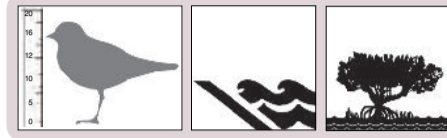
ویژگیهای زیستی: مصبهای گلی، پیکره‌های آبی ساحلی، شوره‌زارها، سواحل ماسه‌ای و سنگی و صخره‌های مرجانی را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پروازی سریع دارد و در هنگام برخاستن به سرعت بال می‌زند. همچنین هنگام فرود اندکی روی زمین می‌دود. در دسته‌های کوچک و به صورت مخلوط با سایر کنارآبچرها به تغذیه از بی‌مهره‌ها به ویژه حشرات، سخت‌پوستان، کرمها و نرم‌تنان می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: در طول سواحل خلیج فارس و بلوچستان زمستان‌گذرانی می‌کند و یا به صورت مهاجر عبوری دیده می‌شود. فقط یک گزارش از مشاهده این پرنده در میانکاله وجود دارد. **وضعیت حفاظت:** در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

سلیم شنی کوچک *Charadrius mongolus*

Lesser Sand Plover (Mongolian Plover)

ترکی: مغول یاغیش جولوتی، کردی: ره‌روه‌هی گهردن خیزی بچووک

Morphological characteristics: 19-21 cm length and 45-58 cm wing-span. A small plover highly similar to Greater Sand Plover *C. leschenaultii* but distinguished by smaller body and shorter bill. Sexes similar with marked seasonal variation. Breeding male characterized by grey-brown upperparts, black forehead continuing in broad black stripe over lore and ear-coverts, broad rufous breast-band extending to neck and upper ear-coverts, dark flight-feathers and a white wing-bar easily noticeable in flight. Throat and rest of underparts white. Bill as long as distance from base of bill to rear of eye. In non-breeding plumage, black facial mask and rufous breast-band absent. Juvenile like non-breeding but shows fine buff scaly feather-fringes on upperparts and upper wing-coverts.

Biological characteristics: Prefers coastal mudflats, muddy estuaries, shingle and coral banks, and open sandy, silty, or stony shores of saline, brackish, or freshwater lakes and pools. Flight rapid, with fast wing-beats on take-off. At landing, runs short distance before halting. Occurs in small or large flocks, sometimes mixed with other waders. Feeds on invertebrates especially insects, crustaceans, worms, and mollusks.

Distribution and abundance: A fairly common winter visitor and passage migrant along the coasts of southern Iran, from Khuzestan east to the Pakistan border. Only one record during migration from southeast Caspian region (at Miankaleh Peninsula).

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

Charadrius alexandrinus سلیم کوچک

Kentish Plover (Snowy Plover)

ترکی: دنیز یاغش جولوتی، کردی: شیللاقه‌ی بچووک

Morphological characteristics: 15-17 cm length and 42-45 cm wing-span. A small plover, highly similar to Common Ringed Plover *C. hiaticula* and Little Ringed Plover *C. dubius* in winter plumage, but distinguished by smaller body, shorter and thinner black bill, and black legs. Sexes dissimilar with some seasonal variation. Male breeding adult distinguished by white forehead and supercilium, black bar across forehead, rufous cap, black stripe through eye, and white ring round neck; upperparts, upperwing, and tail brown-grey; underparts white with short black bar at breast-side. In flight, shows conspicuous white wing-bar on bases of flight-feathers and extensively white outer tail-feathers. Non-breeding male as well as female in all plumages differ by brown instead of black-and-rufous cap, while also black of stripe through eye and of bars at breast-side is replaced by brown. Juvenile scarcely different from non-breeding adult, but has a scaly look due to narrow buff feather-fringes; also, breast patch less noticeable.

Biological characteristics: Prefers flat and open sandy or silty shores of sea coasts or along saline or brackish lakes and estuaries, provided with banks of pebbles or shells and patches of scanty low vegetation. Usually in pairs or small family groups in breeding season, but congregating in flocks of 20-30 birds in rest of year. Even more agile than Little Ringed Plover, running more rapidly over longer distances and with faster wing-beats in flight. Feeds on insects, crustaceans, worms, and small mollusks. Breeding starts late March, some pairs occasionally associating into loose colonies. Monogamous. Nest a shallow scrape on ground without lining or with lining of a little plant material, among pebbles, shells, or scanty low vegetation. Usual clutch 3, rarely 2-4, oval to pear-shaped eggs, with grey, buff, or sandy surface tinged olive-brown or reddish with irregular lines or mottled with tiny black and pale grey spots, 33.1 × 23.5 mm in size. Eggs hatch after 24 days. Chicks precocial and nidifugous. Fledging period 27-31 days, independent thereafter. Usually produces a second clutch, coupling with a different male, when young of first are independent.

Distribution and abundance: A common resident along the south Caspian coast, on the south coast from Khuzestan to the Pakistan border, and at brackish to saline wetlands in Khuzestan, central Fars and Sistan-Baluchestan. A common summer visitor to brackish and saline wetlands in Azarbaijan (especially around Lake Urumiyeh), and an irregular breeding bird at seasonal brackish and saline wetlands on the central plateau. Widespread on migration and in winter at wetlands in south Caspian region, Khuzestan, Bushehr, Fars, Sistan-Baluchestan, and along entire south coast.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۵ تا ۱۷ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۲ تا ۴۵ سانتی‌متر است. سلیمی کوچک‌جثه است که در پروبال زمستانه تا حد زیادی به «سلیم طوقی» و «سلیم طوقی کوچک» شباهت دارد ولی به واسطه اندازه کوچکتر و منقار باریکتر و کوچکتر از آنها متمایز می‌شود. نر و ماده متفاوت و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده نر بالغ در دوره جوجه‌آوری با روتنه خاکستری قهوه‌ای مشخص است. لکه جلوی پیشانی، نوار ابرویی و طوق گردنی سفید و پس سر خرمایی دیده می‌شود. همچنین لکه سیاهی در جلوی تارک سر، پشت چشمها و دو طرف سینه به شکل نیم طوقی ناقص دارد. نوار سفیدی روی بالها در پرواز به خوبی نمایان است. منقار و پاها تیره و زیرتنه سفید است. پرنده ماده بالغ فاقد لکه‌های سیاه در سر و صورت و لکه خرمایی در پس سر است و شبیه به پرنده نر در خارج از دوره جوجه‌آوری به نظر می‌رسد. پرنده نابالغ شبیه بالغها در پوشش زمستانه است ولی روتنه به واسطه حاشیه رنگ‌پریده پرها، فلس‌دار به نظر رسیده و لکه سینه‌ای کمتر به چشم می‌آید.

ویژگیهای زیستی: سواحل ماسه‌ای و سیلتی گاهی دارای سنگریزه، حواشی پیکره‌های آبی و دریاچه‌های شور و لب‌شور و نیز حاشیه دریاچه‌های نمک را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. در خارج از دوره جوجه‌آوری معمولاً به صورت گروهی در دسته‌های ۲۰ تا ۳۰ تایی و به ندرت بزرگتر از آن دیده می‌شوند. به سرعت راه می‌رود و پروازی شبیه به «سلیم طوقی کوچک» دارد ولی نسبت به آن سریعتر بال می‌زند و هنگام فرود آمدن سریعتر می‌دود. از حشرات، سخت‌پوستان، کره‌ها و نرم‌تنان تغذیه می‌کند. جوجه‌آوری به صورت منزوی و یا کلنی از اوایل فروردین آغاز می‌شود. تک همسر است و آشیانه‌اش گودی کوچکی بر سطح زمین بدون پوشش و یا با پوشش اندکی از خار و خاشاک است. معمولاً سه و گاهی دو یا چهار تخم بیضی کوتاه تا گلابی شکل، صاف، به رنگ خاکستری، نخودی یا شنی و گاهی با ته رنگ زیتونی، قهوه‌ای و یا مایل به قرمز به همراه خطوط نامنظم یا خالهای ریز سیاه و خاکستری رنگ پریده و به ابعاد ۲۳.۵ × ۳۳.۱ میلی‌متر می‌گذارد. تفریح تخمها ۲۴ روز طول می‌کشد. جوجه‌ها در بدو تولد پوشیده از کرک، توانمند و برای تغذیه مستقل از والدین هستند. پرورش جوجه‌ها ۲۷ تا ۳۱ روز به طول می‌انجامد و کمی پس از آن مستقل می‌شوند. احتمالاً دو دسته تخم در هر دوره جوجه‌آوری می‌گذارد. پرنده ماده ممکن است جوجه‌ها را در هفت تا ۲۰ روزگی ترک نموده، با نر دیگری جفت شود و آشیانه جدیدی بسازد.

پراکنش و فراوانی: مقیم سواحل جنوبی دریای خزر و سواحل جنوبی کشور از استان خوزستان تا مرز پاکستان و نیز تالابهای شور و لب‌شور استانهای خوزستان، فارس و سیستان و بلوچستان است. به علاوه به صورت معمول در برخی تالابهای استان آذربایجان به ویژه در سواحل دریاچه ارومیه و به صورت نامنظم در تالابهای فصلی (موقتی) مناسب شور و لب‌شور فلات مرکزی جوجه‌آوری می‌کند. همچنین مهاجر عبوری و زمستان‌گذران برخی تالابهای نواحی جنوبی دریای خزر، استانهای خوزستان، بوشهر، هرمزگان، فارس، سیستان و بلوچستان و در تمامی طول سواحل جنوبی کشور است.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

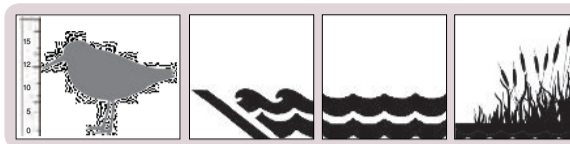

تلیله گردن سرخ *Calidris ruficollis*

Red-necked Stint

ترکی: کیچیک قزل بوغاز قوم جولوتی، کردی: شیللاقه‌ی گهردن سوور

Morphological characteristics: 13-16 cm length and 35-38 cm wing-span. Slightly larger and bulkier than Little Stint *C. minuta*, distinguished by shorter and thicker bill, shorter legs, and longer wings. Sexes similar with some seasonal variation. Breeding adult shows rufous-chestnut face, throat, and upper breast, flecked with white when fresh. Base of bill white, crown and upperparts dark, dotted black, rufous-chestnut, grey, and white. Upper wing-coverts grey-brown with pale buff fringes. Side of rump white, with black stripe over the middle extending to the end of tail. Tail grey, outer feathers with whiter inner webs. Side of breast and fore-flanks show distinct dark patches, rest of underparts and underwing white. Legs and bill black. Outside breeding season, more densely streaked on crown than Little Stint, face darker, and with a grey-brown eye-stripe below supercilium. Upperparts pale grey, more uniform than Little Stint due to less blotched dark areas on centre of feathers. Juvenile variable, in fresh plumage upperparts browner and duller than juvenile of Little Stint, with less scaly pattern. Scapulars black-brown, fringed pale chestnut and tipped white and sides of mantle with indistinct off-white streaks. Cheek and nape finely streaked grey. Most juveniles show rufous tone on breast, others with buff-grey tone and distinct streaking on the sides. Underparts and underwing also white.

Biological characteristics: Mostly prefers sheltered sea coast, bays, and estuaries, also fringe of permanent or seasonal water bodies close to the coast. Mostly observed feeding on intertidal and near-coastal wetlands. Gregarious, found in small to large flocks outside breeding season. Flight light and fast, with quick take-off, usually flying low above ground. Omnivorous, feeds mostly with other waders on insects, small vertebrates, mollusks, gastropods, crustaceans, and plant seeds.

Distribution and abundance: A vagrant to Iran. Koelz collected two males and two females on 18-25 July 1941 in Borujerd (Lorestan). Recently, an adult reported from Bandar abbas coasts (Hormozgan).

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۳ تا ۱۶ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۳۵ تا ۳۸ سانتی‌متر است. اندکی بزرگتر و پر جثه‌تر از «تلیله کوچک» به نظر می‌رسد ولی به واسطه منقار کوتاه‌تر و ضخیم‌تر، پاهای کوتاه‌تر و بالهای درازتر از آن تفکیک می‌شود. نر و ماده همشکل و دارای تغییرات فصلی هستند. در پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری صورت، گلو و بخش بالایی سینه بلوطی خرمایی است که در پروبال تازه رویده همراه با لکه‌های سفید دیده می‌شود. قاعده منقار سفید، تارک سر و روتنه تیره و از لکه‌های سیاه، بلوطی خرمایی، خاکستری و سفید پوشیده شده است. پوشه‌های روی بالها قهوه‌ای خاکستری و حاشیه پره‌های آن نخودی کمرنگ دیده می‌شود. دو طرف دمگاه سفید و در مرکز نوار طولی سیاه رنگی دارد که تا انتهای دم امتداد می‌یابد. دم خاکستری و پره‌های کناری آن در بخش درونی خود سفیدتر به نظر می‌رسند. دو طرف سینه و بخش جلویی پهلوها لکه‌های تیره مشخصی دارد و مابقی زیرتنه و زیر بالها سفید است. پاها و منقار نیز سیاه هستند. در خارج از این دوره نسبت به «تلیله کوچک» تارک سر رگه‌رگه تیره بیشتری دارد، صورت تیره‌تر به نظر می‌رسد و نوار چشمی قهوه‌ای خاکستری مشخصی در زیر نوار ابرویی به چشم می‌آید. روتنه خاکستری روشن است و به واسطه لکه‌های تیره کمتر در مرکز پره‌های آن، نسبت به «تلیله کوچک» یکنواخت‌تر به نظر می‌رسد. رنگ بدن پرنده نابالغ متغیر است، در پروبال تازه رویده روتنه قهوه‌ای‌تر و مات‌تر از نابالغ «تلیله کوچک» است و الگوی فلس مانند کمتری دارد. پره‌های شانه قهوه‌ای مایل به سیاه، حاشیه آنها بلوطی روشن و نوک آنها سفید است و در دو طرف بخش بالایی روتنه رگه‌رگه نامشخص مایل به سفید دارد. گونه‌ها رگه‌رگه ظریف خاکستری دارد که تا پس گردن امتداد می‌یابد. در اغلب نابالغها سایه خرمایی رنگی روی سینه و در برخی دیگر سایه خاکستری نخودی همراه با رگه‌رگه مشخص در دو طرف آن دیده می‌شود. زیرتنه و زیر بالها نیز سفید است.

ویژگیهای زیستی: سواحل دریاها، خلیجها، خورها و مصبهای دارای پناه و همچنین حاشیه پیکره‌های آبی دائمی و موقت نزدیک به سواحل دریاها را ترجیح می‌دهد و برای تغذیه بیشتر در سواحل گلی یا شنی وسیع بین جزرومدی یا حاشیه پیکره‌های آبی که فقط دارای لایه نازکی از آب باشد، دیده می‌شود. پرنده‌ای اجتماعی است و در خارج از دوره جوجه‌آوری اغلب در دسته‌های کوچک تا بزرگ دیده می‌شود. پروازی سبک و سریع دارد، به سرعت از روی زمین به پرواز درمی‌آید و معمولاً در ارتفاع پایین پرواز می‌کند و اوج نمی‌گیرد. همه‌چیز خوار است و اغلب به صورت مخلوط با سایر پرندگان کنارآبی به تغذیه از حشرات، مهره‌داران کوچک، نرم‌تنان، شکم‌پایان و سخت‌پوستان و همچنین دانه‌های گیاهی می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: به صورت سرگردان در کشور دیده شده است. «کوئلز» در طی ۱۸ تا ۲۵ جولای سال ۱۹۴۱ میلادی، دو فرد نر و دو فرد ماده از این پرنده را در استان لرستان صید کرد. اخیراً نیز یک فرد بالغ از سواحل بندرعباس گزارش شده است.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

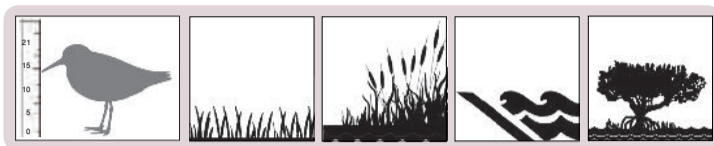

تلیله سفید *Calidris alba*

Sanderling

ترکی: آغ گوم جولوتی، کردی: شیللاقه‌ی سپی

Morphological characteristics: 20-21 cm length and 40-45 cm wing-span. A rather small bulky calidrid with lighter plumage than other sandpipers. Sexes similar with some seasonal variation. Breeding adult with chestnut upperparts, head, and breast, marked with dark lines and spots. In flight shows conspicuous white wing-strips, broader than any other calidrid. Further characterized by white underparts, grey tail, white sides of rump, broad black stripe over middle of rump extending to end of tail, and dark legs and bill. Non-breeding adult without chestnut colour and paler than other sandpipers, showing light grey upperparts and wholly white face and underparts. Juvenile with whitish buff head and breast with dark streaks and underparts spotted black-and-white.

Biological characteristics: Prefers sandy shores, fringes of estuaries, and muddy and slushy fringes of water bodies. Gregarious and highly active. Often runs along sandy coasts following waves. Forages for invertebrates by searching in shallow water layer behind retracting waves. Also searches for insects and other small invertebrates on dry sandy beaches, carried to shore through waves, by running and short quick stops. Feeds on plant material if animal food not available.

Distribution and abundance: A passage migrant in spring and autumn and a common winter visitor along the sandy shores of south Caspian Sea, Persian Gulf, and Sistan-Baluchestan. Rarely found on wetlands inland, recorded in Fars, Sistan-Baluchestan, and Tehran region.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۰ تا ۲۱ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۰ تا ۴۵ سانتی‌متر است. تلیله‌ای به نسبت کوچک‌جثه، و خپله با بدن روشنتر از سایر تلیله‌ها است. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری سر، سینه و روتنه بلوطی همراه با خط و خاله‌های تیره دارد. در پرواز نوارهای بالی سفید و پهنی دارد که در مقایسه با دیگر تلیله‌ها مشخصتر است. دم خاکستری، طرفین دمگاه سفید و در مرکز آن نوار طولی سیاه رنگی دیده می‌شود که تا انتهای دم امتداد دارد. زیرتنه یکدست سفید و منقار و پاها تیره هستند. در خارج از این دوره پرنده بالغ رنگ بلوطی بدن را از دست می‌دهد، روتنه خاکستری روشن و صورت و زیرتنه به طور کامل سفید می‌شود. در پرنده نابالغ سر و سینه نخودی مایل به سفید همراه با رگه‌گه تیره است و روتنه با خاله‌های سفید و سیاه پوشیده شده است.

ویژگیهای زیستی: سواحل ماسه‌ای جزر و مدی، همچنین مصبها و نواحی گلی و لجنی حاشیه پیکره‌های آبی را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پرنده‌ای اجتماعی و بسیار فعال است. اغلب در حاشیه سواحل ماسه‌ای به دنبال امواج غلطان می‌دود. برای تغذیه اغلب با منقار خود به جستجوی بی‌مهره‌های کوچک در اعماق چند سانتی‌متری گل و لجن حاشیه می‌پردازد. همچنین با دوندن‌ها و توقفهای سریع و کوتاه، به جستجوی حشرات و سایر بی‌مهره‌های کوچک که توسط امواج به ساحل آورده شده‌اند، می‌پردازد و در صورت عدم دسترسی به مواد جانوری از مواد گیاهی تغذیه می‌کند.

پراکنش و فراوانی: به صورت مهاجر عبوری بهاره و پاییزه در طول سواحل جنوبی دریای خزر، سواحل خلیج فارس و سواحل استان سیستان و بلوچستان دیده شده و در همین مناطق زمستان‌گذرانی نیز می‌کند. گزارشهای معدودی نیز از مشاهده این پرنده به تعداد بسیار اندک در زمان مهاجرت در تالابهای داخلی استانهای فارس، سیستان و بلوچستان و تهران موجود است. **وضعیت حفاظت:** در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۲ تا ۱۴ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۳۴ تا ۳۷ سانتی‌متر است. کوچکترین تلیله ایران با اندام ظریف و منقار کوتاه و مستقیم است. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری سر، دو طرف گردن و روتنه خرمایی همراه با خالهای تیره دارد. در پرواز، نوارهای بالی سفید و نازکی روی بالها نمایان می‌شود. دم خاکستری، دو طرف دمگاه سفید و در مرکز نوار طولی سیاه رنگی دارد که تا انتهای دم امتداد می‌یابد. سینه خرمایی با رگه‌گه سیاه و زیرتنه سفید دیده می‌شود. پاها و منقار نیز تیره هستند. در خارج از این دوره، صورت سفیدتر و سر، دو طرف گردن و روتنه خاکستری به نظر می‌رسد. پرنده نابالغ تا حدودی شبیه به بالغها در پوشش جوجه‌آوری ولی کم‌رنگتر و با دو نوار «۷» شکل در روتنه مشخص است.

ویژگیهای زیستی: در سواحل دریاچه‌های شور، مصبها، دریاچه‌های نمکی و حاشیه پیکره‌های آبی دیده می‌شود و نسبت به سایر تلیله‌ها زیستگاههای دارای پناه بیشتر را ترجیح می‌دهد. در زمان مهاجرت نیز در آبگیرهای فصلی، ماندابهای ساحلی و حاشیه‌های گلی و لجنی نرم همچنین دریاچه‌های آب شیرین بسر می‌برد. پرنده‌ای اجتماعی است و معمولاً در دسته‌های کوچک تا خیلی بزرگ دیده می‌شود. پروازی بسیار سبک و سریع دارد، به سرعت از روی زمین به پرواز درمی‌آید و در زمان خطر معمولاً در ارتفاع پایین پرواز می‌کند و اوج نمی‌گیرد. برای تغذیه اغلب در حاشیه گلی و لجنی پیکره‌های آبی اندکی توقف می‌کند و پس از یافتن طعمه که اغلب شامل بی‌مهره‌ها است، به سرعت چند متری را می‌دود و آن را صید می‌کند.

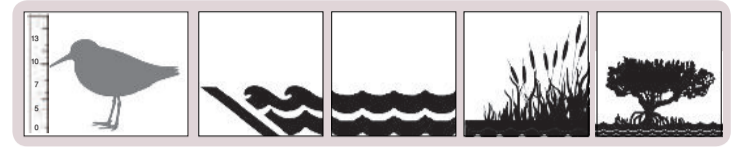
پراکنش و فراوانی: مهاجر عبوری بهاره و پاییزه اغلب تالابهای کشور به ویژه حوضه دریاچه ارومیه و نواحی جنوبی دریای خزر است. همچنین در طول سواحل جنوبی کشور و برخی تالابهای استانهای خوزستان، سیستان و بلوچستان و فارس زمستان‌گذرانی می‌کند. تعداد کمی از این پرنده نیز سراسر تابستان را در کشور باقی می‌ماند ولی جوجه‌آوری نمی‌کنند.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

تلیله کوچک *Calidris minuta*

Little Stint

ترکی: قوم جولوتی، کردی: شیللاقه‌ی بچووک

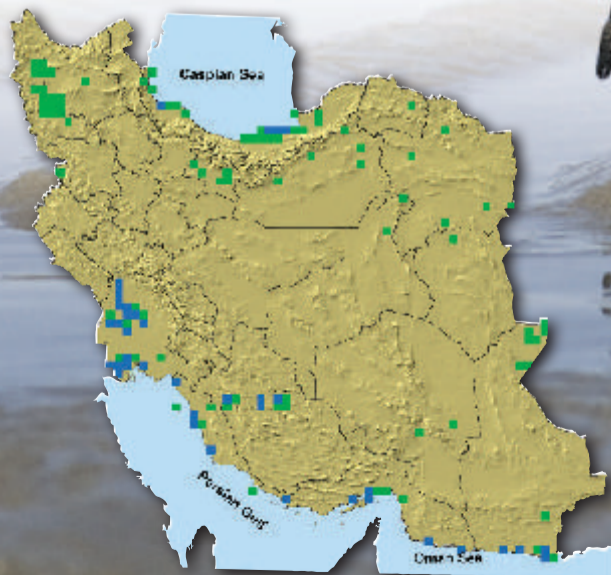

Morphological characteristics: 12-14 cm length and 34-37 cm wingspan. The smallest calidrid in Iran with small dainty body and short straight bill. Sexes similar with some seasonal variation. Breeding adult with head and sides of neck mottled dark and rufous upperparts with black spots. In flight, narrow white stripes noticeable on wings. Also, shows grey tail-sides, white sides of rump with black stripe over the middle extending to the end of tail, breast rufous with black streaks, underparts white, and legs and bill dark. Non-breeding adult with whiter face and grey head, side of neck, and upperparts. Juvenile resembles adult in breeding plumage, but paler; also, upperparts show two conspicuous V-shaped bands.

Biological characteristics: Prefers coasts of saline lakes, estuaries, and shores along freshwater in open habitats. During migration, also encountered in seasonal lakes, coastal swamps, and soft muddy banks of rivers and freshwater lakes. Gregarious, usually seen in small to very large flocks. Flight buoyant and fast. Takes off quickly and flies at low altitude when in danger, never soaring. When foraging, alternates intense pecking with long runs to next spot. Prey generally consists of invertebrates.

Distribution and abundance: Widespread during migration, in spring and autumn, on inland wetlands, with largest numbers recorder in Urumiyeh basin and along southern Caspian coast. Numerous in winter in southern coasts and wetlands in Khuzestan, Sistan-Baluchestan, and Fars. A few non-breeders remain in Iran throughout summer.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

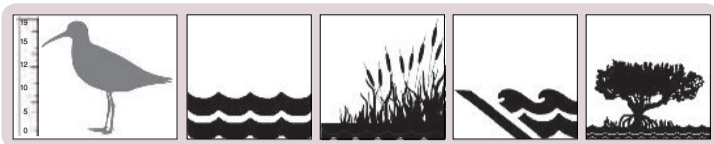

تلیله بلوطی *Calidris ferruginea*

Curlew Sandpiper

ترکی: قرمزی قوم جولوتی، کردی: شیللاقه‌ی شی رنگ

Morphological characteristics: 18-19 cm length and 42-46 cm wing-span. A medium-sized *Calidris*-sandpiper easily distinguished by red breeding plumage. Sexes similar with marked seasonal variation. Breeding adult shows chestnut crown streaked dark, white base of bill and front of face, chestnut-red face, neck, and underparts, and white under wing-coverts. Upperparts show a mixture of black, chestnut, and grey spots. White rump and white wing-bar easily noticeable in flight. Central tail-feathers black, outer ones grey, and white under tail-coverts sparsely spotted chestnut. Non-breeding adult lacks chestnut-red feathers; upperparts grey and underparts white, thus similar to non-breeding Dunlin *C. alpina*, but distinguished by paler head and neck with more distinct long white supercilium, longer neck and legs, narrower and more gradually decurved bill, and white rump, easily noticeable in flight. Juvenile resembles non-breeding adult but upperparts and upper wing-coverts brown with buff-white feather-fringes, appearing scaly, and breast buff with streaked sides.

Biological characteristics: Prefers mudflats and shallow water of salt, brackish, or freshwater lakes, pools, and rivers. In winter, often concentrates along seashores, coastal wetlands, and large rivers. Mostly seen in small flocks. Flight fast and agile similar to that of Dunlin but flight-line more stable. Feeds on invertebrates by quietly walking on damp soil, probing into mud, but more often feeds in upright position in belly-deep water, immersing its pointed bill downward from time-to-time.

Distribution and abundance: Generally scarce as passage migrant in spring, but quite common on autumn migration in Urumiyeh basin (Azarbaijan), the south Caspian region, Tehran area, Khuzestan, central Fars, and also along the entire south coast of Iran. Small numbers winter along the south coasts and in wetlands of central Fars.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۸ تا ۱۹ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۲ تا ۴۶ سانتی‌متر است. تلیله‌ای متوسط‌جثه که به واسطه رنگ قرمز آجری بدن در دوره جوجه‌آوری از سایر تلیله‌ها به آسانی قابل تشخیص است. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری تارک سر راه‌راه تیره در زمینه بلوطی، قاعده منقار و جلوی صورت سفید و مابقی صورت، گردن، سینه و شکم قرمز آجری دارد. روتنه با خالهای فراوان به رنگهای سیاه، بلوطی و خاکستری دیده می‌شود. در پرواز، دمگاه سفید و نوار بالی سفید روی بالها به خوبی دیده می‌شود. پرهای مرکزی دم سیاه، پرهای کناری آن خاکستری و پوشش‌های زیر دم سفید همراه با لکه‌های بلوطی پراکنده دیده می‌شود. در زمستان فاقد رنگ بلوطی است، روتنه خاکستری و زیرتنه سفید به نظر می‌رسد. شباهت زیادی به «تلیله شکم‌سیاه» دارد ولی به واسطه سفیدی بیشتر در سر و گردن، نوار ابرویی کشیده و روشن، همچنین گردن و پاهای بلندتر، منقار باریک‌تر و خمیده‌تر و سفیدی دمگاه در هنگام پرواز از آن متمایز می‌شود. پرنده نابالغ شبیه بالغ‌ها در پوشش زمستانه است ولی روتنه‌ای قهوه‌ای دودی دارد که به واسطه حاشیه سفید پرهای آن، ظاهری فلس‌دار نشان می‌دهد. همچنین سینه نخودی و دو طرف آن راه‌راه است.

ویژگیهای زیستی: نواحی گلی و ماسه‌ای بین جزر و مدی، تالابهای نمکی و پیکره‌های آبی لب‌شور، دریاچه‌ها و رودخانه‌ها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند و زمستانها اغلب در کرانه دریاها، تالابهای ساحلی و رودهای بزرگ تجمع می‌کند. بیشتر در گروه‌های کوچک دیده می‌شود. پروازی سریع و چابک همانند «تلیله شکم‌سیاه» دارد ولی خط پروازش ثابت‌تر است. برای تغذیه اغلب با راه رفتن و یا دویدن در حواشی نواحی تالابی و آبهای کم‌عمق در حالی که سر خود را رو به پایین نگاه داشته است، به صید بی‌مهره‌های موجود در سطح یا عمق چند سانتی‌متری گل و لجن می‌پردازد. **پراکنش و فراوانی:** مهاجر عبوری به نسبت کمیاب بهاره و مهاجر عبوری بسیار معمول پاییزه حوضه دریاچه ارومیه، نواحی جنوبی دریای خزر، اطراف تهران، همچنین استانهای خوزستان، فارس و نیز امتداد سواحل جنوبی کشور است. تعداد کمی هم در طول زمستان در امتداد سواحل جنوبی کشور و تالابهای استان فارس دیده می‌شوند. **وضعیت حفاظت:** در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

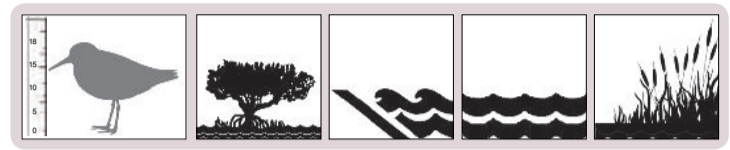

تلیله شکم سیاه *Calidris alpina*

Dunlin

ترکی: قارا قارن قوم جولوتی، کردی: شیللاقه‌ی بهرزگ رهش

Morphological characteristics: 16-20 cm length and 38-43 cm wing-span. A small and rather bulky wader with short neck and black decurved bill. Sexes similar with some seasonal variation. Breeding adult distinguished by black patch on belly, chestnut cap and upperparts with black spots and bars, and black streaking on throat and breast. White wing-bar on base of dark flight-feathers easily noticeable in flight. Remainder of underparts white, tail grey, and rump white with black central stripe reaching end of tail. Outside breeding season, upperparts brown-grey and underparts white with narrow grey streaks on breast and flanks. During this period, greatly similar to Curlew Sandpiper *C. ferruginea*, but with less curved bill, shorter legs, and less white on head, neck, and breast. Juvenile rather like adult breeding, showing mixed rufous and dark brown cap and upperparts and white stripes on scapulars; upper wing-coverts have buff fringes, breast streaked black, and belly with round black dots.

Biological characteristics: : Prefers tidal flats, sandy or muddy shores of estuaries and lagoons, fringes of brackish or freshwater lakes, pools, and rivers, and open marshland with short vegetation. Highly gregarious, moving and feeding in large groups. Flight fast and agile with slower wing-beats than other *Calidrids*. Feeds largely by rapid drilling of bill in soft mud in search for worms, crustaceans, and small mollusks, walking slowly following a zigzag line, but prey sometimes taken in shallow water or insects pecked from surface.

Distribution and abundance: A locally abundant winter visitor to all main wetlands throughout Iran, especially the south Caspian region and Persian Gulf coast; also common in Urumiyeh basin in Azarbaijan, as well as in Khuzestan, central Fars, and Sistan-Baluchestan. Occasionally recorded in other inland wetlands on passage in spring and autumn.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۶ تا ۲۰ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۳۸ تا ۴۳ سانتی‌متر است. کنار آبچری کوچک‌جثه و به نسبت خپله، با گردن کوتاه و منقار سیاه رنگ که در انتها اندکی خمیده است. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری تارک سر و روتنه بلوطی همراه با رگه سیاه دارد. در پرواز نوارهای بالی سفید در تضاد با رنگ تیره شاهپره‌های پرواز به خوبی نمایان است. دم خاکستری، دو طرف دمگاه سفید و در مرکز آن دارای نوار طولی سیاه رنگی است که تا انتهای دم امتداد دارد. گلو و سینه همراه با خطوط تیره دیده می‌شود، شکم لکه بزرگی به رنگ سیاه دارد و مابقی زیرتنه سفید است. در خارج از این دوره، روتنه خاکستری مایل به قهوه‌ای، زیرتنه به طور کامل سفید و خطوط ظریفی به رنگ خاکستری در سینه و پهلوها دیده می‌شود. در این هنگام شباهت زیادی به «تلیله بلوطی» دارد ولی نسبت به آن انحنای منقار کمتر، پاها کوتاه‌تر و سفیدی سر، گردن و سینه کمتر است. پرنده نابالغ سر قهوه‌ای مایل به نارنجی و روتنه قهوه‌ای تیره همراه با نوارهای سفید و حاشیه نخودی رنگی در پرها دارد. همچنین خالهای سیاه و درشتی در سینه و اطراف شکم دیده می‌شود.

ویژگیهای زیستی: سواحل جزرومدی با بستر گلی همچنین پیکره‌های آبی لب‌شور، مصیها، شوره‌زارها، سواحل ماسه‌ای، حاشیه دریاچه‌ها و دیگر پهنه‌های آبی شیرین را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. بسیار اجتماعی است و در دسته‌های بزرگ به تغذیه می‌پردازد. پروازی سریع و چابک دارد و آهسته‌تر از دیگر تلیله‌ها بال می‌زند. برای تغذیه در حاشیه پیکره‌های آبی قدم می‌زند و مواد جانوری (بیشتر بی‌مهره‌های کوچک) را از سطح آب صید می‌کند. همچنین با منقار خود در گل و لجن حاشیه به جستجوی طعمه می‌پردازد و به محض صید، آن را می‌بلعد.

پراکنش و فراوانی: به تعداد فراوان در اغلب تالابهای اصلی کشور به ویژه در نواحی جنوبی دریای خزر، سواحل جنوب، حوضه دریاچه ارومیه، همچنین استانهای خوزستان، فارس و سیستان و بلوچستان زمستان‌گذرانی می‌کند. گاهی نیز در زمان مهاجرت بهاره و پاییزه در برخی تالابهای داخلی دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

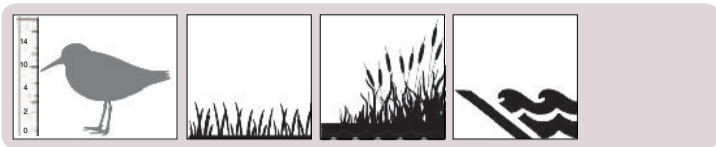

تلیله دم سفید *Calidris temminckii*

Temminck's Stint

ترکی: آغ قویروق قوم جولوتی، کردی: شیللاقه‌ی کلک سپی

Morphological characteristics: 13-15 cm length and 34-37 cm wing-span. A small calidrid, greatly similar to Little Stint *C. minuta* in winter plumage but distinguished by wholly greyish brown upperparts, no white on face, white outer tail-feathers, and yellowish green legs. Sexes similar with little seasonal variation. Breeding adult distinguished by brownish grey upperparts with black, rufous, and grey spots. Also with grey breast streaked brown and wholly white underparts. Light narrow wing-stripes, white rump and tail with broad black mid-stripe noticeable in flight. Non-breeding adult pale greyish brown with a clear contrast between grey breast and white underparts. Juvenile with brown to olive upperparts, looking scaly due to pale feather-tips.

Biological characteristics: Prefers inland waters such as freshwater wetlands, coasts of lakes, ponds with dense vegetation as well as mudflats of brackish estuaries, and sheltered inlets with muddy beds; avoids sandy and open coasts. Less gregarious than other calidrids; often seen singly or in small flocks. Flight action as Little Stint but wings and tail look longer. Less active in feeding than Little Stint, moving slower and often well-hidden among vegetation, feeding with more deliberate picking actions. Feeds on insects and their larvae, worms, crustaceans, and small mollusks.

Distribution and abundance: A common winter visitor to wetlands of Khuzestan and Fars, less common in Bushehr and Hormozgan; seen in autumn, sometimes spring, in wetlands all over Iran on migration, more numerous in the south Caspian region, Tehran area, and rarely on southern coasts.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۳ تا ۱۵ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۳۴ تا ۳۷ سانتی‌متر است. تلیله‌ای کوچک‌جنه است که در پوشش زمستانه شباهت زیادی به «تلیله کوچک» دارد ولی به واسطه روتنه یکدست قهوه‌ای مایل به خاکستری، فقدان سفیدی در صورت، سفیدی پرهای دم و رنگ سبز مایل به زرد پاها از آن متمایز می‌شود. نر و ماده هم‌شکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری با روتنه خاکستری مایل به قهوه‌ای همراه با خالهای سیاه، خرمایی و خاکستری قابل شناسایی است. سینه خاکستری همراه با رگه‌رگه قهوه‌ای و مابقی زیرتنه یکدست سفید است. در پرواز، نوارهای بالی نازک و روشن روی بالها و دم و دمگاه سفید همراه با نوار طولی سیاه در مرکز آنها به خوبی نمایان است. در خارج از این دوره روتنه قهوه‌ای مایل به خاکستری رنگ‌پریده است و تضاد مشخصی بین رنگ خاکستری سینه و سفیدی زیرتنه دیده می‌شود. در پرنده نابالغ روتنه قهوه‌ای مایل به زیتونی است که به واسطه حاشیه رنگ پریده پرها، ظاهری فلس‌دار دارد.

ویژگیهای زیستی: گستره وسیعی از آبهای داخلی از جمله تالابهای آب شیرین، سواحل دریاچه‌ها، آب‌بندانها و آبگیرهای با پوشش گیاهی متراکم همچنین مصبهای بین جزر و مدی و خورهای دارای پناه یا بستر گلی را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند و از سواحل ماسه‌ای و باز دوری می‌کند. نسبت به سایر تلیله‌ها کمتر اجتماعی است و اغلب به تنهایی یا در دسته‌های کوچک دیده می‌شود. پروازی شبیه به «تلیله کوچک» دارد ولی بالها و دمش بلندتر به نظر می‌رسد. برای یافتن طعمه نسبت به «تلیله کوچک» کم جنب‌وجوشتر است و با طمانینه بیشتری به صید می‌پردازد. در آبهای داخلی، اغلب از حشرات و لارو آنها و در نواحی ساحلی بیشتر از کرمها، سخت‌پوستان و نرم‌تنان کوچک تغذیه می‌کند.

پراکنش و فراوانی: به صورت معمول در تالابهای استانهای خوزستان و فارس و به تعداد اندک در برخی تالابهای استانهای بوشهر و هرمزگان زمستان‌گذرانی می‌کند. همچنین به صورت مهاجر پاییزه و تا حدی مهاجر بهاره در اغلب تالابهای کشور به ویژه در نواحی جنوبی دریای خزر، اطراف تهران و به ندرت در طول سواحل جنوب مشاهده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۳ تا ۲۵ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۷ تا ۶۱ سانتی‌متر است. آبچلیکی بزرگ‌جثه، به نسبت خپله و با پاهای تقریباً کوتاه است. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری به واسطه زیرتنه نارنجی مایل به خرمایی و خاله‌های سیاه و بلوطی روتنه قابل شناسایی است. منقار صاف و به نسبت کوتاه و ضخیم دارد. نوارهای بالی سفید و دمگاه خاکستری رنگ‌پریده دارد که در پرواز به خوبی قابل مشاهده است. در خارج از این دوره، رنگ بلوطی بدن به خاکستری می‌گراید. شکم و زیر دم سفید و رگه‌رگه تیره اندکی در صورت، روتنه، سینه و پهلوها نمایان می‌شود. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در پوشش زمستانه است ولی زیرتنه نخودی و روتنه و پوشش‌های روی بالها قهوه‌ای‌تر هستند و به واسطه حاشیه سیاه و سفید پرهای روتنه، ظاهری فلس‌دار دارد.

ویژگیهای زیستی: سواحل بین جزر و مدی و مصیبا را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند و گاهی در شوره‌زارها و دریاچه‌های داخلی به سر می‌برد. پرنده‌ای ساکت است و هنگام استراحت دسته‌های بزرگی تشکیل می‌دهد. پروازی شبیه به دیگر تلیله‌ها دارد اما نسبت به آنها آرام‌تر بال می‌زند ولی هنگام پروازهای دسته جمعی مانورهای هوایی حیرت‌انگیزی را به اجرا درمی‌آورد. اغلب از بی‌مه‌رها به ویژه نرم‌تنان تغذیه می‌کند.

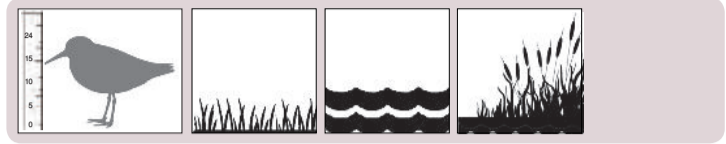
پراکنش و فراوانی: فقط حضور چند فرد از این پرنده به صورت سرگردان از نواحی جنوبی دریای خزر، حوضه سیستان و استان هرمزگان گزارش شده است.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت‌شده جهانی و ملی قرار ندارد.

تلیله خاکستری *Calidris canutus*

Red Knot

ترکی: بز قوم جولوت، کردی: شیللاقه‌ی بوز

Morphological characteristics: 23-25 cm length and 57-61 cm wing-span. A rather large and bulky sandpiper with short legs. Sexes similar with some seasonal variation. Breeding adult distinguished by rufous-orange underparts and spotted black-and-rufous upperparts. Bill usually straight, fairly short, and thick. Wing-stripes white and rump pale grey, easily noticeable in flight. Outside breeding season, upperparts grey, belly and rump white; with some dark streaks on side of breast and flank as well as on face and upperparts. Juvenile resembles adult in winter plumage, but shows buff underparts and browner upperparts and upper wing-coverts which look scaly due to black-and-white feather-tips.

Biological characteristics: Prefers coastal flats and estuaries, sometimes shore of saline inland lakes. Feeds quietly by walking slowly but with vigorous pecking. Forms large flocks when roosting. Flight similar to other calidrids but with slower wing-beats. Flocks in flight perform astonishing aerial maneuvers. Often feeds on invertebrates, especially mollusks.

Distribution and abundance: A vagrant to Iran, with singles or small flocks recorded in the south Caspian region, Sistan basin, and Hormozgan.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

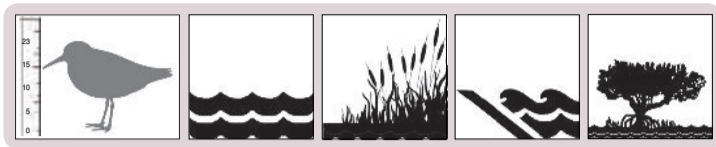

Calidris tenuirostris تلیله بزرگ

Great Knot

ترکی: بویوک قوم جولوتی، کردی: شیللاقه

Morphological characteristics: 26-28 cm length and 62-66 cm wing-span. The largest calidrid, with fairly long bill and legs. Sexes similar with some seasonal variation. Breeding adult distinguished by grey head and neck with blackish streaks and blackish brown upperparts and breast mottled chestnut on shoulders. Wing-stripes less distinct than Red Knot *C. canutus*. A narrow light stripe on upper tail-coverts contrasts with grey-brown colour of tail. Underparts white with large black spots on breast and flanks. Also has black bill with thick olive base. In non-breeding adult, dark plumage absent, upperparts grey-brown, underparts white, and spots on breast and flanks paler and less distinct. Juvenile resembles non-breeding adult, but slightly darker.

Biological characteristics: Outside breeding season, prefers sandy or muddy tidal flats. A rather quiet bird, often associating with other sandpipers, especially when roosting. Flight as Red Knot but with slower wing-beats. Feeds on invertebrates, especially worms and mollusks, by probing bill in wet sandy or muddy soil.

Distribution and abundance: First recorded in Chabahar in March 1901 by Zarudny. Not recorded thereafter, but from 2000 onwards up to several hundreds have been recorded in coastal wetlands of Bushehr (Helleh area), Hormozgan (coastal Bandar Abbas), and Baluchestan coast during annual January censuses.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۶ تا ۲۸ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۶۲ تا ۶۶ سانتی‌متر است. بزرگترین تلیله با پاهای بلند و منقار دراز است. نر و ماده همشکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری با سر و گردن خاکستری همراه با رگه‌رگه‌های مایل به سیاه و روتنه و سینه قهوه‌ای مایل به سیاه همراه با خالهای بلوطی رنگ در شانها قابل تشخیص است. نوارهای بالی نسبت به «تلیله خاکستری» کمتر مشخص است. نوار روشن و باریکی در پوشش‌های بالایی دم دارد که در تضاد با رنگ خاکستری قهوه‌ای دم به خوبی نمایان است. زیرتنه نیز سفید و خالهای سیاه درشتی در سینه و پهلوها دارد. منقار سیاه، در قاعده اندکی ضخیم و به رنگ زیتونی دیده می‌شود. در خارج از این دوره پرنده بالغ رنگ تیره بدن را از دست می‌دهد، روتنه قهوه‌ای خاکستری، زیرتنه سفید و خالهای سینه و پهلوها کمرنگتر و محوتر می‌شوند. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در پوشش زمستانه است ولی نسبت به آنها تیره‌تر به نظر می‌رسد.

ویژگیهای زیستی: در خارج از دوره جوجه‌آوری اغلب سواحل شنی و گلی بین جزرومدی را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پرنده‌ای به نسبت آرام است و هنگام استراحت اغلب به طور مخلوط با سایر کنارآبچرها دیده می‌شود. پروازی شبیه به «تلیله خاکستری» دارد ولی نسبت به آن آرامتر بال می‌زند. برای تغذیه با فرو بردن منقار خود در بسترهای شنی و گلی به جستجوی بی‌مهره‌ها به ویژه نرم‌تنان می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: فقط یک بار در سال ۱۹۰۱ میلادی توسط «زارودنی» از چاپهار گزارش شد. از آن زمان به بعد گزارشی مبنی بر حضور این پرنده در کشور ارسال نشد ولی به تازگی تعداد چند صد فرد از این گونه در منطقه حله در استان بوشهر، سواحل بندرعباس در استان هرمزگان و سواحل بلوچستان در سرشماریهای زمستانه گزارش شده است. **وضعیت حفاظت:** در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۶ تا ۱۷ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۳۷ تا ۳۹ سانتی‌متر است. تلیله‌ای کوچک‌جثه که از نظر شکل و اندازه بدن شبیه به «تلیله شکم‌سیاه» است ولی به واسطه منقار دراز و اندکی خمیده رو به پایین و پاهای کوتاه‌تر نسبت به آن قابل تشخیص است. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری تارک سر تیره دارد که به واسطه نوار ابرویی روشن دوشاخه‌ای که یک شاخه آن به بالای سر کشیده شده، راه‌راه دیده می‌شود. روتنه، قهوه‌ای تیره است و به واسطه حاشیه روشن پرها، ظاهری فلس‌دار دارد. در پرواز، خم بالها تیره است و نوارهای بالی سفید و نازکی روی بالها نمایان می‌شود. زیر گلو، سینه و بخش جلویی پهلوها دارای خالهای تیره فراوان است که در امتداد یکدیگر نوارهای طولی مشخصی تشکیل می‌دهند. دم خاکستری، دو طرف دمگاه سفید و در مرکز آن نوار طولی سیاه رنگی دیده می‌شود که تا انتهای دم امتداد دارد. زیرتنه سفید و پاها سبز و نسبت به جثه پرنده کوتاه است، به نحوی که بدن پرنده نزدیک به سطح زمین به نظر می‌رسد. بدن پرنده در پوشش زمستانه رنگ‌پریده‌تر، روتنه خاکستری تا قهوه‌ای روشن و نقوش سر و صورت از جمله نوار ابرویی نامشخص‌تر است. خالهای سینه نیز کم‌رنگ‌تر و در پهلوها محو می‌شوند. پرنده نابالغ بیشتر شبیه به بالغها در دوره جوجه‌آوری است با این تفاوت که پوشش‌های بالها روشن‌تر است و حاشیه نخودی پهن دارد و بخش جلویی زیرتنه نخودی‌تر همراه با خط و خالهای مات‌تر دیده می‌شود.

ویژگیهای زیستی: در خارج از دوره جوجه‌آوری در حاشیه مرطوب و گلی دریاچه‌ها و استخرها، لکه‌های باتلاقی نزدیک چشمه‌ها، چمنزارهای مرطوب، حاشیه شالیزارها و مزارع و حاشیه گلی تالابهای شور و شیرین گاهی در سواحل دریاها در نوار بین جزرومدی دیده می‌شود. پرنده‌ای اجتماعی است و گاهی با سایر تلیله‌ها در دسته‌های مخلوط دیده می‌شود ولی نسبت به دیگر کنارآبچرها کم‌جنب‌وجوشتر است. پروازی شبیه به «تلیله کوچک» دارد ولی با بال‌زندهای ضعیف‌تر همراه است. هنگام فرار با پرواز در ارتفاع کم و در فواصل کوتاه شبیه به پرواز «باشلک کوچک» است ولی بر خلاف آن با شیرجه‌ای سریع فرود نمی‌آید. برای تغذیه از بی‌مهره‌ها و دانه‌های گیاهان آبی، منقار دراز خود را به طور عمودی در گل و لجن حاشیه پیکره‌های آبی فرو می‌کند و یا طعمه را از سطح زمین می‌رباید.

پراکنش و فراوانی: به صورت معمول ولی به تعداد کم در طول سواحل خلیج فارس به خصوص در استان هرمزگان و احتمالاً سواحل استان سیستان و بلوچستان، همچنین استانهای خوزستان و فارس زمستان‌گذرانی می‌کند. به صورت مهاجر عبوری در نواحی جنوبی دریای خزر و به صورت کمیاب در استان فارس و اطراف تهران دیده می‌شود.

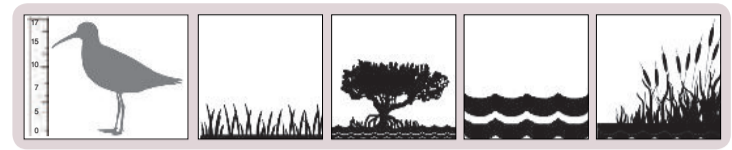
وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

تلیله نوک پهن *Limicola falcinellus*

Broad-billed Sandpiper

ترکی: گالین دیمدیک قوم جولوتی، کردی: شیللاقه‌ی دنووک پان

Morphological characteristics: 16-17 cm length and 37-39 cm wing-span. A small *Calidris*-like sandpiper greatly similar to Dunlin *C. alpina* in build and size; however, distinguished by thick straight bill with decurved tip and shorter legs. Sexes similar with some seasonal variation. In breeding plumage shows dark cap which looks streaked due to two-branched light supercilium with one branch over eye and another extending along lateral crown. Upperparts dark brown, looking scaly due to light feather-fringes. Dark forewing and narrow white wing-bar noticeable in flight. Lower throat, breast, and front part of flanks marked with rows of spots joining into stripes. Also has white underparts, grey tail, white rump with black central stripe extending to the end of tail, and green legs which seem short in proportion to body size. Winter plumage much paler; upperparts grey-brown and pattern on head and face less distinct, but double supercilium still visible. Breast spots grey instead of black, largely absent on flanks. Juvenile like breeding adult, but wing-coverts paler and with broad buff margins; underparts tinged buff with duller streaks and spots.

Biological characteristics: Outside breeding season, prefers wet muddy fringes of saline, fresh, or brackish wetlands, lakes and ponds, swampy patches near springs, wet meadows, borders of flooded rice fields, and coastal mudflats. Gregarious, sometimes seen in mixed groups along with other *Calidrids*, but less active than most other waders. Flight similar to Little Stint *C. minuta* but with less emphatic wing-beats. Escape-flight usually at low altitude and over short distance, similar to that of Jack Snipe *Limnocyptes minimus*, but without looping fall at end. Feeds on invertebrates and seeds of water plants by probing into soft wet mud or pecking on the surface.

Distribution and abundance: A scarce but regular winter visitor to Persian Gulf coast, especially in Hormozgan, also wintering in smaller numbers in Khuzestan, Fars, and Sistan-Baluchestan. A fairly common passage migrant in the south Caspian region; a scarce passage migrant in Tehran area and Fars.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

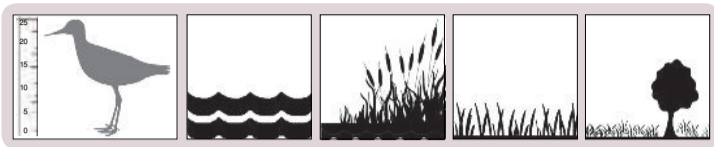

آبچلیک شکیل *Philomachus pugnax*

Ruff

ترکی: دوبوشن جولوت، کردی: شیللاقه‌ی شنگه

Morphological characteristics: 20-30 cm length (in male greater than 26 cm) and 48-58 cm wing-span (in male greater than 54 cm). Sexes dissimilar with marked seasonal variation. Male breeding adult with elongated crown-feathers forming two curled tufts in different patterns and colours varying from white to buff, chestnut, dark brown, and black. Also has white underparts and chestnut or black breast and flanks. Female breeding like breeding male, but much smaller and without elongated head-tufts, shows variable colouration; differing from black cap, dark brown upperparts, and black-centred feathers with white fringe to light cinnamon-brown cap, cinnamon upperparts, and feathers with black tips and light fringes. Also boldly spotted blackish brown on flanks and breast. In winter, males, having lost their head-tufts, might have white patch or collar on neck; general body colour grey with buff-edged feathers on upperparts and whitish on underparts along with greyish spots on breast and flanks. Also has dark-tipped red bill and reddish legs. Female similar to male in winter plumage, but with pale upperparts and short dark bill. Juvenile resembles adult female in winter plumage. Head and upperparts dark, neck and breast buff, and rest of underparts white. Also with dark scaly-looking upperparts due to buff-brown feather-fringes.

Biological characteristics: Prefers muddy fringes of brackish or freshwater lakes, wetlands, ponds, rice fields, flooded meadows, ploughed fields, and shallow temporary pools. Gregarious, often seen in large flocks. Flight rather slow, with strong deep wing-beats. Feeds on invertebrates such as insects and larvae, also plant material especially seeds. Mostly feeds by stepping quietly on ground, pecking superficially on soil or plants; also feeds in shallow water, immersing bill but without deep probing.

Distribution and abundance: A very common and widespread passage migrant in spring and autumn in main wetland areas. Often found on passage in some smaller wetlands in the north and west, but rather scarce in Persian Gulf coast and southeast of Iran. A winter visitor, in small numbers, to wetlands of Khuzestan, central Fars, and northern Sistan-Baluchestan, and occasionally in very small numbers in Gilan, Mazandaran, Tehran area, Bushehr, Hormozgan, and southern Sistan-Baluchestan. A few non-breeders remain throughout the summer in wetlands of Azarbaijan.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۰ تا ۳۰ سانتی‌متر (نرها بزرگتر از ۲۶ سانتی‌متر) و گستردگی بالها ۴۸ تا ۵۸ سانتی‌متر (در نرها بزرگتر از ۵۴ سانتی‌متر) است. نر و ماده متفاوت و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده نر بالغ در دوره جوجه‌آوری گوشپرها و پرهای بلند شئل ماندنی در اطراف سر و گردن دارد که در طرحها و رنگهای متنوع از سفید تا نخودی، بلوطی، قهوه‌ای تیره و سیاه دیده می‌شود. سینه و پهلوها سیاه و مابقی زیرتنه سفید است. پرنده ماده در این دوره فاقد شئل سر و گردن است و رنگ بدن تنوع بالایی نشان می‌دهد، از تارک سر سیاه با روتنه قهوه‌ای تیره و پرهایی با مرکز سیاه و حاشیه سفید تا تارک سر دارچینی قهوه‌ای روشن و روتنه دارچینی با پرهایی با انتهای سیاه و حاشیه روشن. سینه و پهلوها نیز لکه‌های درشت قهوه‌ای مایل به سیاه دارد. پرنده نر در خارج از دوره جوجه‌آوری شئل سر و گردن را از دست می‌دهد و فقط در برخی افراد لکه یا یقه سفیدی در گردن دیده می‌شود. رنگ کلی بدن خاکستری، پره‌های روتنه دارای حاشیه نخودی و زیرتنه مایل به سفید همراه با خالهای مایل به خاکستری در سینه و پهلوها دیده می‌شود. پاها و منقار مایل به قرمز است و نوک آن به تیرگی می‌گراید. ماده در پروبال زمستانه تا حدی شبیه به نر در این زمان است ولی با روتنه روشن، منقار کوتاه و تیره مشخص می‌شود. پرنده نابالغ شباهت زیادی به پرنده ماده در پوشش زمستانه دارد. سر و روتنه تیره و حاشیه پره‌های آن نخودی قهوه‌ای است که به روتنه، نمایی فلس‌دار داده است. گردن و سینه نخودی و سایر بخشهای زیرتنه سفید است.

ویژگیهای زیستی: حاشیه گلی دریاچه‌های آب شیرین یا لب‌شور، تالابها، آبگیرها، شالیزارها و علفزارهای غرقابی و نواحی شخم خورده همچنین نواحی بین جزرومدی را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پرنده‌های اجتماعی است و اغلب در دسته‌های بزرگ دیده می‌شود. پروازی به نسبت آهسته با بال‌زدنهای عمیق دارد. به طور عمده از بی‌مهره‌هایی مانند حشرات و لارو آنها همچنین از مواد گیاهی به ویژه دانه آنها تغذیه می‌کند. گاهی در آبهای کم‌عمق راه می‌رود و در این حال با فرو بردن منقار در گل و با خاکهای نرم طعمه خود را می‌رباید. همچنین گاهی غذای خود را با نوک زدن از سطح زمین و یا از روی گیاهان به دست می‌آورد.

پراکنش و فراوانی: به صورت بسیار معمول و گسترده مهاجر عبوری بهاره و پاییزه اغلب تالابهای کشور است. در زمان مهاجرت در تالابهای کوچکتر در شمال و غرب کشور یافت می‌شود، ولی در جنوب شرق کشور به نسبت کمیاب است و به ندرت در سواحل خلیج فارس دیده می‌شود. همچنین به تعداد کم در تالابهای استانهای خوزستان، فارس و شمال استان سیستان و بلوچستان و به تعداد بسیار کم در استانهای گیلان، تهران، مازندران، بوشهر، هرمزگان و جنوب استان سیستان و بلوچستان زمستان‌گذرانی می‌کند. تعداد کمی نیز سراسر تابستان در تالابهای استان آذربایجان باقی می‌مانند ولی جوجه‌آوری نمی‌کنند.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۲ تا ۲۴ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۰ تا ۵۷ سانتی‌متر است. کنارآبچری متوسط‌جثه با بدن پر نقش و نگار، منقار کوتاه و نوک تیز و پاهای کوتاه و نارنجی است. نر و ماده در دوره جوجه‌آوری متفاوت و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده نر بالغ در دوره جوجه‌آوری سر و گردن سیاه و سفید و نوار سینه‌ای پهن سیاه دارد. روتنه بلوطی همراه با نوارها و لکه‌های سیاه است. در پرواز نوارهای بالی سفید و لکه بزرگی به همین رنگ در روتنه به خوبی نمایان می‌شود. دم سفید و دارای لکه پهن و سیاه رنگی نزدیک به انتها است. زیرتنه نیز یکدست سفید دیده می‌شود. پرنده ماده بالغ در این دوره شباهت زیادی به نر دارد ولی روتنه مات‌تر، پس سر نخودی و راهراه و تارک سر راهراه بیشتری دارد. در خارج از این دوره، پرنده بالغ رنگ بلوطی پروبال خود را از دست می‌دهد و روتنه قهوه‌ای مایل به خاکستری تیره می‌شود. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در پوشش زمستانه است ولی روتنه قهوه‌ای‌تر و پره‌های شانه و پوشپره‌های بالها به واسطه حاشیه نخودی رنگ پرها، ظاهری فلس‌دار پیدا می‌کنند.

ویژگیهای زیستی: سواحل سنگی، صخره‌ای یا پوشیده از جلبک‌های دریایی و گاهی دریاچه‌های آب شیرین و رودخانه‌ها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پروازی مستقیم با بال‌زدن‌های آرام و قوی دارد. برای تغذیه از جانورانی که توسط امواج به ساحل آورده می‌شود، به سمت آب می‌دود و همزمان با بازگشت امواج به سرعت به سمت خشکی بازمی‌گردد. همچنین با جابجا کردن سنگها، جلبکها و صدفها در حاشیه مناطق بین جزرومدی به تغذیه از بی‌مهره‌ها به ویژه حشرات، سخت‌پوستان و نرم‌تنان می‌پردازد.

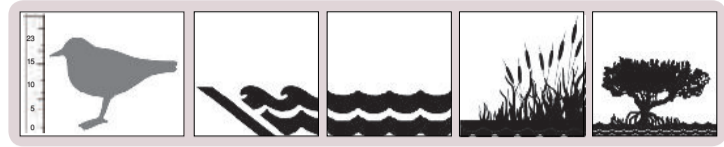
پراکنش و فراوانی: به طور معمول و به تعداد نسبتاً کم در سواحل خلیج فارس از استان بوشهر تا استان سیستان و بلوچستان و به تعداد بسیار اندک در نواحی جنوبی دریای خزر زمستان‌گذرانی می‌کند. همچنین در زمان مهاجرت پاییزه به فراوانی در نواحی جنوبی دریای خزر و سواحل جنوب کشور و به تعداد بسیار اندک در برخی تالابهای استانهای آذربایجان، تهران و فارس دیده می‌شود. تعداد کمی از این پرنده تابستانها در سواحل جنوب باقی می‌مانند ولی جوجه‌آوری نمی‌کنند.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

سنگ گردان *Arenaria interpres*

Ruddy Turnstone

ترکی: داش هلدن، کردی: بهرد گیزه

Morphological characteristics: 22-24 cm length and 50-57 cm wing-span. A small wader with variegated plumage, short pointed bill, and short orange legs. Sexes dissimilar in breeding season with some seasonal variation. Male breeding adult with black-and-white head and neck, broad black breast-band, chestnut upperparts with black bands and spots, and white underparts. In flight, white wing-bar and back highly noticeable from above. Tail white with a broad sub-terminal band. Female breeding adult greatly similar to male but with duller upperparts, buff streaked nape, and more densely streaked crown. Non-breeding adult lacks chestnut colour on upperparts, turning dark grey-brown. Juvenile resembles adult non-breeding, but has browner upperparts and scaly-looking scapulars and upper wing-coverts due to buff feather-fringes.

Biological characteristics: Prefers stony, rocky, or seaweed-covered coasts and tidelines, and occasionally freshwater lakes and rivers. Flight direct with slow and powerful wing-beats. To feed on invertebrates carried by waves to coast, runs toward water and comes back to dry land with returning waves. Feeds on invertebrates, especially in tideline, favouring insects, crustaceans, and small mollusks, pecked from surface or found by turning pebbles, seaweeds, and clams.

Distribution and abundance: A widespread winter visitor in rather small numbers to Persian Gulf coast from Bushehr to Baluchestan and along the southern Caspian Sea coast. During autumn migration, occurs commonly in the south Caspian region and the southern coasts; also occasionally in small numbers in some wetlands of Azarbaijan, Tehran, and Fars. A few non-breeders remain throughout summer along the southern coasts of Iran.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

آبچلیک آواز خوان *Actitis hypoleucos*

Common Sandpiper

ترکی: اوخویان جولوت، کردی: شیلایه عهسله

Morphological characteristics: 19-21 cm length and 38-41 cm wing-span. A small to medium-sized sandpiper with rather elongate body, long tail, and short neck and legs. Sexes similar with little seasonal variation. Breeding adult distinguished by dark brown bars on olive-brown upperparts. Rump and tail olive with white margins. Neck and breast with fine grey streaks, rest of underparts white. In flight, wing with conspicuous white wing-bar along base of flight-feathers. Legs greenish or yellowish, not extending beyond tail in flight. Non-breeding adult like breeding, but upperparts paler and less barred on head. Juvenile resembles adult in winter plumage but with buff-edged coverts on upperparts and more streaks on wing-coverts.

Biological characteristics: Prefers a wide range of freshwater and brackish habitats including rivers, brooks, lakes, lagoons, ponds, pools, coastal water bodies, mangroves, and also rocky coasts, coastal salt marshes and estuaries. Avoids mud of open tidal flats and shallow water, foraging mainly along waterline. Usually solitary, but sometimes in small group of 2-3 birds along rivers or coastal rocks. Flies at low altitude above water. Flight in low range with fast regular wing-beats and short glides, holding wings below level of body. Wags rear part of body when feeding or in alarm. Feeds chiefly on invertebrates, particularly insects. Breeding starts early May. Nest a shallow cup lined with plant material, built among stones along riverbanks, lakes, and pools. Usual clutch 4, occasionally 3 and rarely 5 eggs, oval to pear-shaped, pale cream, buff-cream, or pale buff in colour with reddish brown, blackish brown, or purple-grey spots, patches, and streaks, 36.4x26.3 mm in size. Eggs hatch after 20-23 days. Chicks precocial and nidifugous, able to fly in 13 days and independent after about 28 days.

Distribution and abundance: A fairly common summer visitor to mountain streams in highlands of Azarbaijan, Alborz, the Kopet Dagh, and Zagros south to Yasuj. Small numbers winter regularly in Khuzestan, Fars, the southern coast and southeast Sistan-Baluchestan; a few birds occasionally occur in the south Caspian region in winter. A common passage migrant throughout most wetlands of Iran.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

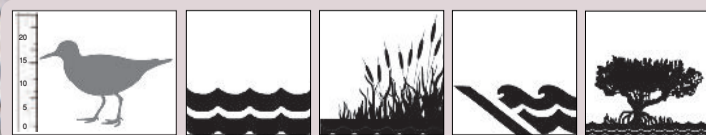

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۹ تا ۲۱ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۳۸ تا ۴۱ سانتی‌متر است. آبچلیکی کوچک تا متوسط‌جثه با بدن به نسبت کشیده، دم بلند و پاها و گردن کوتاه است. نر و ماده همشکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری به واسطه روتنه قهوه‌ای مایل به زیتونی با خطوط قهوه‌ای تیره و دمگاه و دم زیتونی با حاشیه سفید مشخص است. در پرواز نوارهای بالی سفید و نوار سفید در حاشیه عقبی بالها به خوبی نمایان است. گردن و سینه رگ‌رگه، مابقی زیرتنه سفید است و این سفیدی تا نزدیک شانه ادامه می‌یابد. پاها مایل به سبز یا زرد است و در پرواز از حد دم تجاوز نمی‌کند. در خارج از این دوره بدن رنگ‌پریده‌تر و خطوط روی سر کمتر می‌شود. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در پوشش زمستانه است ولی پره‌های روتنه، حاشیه نخودی دارد و پوشش‌های روی بالها دارای رگ‌رگه بیشتری است.

ویژگیهای زیستی: گستره وسیعی از زیستگاه‌های آبی شور و شیرین از جمله نهرها و رودخانه‌های کوهستانی، دریاچه‌ها، تالابها، آب‌بندانها، آبگیرها، پیکره‌های آبی ساحلی، مانگروها همچنین سواحل صخره‌ای، شورزارهای ساحلی و مصیبا را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند و از زمینهای گلی بین جزرومدی باز دوری می‌کند. معمولاً به تنهایی یا در دسته‌های کوچک دو تا سه تایی و در حال دویدن در حاشیه آب بین سنگهای ساحل رودخانه‌ها دیده می‌شود. در ارتفاع کم و نزدیک به سطح آب پرواز می‌کند، بال‌زدنهای کم دامنه، منظم و سریع توأم با بال‌بازروییهای کوتاه دارد و در این حالت بالها را خمیده و رو به پایین نگاه می‌دارد. به طور مداوم، به ویژه هنگام خطر سر و دم خود را تکان می‌دهد. بیشتر از بی‌مهره‌ها به ویژه حشرات تغذیه می‌کند. جوجه‌آوری از اواسط اردیبهشت و با تشکیل قلمروهای خطی در امتداد رودخانه‌ها، چشمه‌ها و سواحل آغاز می‌شود. تک همسر است و آشیانه‌اش حفره‌ای کم‌عمق روی زمین، بین سنگها و در حاشیه آب است که درونش را با اندکی ایفای گیاهی اطراف می‌پوشاند. معمولاً چهار، گاهی سه و به ندرت پنج تخم بیضی تا گلابی شکل، صاف، تا حدی صیقلی، کرم کمرنگ، نرم نخودی یا نخودی خیلی کمرنگ، با خالها، لکه‌ها و خطوط قهوه‌ای مایل به قرمز، قهوه‌ای مایل به سیاه و خاکستری مایل به بنفش و به ابعاد ۲۶٫۳ × ۳۶٫۴ میلی‌متر می‌گذارد. تفریح تخمها ۲۰ تا ۲۳ روز طول می‌کشد. جوجه‌ها در بدو تولد پوشیده از کرک، توانمند و برای تغذیه مستقل از والدین هستند، در حدود ۱۳ روزگی قادرند پرواز کنند و در حدود ۲۸ روزگی مستقل می‌شوند.

پراکنش و فراوانی: به طور معمول در نهرها و رودخانه‌های واقع در کوهستانهای آذربایجان، کپهداغ، البرز و زاگرس تا یاسوج جوجه‌آوری می‌کند. زمستانها تعداد کمی از این پرنده در تالابهای استان‌های خوزستان و فارس، امتداد سواحل جنوب، جنوب شرقی استان سیستان و بلوچستان و نیز نواحی جنوبی دریای خزر باقی می‌مانند. همچنین به صورت مهاجر معمول در اغلب تالابهای کشور دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

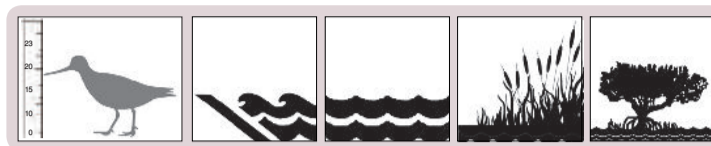

آبچلیک نوک سربالا (*Xenus cinereus* (*Tringa cinerea*))

Terek Sandpiper

ترکی: ابری دیمدیک جولوت، کردی: شیلایه دندوک قبت

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۲ تا ۲۴ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۷ تا ۵۹ سانتی‌متر است. آبچلیکی به نسبت کوچک‌جثه است که به واسطه منقار بلند رو به بالا از دیگر کنار آبچرها مشخص می‌شود. نر و ماده هم‌شکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری با روتنه خاکستری قهوه‌ای همراه با لکه‌های سیاه در مرکز پرها و نیز دو نوار نامنظم پهن تیره در دو طرف روتنه دیده می‌شود. پیشانی، تارک سر و پس سر، گردن و بالاسینه رگه‌رگه و نوار ابرویی روشنی روی خط چشمی تیره کم‌رنگش دارد. حاشیه عقبی بالها نوار سفید مشخصی دارد. زیرتنه سفید، پاها زرد مایل به نارنجی و منقار تیره است که در قاعده به نارنجی می‌گراید. در خارج از دوره جوجه‌آوری سر روشنتر و نوار ابرویی مشخصتر دیده می‌شود. طرح روتنه نامشخص و پوشش‌های روتنه فاقد تیرگی مرکزی و دارای حاشیه روشن است. همچنین سینه رنگ‌پریده با خطوط نامشخص به چشم می‌آید. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در دوره جوجه‌آوری است ولی روتنه تیره‌تر و حاشیه پرهای آن نخودی رنگ به نظر می‌رسد.

ویژگیهای زیستی: زمینهای پست گلی و شنی بین جزر و مدی، پیکره‌های آبی ساحلی، مصیبه‌ها، دریاچه‌های داخلی، علفزارهای مرطوب و چمنزارهای غرقابی را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند و زمستانها اغلب در نواحی جزر و مدی سواحل و خلیج‌های کوچک دیده می‌شود. معمولاً دسته‌های کوچک ۱۰ تا ۱۵ تایی تشکیل می‌دهد. پروازی چابک، سریع و مستقیم همراه با بال‌زدنهای تند دارد و اغلب در ارتفاع پایین بر فراز آب و نواحی گلی پرواز می‌کند. برای تغذیه، اغلب منقار خود را در گل و لجن حاشیه نواحی جزر و مدی و پیکره‌های آبی فرو برده و به جستجوی بی‌مهره‌ها می‌پردازد و معمولاً طعمه خود را قبل از بلعیدن به دقت در آب می‌شوید.

پراکنش و فراوانی: به تعداد فراوان در طول سواحل جنوب کشور از استان خوزستان تا جنوب شرقی استان سیستان و بلوچستان به ویژه در مانگروهای تنگه‌خوران زمستان‌گذرانی می‌کند. به صورت مهاجر بهاره و پاییزه در نواحی جنوبی دریای خزر نیز دیده می‌شود. همچنین به ندرت در زمان مهاجرت در سایر تالابهای غرب و مرکز کشور حضور می‌یابد. تعداد کمی از این پرنده تابستانها در تنگه خوران و بندرعباس باقی می‌مانند ولی جوجه‌آوری نمی‌کنند.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

Morphological characteristics: 22-24 cm length and 57-59 cm wing-span. A rather small sandpiper, distinguished from other waders by long upward-tilted bill and short legs. Sexes similar with little seasonal variation. Breeding adult with grey-brown upperparts marked with narrow dark shaft-streaks and two irregular broad dark bands on scapulars. Cap, nape, forehead, neck, and breast streaked brown-grey and white; with bright supercilium on pale dark eye-stripe. Upperwing grey with black band along forewing and broad white band at rear edge. Also, has white underparts, orange-yellow legs, and orange-based dark bill. Non-breeding adult like breeding, but black bands on scapulars absent and face and breast paler and less streaked, upper wing-coverts with pale fringes, and supercilium more prominently white. Juvenile resembles breeding adult, but feather-centres of upperparts more broadly marked black and feather-fringes tinged buff.

Biological characteristics: Prefers muddy and sandy tidal flats, coastal and inland lakes, estuaries, and flooded meadows. In winter mostly seen in tidal flats along coasts and along shore of small bays. Usually forms small parties of 10-15 birds. Flight action agile, fast, and direct with quick wing-beats. Flies at low altitude over water and muddy fields. Forages for food by immersing bill deep in mud, feeding on invertebrates. Food often rinsed before swallowing.

Distribution and abundance: A common winter visitor to the south coast from southern Khuzestan to southeast Baluchestan, most numerous in mangrove areas in Khouran Strait. Also a spring and autumn migrant of the south Caspian region. Scarcely seen on passage throughout wetlands of western and central Iran. Small numbers of non-breeders remain throughout summer in Khouran Strait and Bandar Abbas area.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

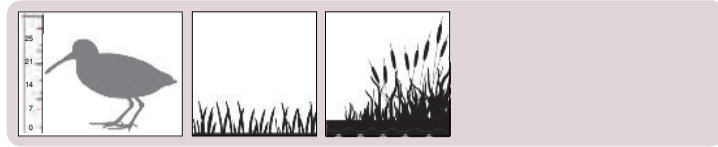

پاشلک بنگالی (پاشلک رنگین) *Rostratula benghalensis*

Greater Painted Snipe

ترکی: هیندوستان یلیبی سی، کردی: قور اولکاهی ره‌نگین

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۳ تا ۲۶ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۰ تا ۵۵ سانتی‌متر است. پاشلکی متوسط‌جثه با منقار به نسبت ضخیم، کوتاه و اندکی خمیده رو به پایین است. برخلاف اغلب پرندگان، جنس ماده شکیلتر و دارای پر و بال رنگارنگ است. نر و ماده متفاوت (ماده اندکی بزرگتر) و فاقد تغییرات فصلی هستند. در پرندۀ نر بالغ، روتنه قهوه‌ای خاکستری است. پوشش‌های روی بالها و پرهای شانه سبز مایل به قهوه‌ای همراه با راه‌راه نخودی دیده می‌شود. خط چشمی نخودی رنگ، گلو، گردن و سینه قهوه‌ای زیتونی و شکم سفید دارد. همچنین نوار سفید موری دارد که از شکم شروع شده و تا شانه ادامه می‌یابد. پرندۀ ماده بالغ روتنه یکدست سبز با خطوط موجی سیاه دارد. خط چشمی سفید، گلو و گردن خرمایی، سینه بلوطی تیره و شکم سفید است و مانند نر، نوار سفید موری از شکم تا شانه دیده می‌شود. پرندۀ نابالغ شبیه به نر بالغ است ولی منقار قهوه‌ای، گاهی با انتهای قرمز، دارای خطوط نخودی رنگ بیشتری در روتنه و همچنین فاقد مرز مشخص بر روی سینه است.

ویژگیهای زیستی: اغلب حاشیه مردابها، دشتهای سیلابی با گیاهان آبی، حاشیه زمینهای باز گلی، علفزارهای پست و نی‌زارها را به عنوان زیستگاه بر می‌گزیند. عمده فعالیتش در صبحها و عصرها و شاید در طول شبها به انجام می‌رسد. به تنهایی یا در دسته‌های کوچک دیده می‌شود. مشاهده آن دشوار است و فقط در صورت آشفتگی مخفیگاه خود را ترک می‌کند. پروازی آرام و ضعیف دارد و هنگام پرواز برای مدتی پاهای خود را آویزان نگه داشته و پس از طی مسافتی آنها را زیر دم جمع می‌کند. با سری رو به پایین می‌دود و هنگام خطر دم خود را تکان می‌دهد. همه‌چیزخوار است و با جستجو در زمینهای گلی و آبهای کم‌عمق به تغذیه از بی‌مهره‌ها و دانه‌ها می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: فقط یکبار در گذشته (بهار سال ۱۹۷۲ میلادی) به صورت سرگردان در جنوب شرق کشور دیده شده است. از آن زمان تا کنون گزارشی دیگر از مشاهده این پرندۀ در کشو موجود نیست.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت‌شده جهانی و ملی قرار ندارد.

Morphological characteristics: 23-26 cm length and 50-55 cm wingspan. A medium-sized snipe-like bird with rather thick, short, and slightly decurved bill and short tail. Unlike most birds, female more brightly coloured. Sexes dissimilar (female slightly larger) with no seasonal variation. Adult male with grey-brown upperparts, olive-brown throat, neck, and breast, and a white belly. A diagonal white band extends from lower breast to shoulders. Upper wing-coverts and scapulars brown-olive marked with a buff V-stripe, and also crown- and eye-stripe buff. Adult female with uniformly green upperparts vermiculated black and diagonal white stripe as male. Also with rufous neck and throat, dark chestnut breast, white belly, and white eye-stripe. Juvenile like male but with no black bar across breast.

Biological characteristics: Prefers fringes of swamps, floodplains with dense aquatic vegetation alternated by open muddy patches, damp grasslands, and open reed-beds. Mainly active in morning and evening and probably overnight. Solitary or occurring in small flocks. Hard to find among dense marsh vegetation and only flushed when almost stepped upon. Flight slow and weak. In flight, holds legs dangling for a while and then retracts them. Runs with head held down. Wags tail in alarm. Omnivorous. Feeds on invertebrates and seeds by foraging on muddy soil or in shallow water.

Distribution and abundance: Recorded once as a vagrant in south-eastern Iran in May 1972. No records available ever since.

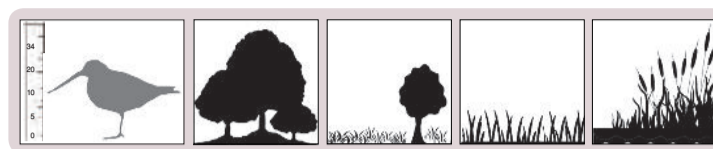
Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ایبیا *Scolopax rusticola*

Eurasian Woodcock

توکی: یل پی، کودی: مره لاره

Morphological characteristics: 33-35 cm length and 56-60 cm wing-span. A resident of the forest floor with cryptic camouflage to suit its habitat, showing intricately patterned plumage. Sexes similar with no seasonal variation. Adult has red-brown upperparts patterned grey on mantle and scapulars. Also, has buff forehead, dark crown with some pale bars, buff underparts barred black and off-white, and white band at end of tail, easily noticeable in flight. Bill long and straight, pink-horn with black tip, legs and toes greyish pink. Juvenile greatly similar to adult but with distinct spots on forehead.

Biological characteristics: Prefers broad-leaved or mixed forests with dense undergrowth. On migration, found in coastal shrubberies and gardens. Usually seen singly or in pairs. Difficult to detect among fallen leaves on forest floor due to cryptic camouflage. Rises off the ground with noisy wing-beats when disturbed and flies a short distance with fast and whirring wing movements, then lands quickly to conceal itself. Usually active at dawn and dusk. Feeds mainly on animal material, especially earthworms, insect larvae, and beetles; feeds on plant material when other food sources scarce.

Distribution and abundance: A very common winter visitor in lowlands of the south Caspian region. Also seen in Tehran area and in smaller numbers through the Zagros from Azarbaijan to Fars; only occasionally seen east to Sistan-Baluchestan.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۳۳ تا ۳۵ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۶ تا ۶۰ سانتی‌متر است. پرنده‌ای جنگلی که به واسطه رنگ آمیزی بدن، از قدرت استتار بسیار بالایی برخوردار است. نر و ماده همشکل و فاقد تغییرات فصلی هستند. در پرنده بالغ، پیشانی نخودی، تارک سر تیره با چند نوار عرضی روشن، روتنه قهوه‌ای زنگارگون و پشت و شانه‌ها تا حدی خاکستری به نظر می‌رسد. دمگاه قهوه‌ای است و نواری سیاه و سفیدی در انتهای دم در هنگام پرواز دیده می‌شود. زیرتنه نخودی همراه با رگه‌رگه عرضی تیره و روشن است. همچنین منقاری باریک، دراز و گوشتی رنگ مات با توک تیره و پاهای و انگشتانی خاکستری مایل به قرمز گوشتی دارد. پرنده نابالغ شباهت زیادی به بالغها دارد ولی در جلوی پیشانی دارای خالهای مشخصی است.

ویژگیهای زیستی: درختزارهای پهن‌برگ، سوزنی‌برگ و مخلوطی از آنها با پوشش زیر اشکوب را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. همچنین در زمان مهاجرت در بوته‌زارهای ساحلی و باغها نیز دیده می‌شود. معمولاً به تنهایی یا جفت دیده می‌شود و به علت هماهنگی زیاد رنگ بدن با محیط، مشاهده آن دشوار است. هنگام احساس خطر با بال‌زدنهای پر صدا از زمین به پرواز درآمده و با پروازی سریع و پر پیچ‌وخم مسافت کوتاهی را می‌پیماید و سپس برای مخفی شدن به سرعت فرود می‌آید. معمولاً در نور خیلی کم در صبح خیلی زود و غروب فعالیت می‌کند. اغلب از مواد جانوری به ویژه کرمهای خاکی، لارو حشرات و سوسکها تغذیه می‌کند و زمانی که منابع غذایی در محیط محدود باشد، به تغذیه از مواد گیاهی روی می‌آورد.

پراکنش و فراوانی: به تعداد بسیار فراوان در نواحی پست و جلگه‌ای جنوب دریای خزر زمستان‌گذرانی می‌کند. همچنین به صورت معمول در استان تهران و به تعداد کمتر در امتداد زاگرس از آذربایجان تا استان فارس، گاهی به سمت شرق تا استان سیستان و بلوچستان دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

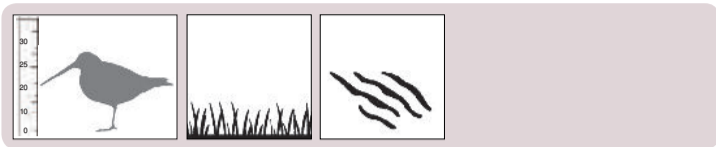

پاشلک تکزی *Gallinago solitaria*

Solitary Snipe

ترکی: تک آخساک، کردی: قور اوپلکه‌ی تاق، سیستانی: خَفک

Morphological characteristics: 29-31 cm length and 46-50 cm wing-span. The largest snipe in Iran. Distinguished from other snipes by distinct brown breast. Sexes similar with no seasonal variation. Adult bird with reddish brown upperparts striped brown and streaked white at the back. Face and side of neck light grey, breast reddish brown, belly white, and flanks with brown stripes. In flight, identified by wholly dark upperparts with indistinct white lines and short wedge-shaped rufous tail. Also, shows narrow dark eye-stripes, black-brown bill, and yellowish olive to yellowish brown legs and feet. Juvenile inseparable form adult.

Biological characteristics: Prefers open areas near streams, sandy riverbeds in mountains, fringes of moist shrubberies, and flooded fields in montane regions. A terrestrial and solitary bird. Flight slower and heavier than Common Snipe *G. gallinago* along with whirling and shaking movements. Feeds mainly on worms and small snails.

Distribution and abundance: Distribution not definitely known. In the past, present as a breeding species in mountains of northeast of Khorasan and probably in south Caspian regions. Also seen in small numbers as passage migrant in the south Caspian region as well as Khorasan, Sistan-Baluchestan, and Semnan; however, no record of this species available over the past 50 years.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۹ تا ۳۱ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۶ تا ۵۰ سانتی‌متر است. بزرگترین پاشلک ایران است که به واسطه رنگ قهوه‌ای و مشخص سینه از سایر پاشلکها متمایز می‌شود. نر و ماده همشکل و فاقد تغییرات فصلی هستند. در پرنده بالغ روتنه قهوه‌ای زنگارگون با راهراه قهوه‌ای و رگه‌رگه سفید در پشت است. صورت و دو طرف گردن خاکستری روشن است و سینه قهوه‌ای مایل به قرمز و شکم سفید همراه با خطوط قهوه‌ای در پهلوها دارد. در پرواز، روتنه یکدست تیره با خطوط نامشخص سفید و دم با یک نوار انتهایی خرمایی رنگ دیده می‌شود. خط چشمی تیره و نازک، منقار قهوه‌ای مایل به سیاه و پاها زیتونی مایل به زرد تا قهوه‌ای مایل به زرد هستند. پرنده نابالغ تفاوت زیادی با بالغها ندارد.

ویژگیهای زیستی: مناطق باز نزدیک چشمه‌ها، بسترهای شنی رودخانه‌های کوهستانی، حاشیه بوته‌زارهای مرطوب و شالیزارهای مرتفع را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پرنده‌ای خشکیزی و منزوی است. نسبت به «پاشلک معمولی» پروازی آرامتر و سنگینتر دارد که با حرکات چرخشی و زیگزازی همراه است. به طور عمده از کرمها و حلزونهای کوچک تغذیه می‌کند.

پراکنش و فراوانی: وضعیت پراکنش این گونه در ایران چندان مشخص نیست. در گذشته در نواحی مرتفع شمال شرقی خراسان و احتمالاً نواحی جنوبی دریای خزر جوجه‌آوری می‌کرده است. همچنین زمستانها به صورت مهاجر عبوری و به تعداد اندک در نواحی جنوبی دریای خزر و نیز استانهای خراسان، سیستان و بلوچستان و سمنان دیده می‌شد ولی حدود ۵۰ سال است که گزارش موثقی از مشاهده دوباره آن ارائه نشده است.

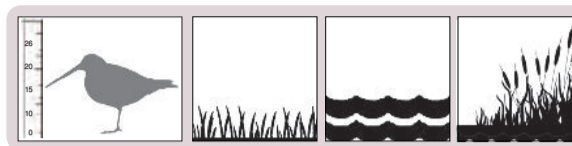
وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

پاشلک دم مویی *Gallinago stenura*

Pin-tailed Snipe (Pintail Snipe)

ترکی: تل قویروق اخساح، کردی: قور اوپلکه‌ی کلک باریک

Morphological characteristics: 25-27 cm length and 44-47 cm wing-span. Greatly similar to Common Snipe *G. gallinago*, distinguished by browner upperparts and rather shorter bill. Sexes similar with no seasonal variation. Adult bird with brown upperparts streaked black and white, narrow dark eye-stripe, and broad buff supercilium, buff neck and breast with distinct brown spots continuing up to flanks. In flight, a light patch noticeable on middle wing-coverts. Unlike Common Snipe, Great Snipe *G. media*, and Jack Snipe *Lymnecryptes minimus*, has no white tips to primaries. Belly wholly white, tail narrow with rufous tips and needle-like feathers on each side, legs yellow, and bill also yellow with dark tip. Juvenile resembles adult but with more distinct white streaks on upperparts.

Biological characteristics: Prefers marshy fringes of lakes and rivers, moist meadows, swampy grasslands, irrigated farmlands, and water canals. Often flies at low altitude. Flight steadier than Common Snipe, generally without zigzagging escape-flight. Feeds mostly in mornings, evenings, and at night. Feeds on invertebrates, especially insects and their larvae, mollusks, earthworms, and rarely crabs, seeds and other plant materials.

Distribution and abundance: Probably a scarce passage migrant and winter visitor in eastern and south-eastern Iran, with a handful of records from Khorasan, Sistan-Baluchestan, Kerman, and Bushehr. Probably much overlooked because of difficulty in identification.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۵ تا ۲۷ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۴ تا ۴۷ سانتی‌متر است. شباهت زیادی به «پاشلک معمولی» دارد ولی به واسطه روتنه قهوه‌ای‌تر و منقار به نسبت کوتاه‌تر از آن متمایز می‌شود. نر و ماده هم‌شکل و فاقد تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ خط چشمی تیره و نازک و نوار ابرویی پهن و نخودی رنگ دارد. روتنه قهوه‌ای همراه با رگه‌رگه سیاه و سفید دیده می‌شود. در پرواز لکه روشنی روی پوشش‌های میانی بالها به چشم می‌خورد. همچنین بر خلاف «پاشلک بزرگ»، «پاشلک معمولی» و «پاشلک کوچک»، انتهای شاهپرهاى ثانویه سفید نیست. دم باریک با انتهای خرمایی دارد که پره‌های جانبی دم حالتی سوزن مانند دارند. گردن و سینه نخودی همراه با خالهای قهوه‌ای مشخصی دارد که این خالها تا پهلوها نیز ادامه می‌یابد و شکم یکدست سفید دیده می‌شود. پاها زرد و منقاری به همین رنگ با نوک تیره دارد. پرنده نابالغ شباهت زیادی به بالغها دارد ولی رگه‌رگه سفید روتنه مشخصتر است.

ویژگیهای زیستی: حاشیه ماندابی دریاچه‌ها و رودخانه‌ها، چمنزارهای مرطوب، علفزارهای تالابی، کشتزارهای غرقابی و آبراهه‌ها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. اغلب در ارتفاع پایین پرواز می‌کند و نسبت به «پاشلک معمولی» پرواز سنگینتر و استوارتری دارد که به ندرت با حرکات زیگزاگی همراه است. اغلب صبحها، عصرها و نیز در طول شبها به تغذیه از بی‌مهره‌ها به ویژه حشرات و لارو آنها، نرم‌تنان و کرمهای خاکی و به میزان کمتری خرچنگها، دانه‌ها و سایر مواد گیاهی می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: به صورت مهاجر عبوری و زمستان‌گذران نامنظم و به تعداد بسیار اندک در استانهای خراسان، سیستان و بلوچستان، کرمان و بوشهر دیده می‌شود. احتمالاً به علت تشخیص دشوار، اغلب نادیده گرفته می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

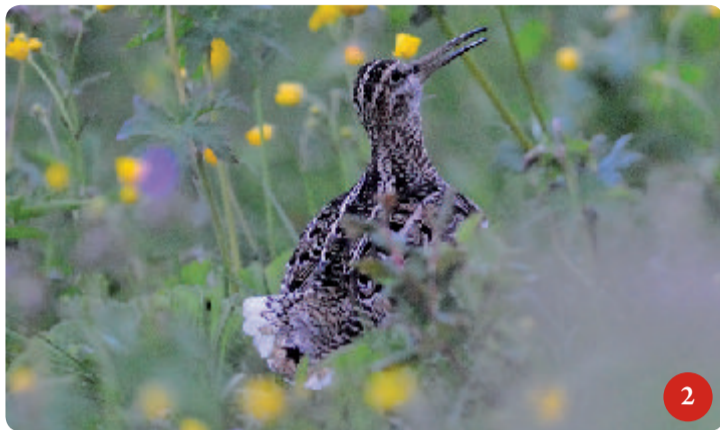
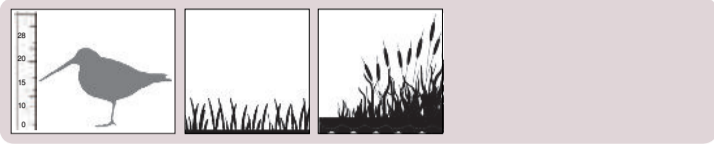

Gallinago media پاشلک بزرگ

Great Snipe

توکی: بویوک آخساخ، کردی: قور اوپلکه‌ی گه‌وره، گیلانی: خرنیشک (نوشت)-
لال نیشک، سیستانی: خَفْک

Morphological characteristics: 27-29 cm length and 47-50 cm wing-span. Greatly similar to Common Snipe *G. gallinago*, but larger and with stockier breast and belly, longer wings and legs, and shorter bill. Sexes similar with little seasonal variation. Breeding adult with narrow dark eye-stripe, broad light supercilium, brown upperparts streaked dark and light, and barred dull white belly and underparts; dark under wing-coverts and white stripe on middle wing-coverts easily noticeable in flight. Tips of secondaries white, forming light trailing edge to inner wing, tail rufous, and outer tail-feathers with much white. Adult in winter darker and duller on upperparts lacking buff and cinnamon. Juvenile resembles breeding adult but with less streaked and paler upperparts, wholly striped underparts, and less noticeable whiteness on the edge of tail.

Biological characteristics: Prefers moist short-vegetated lands, wetland fringes, meadows, and ploughed fields. Flight noiseless, heavy, and straight with slower wing-beats than Common Snipe. Hardly detectable due to cryptic camouflage. When alarmed, flies a short distance at low altitude before landing among vegetation to conceal. Feeds mainly on earthworms, mollusk, insects and their larvae as well as plant seeds.

Distribution and abundance: An uncommon passage migrant, in spring and autumn, in some suitable habitats of Gilan, Mazandaran, Tehran, Fars, Azarbaijan, and Esfahan.

Conservation status: Globally has been listed as Near Threatened (NT) in IUCN red list and is of conservation values.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۷ تا ۲۹ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۷ تا ۵۰ سانتی‌متر است. شباهت زیادی به «پاشلک معمولی» دارد ولی نسبت به آن بزرگتر است و سینه برآمده‌تر، پاها و بالهای بلندتر و منقار کوتاهتر دارد. نر و ماده هم‌شکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری خط چشمی تیره نازک و نوار ابرویی پهن کم‌رنگی دارد. روتنه قهوه‌ای با رگه‌رگه تیره و روشن و زیرتنه و شکم سفید مات راه‌راه است. در پرواز پوشش‌های تیره زیر بالها و نوارهای سفید رنگ روی پوشش‌های میانی بالها به خوبی نمایان هستند. انتهای شاهپره‌های ثانویه بالها سفید است و تشکیل نوار سفیدی را در حاشیه عقبی بالها می‌دهد. دم خرمایی و لکه سفید و مشخصی در کناره‌های خارجی آن دیده می‌شود. پرنده بالغ در پوشش زمستانه دارای روتنه‌ای تیره‌تر و مات‌تر و فاقد رنگ نخودی و دارچینی است. پرنده نابالغ شبیه بالغها در دوره جوجه‌آوری است ولی روتنه رنگ‌پریده‌تر با رگه‌رگه کمتر به نظر می‌رسد، زیرتنه کاملاً راه‌راه است و سفیدی حاشیه دم نیز کمتر به چشم می‌آید.

ویژگیهای زیستی: زمینهای مرطوب با پوشش علفی کوتاه، حاشیه مردابها، مرغزارها و مزارع شخم خورده را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پروازی بی‌صدا، سنگین و مستقیم دارد و نسبت به «پاشلک معمولی» آرامتر بال می‌زند. از توانایی بالایی در استتار برخوردار است و مشاهده آن به دشواری امکان‌پذیر است. هنگام احساس خطر فاصله کوتاهی را در ارتفاع کم پرواز می‌کند و مجدداً برای پنهان شدن به درون پوشش گیاهی مناسب فرود می‌آید. بیشتر از کرمهای خاکی، نرم‌تنان، حشرات بالغ و لارو آنها و همچنین بذر گیاهان تغذیه می‌کند.

پراکنش و فراوانی: در فصول بهار و پاییز به صورت مهاجر عبوری در برخی زیستگاههای مناسب در استانهای گیلان، مازندران، تهران، فارس، آذربایجان و اصفهان دیده می‌شود. **وضعیت حفاظت:** جزء پرندگان نزدیک به تهدید (NT) و دارای ارزش حفاظتی است.

1

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۵ تا ۲۷ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۴ تا ۴۷ سانتی‌متر است. پاشلیکی متوسط‌جثه با منقار دراز و راست و پاهای کوتاه است. نر و ماده هم‌شکل و فاقد تغییرات فصلی هستند. در پرندۀ بالغ روتنه خرمایی با رگه‌رگه کرم رنگ و شکم یکدست سفید است. گردن، سینه و پهلوها خالهای فراوانی دارد که در ردیفهای طولی جای گرفته‌اند. در پرواز دو نوار سفید کم‌رنگ در پوششهای زیر بالها نمایان است و سفیدی انتهای شاهرهای ثانویه تشکیل نواری در حاشیۀ عقبی بالها می‌دهد. دم خرمایی است و در انتها نوار سفیدی دارد. پاهای سبز روشن، منقار زرد قهوه‌ای و نوک آن تیره دیده می‌شود. پرندۀ نابالغ تا حد زیادی شبیه به بالغها است ولی پرهای روتنه حاشیۀ سفیدتری دارند.

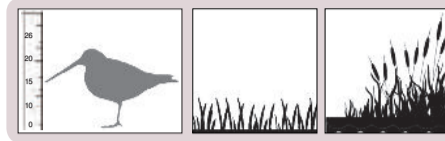
ویژگیهای زیستی: زمینهای باتلاقی، مردابها، حاشیۀ باتلاقی دریاچه‌ها و رودخانه‌ها، علفزارهای مرطوب، کشتزارهای غرقابی و شالیزارها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. چندان اجتماعی نیست و در دسته‌های کوچک دیده می‌شود. در زمان مهاجرت پروازی مستقیم در ارتفاع بالا دارد ولی در سایر مواقع در ارتفاع پایین پرواز می‌کند. هنگام خطر ناگهان از روی زمین به پرواز درآمده و با جیغی بلند و پروازی زیگزاگی نزدیک به سطح زمین مسافتی را طی می‌کند و مجدداً فرود می‌آید. در طول روز کمتر فعالیت می‌کند و بیشتر صبحها، عصرها و در طول شب به تغذیه از بی‌مهره‌ها می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: به تعداد فراوان در اغلب تالابهای کشور زمستان‌گذرانی می‌کند. **وضعیت حفاظت:** در فهرست پرندگان حمایت‌شده جهانی و ملی قرار ندارد.

پاشلیک معمولی

Common Snipe

ترکی: اخساح، کردی: قور اوپلکه، سیستانی: خَفْک

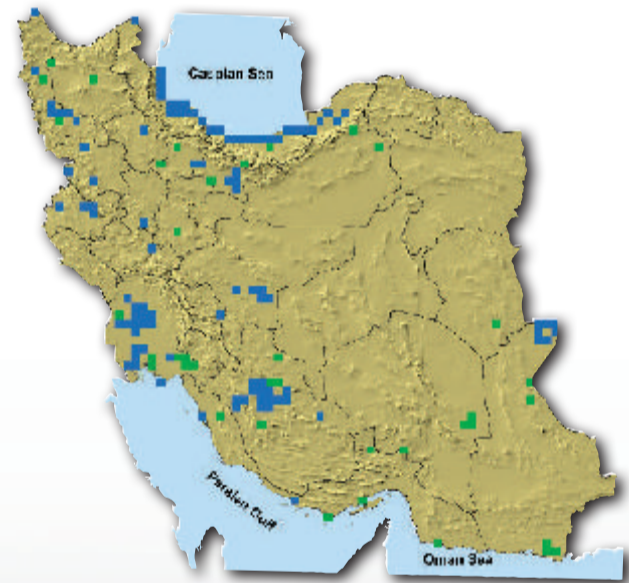

Morphological characteristics: 25-27 cm length and 44-47 cm wing-span. A medium-sized snipe with long straight bill and short legs. Sexes similar with no seasonal variation. Adult with rufous upperparts streaked cream and wholly white belly. Neck, breast, and flanks barred with black spots. In flight, two pale white stripes noticeable on under wing-coverts. Secondary tips white, forming a white stripe along the inner trailing edge of wing. Tail rufous with white terminal band. Also, has light green legs and dark-tipped yellow-brown bill. Juvenile similar to adults but with whiter tips to feathers on upperparts.

Biological characteristics: Prefers marshes, swamps, swampy fringes of lakes and rivers, moist meadows, irrigated farmlands, and rice fields. Highly gregarious, often seen in small flocks. Usually flies at low altitude, but on migration flies straight and high. When in danger, rises suddenly, flying off rapidly with zigzag movements and loud calls and then suddenly drops again to ground. Less active during day. Often feeds on invertebrates in mornings, evenings, and at night.

Distribution and abundance: A common winter visitor to most wetlands of Iran.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

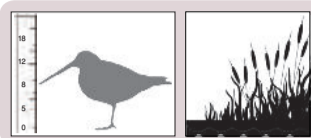
2

پاشلک کوچک *Lymnocyptes minimus*

Jack Snipe

ترکی: کیچیک آخساخ، کردی: قور اولیکه بچوک، سیستانی: خَفک

Morphological characteristics: 17-19 cm length and 38-42 cm wing-span. Smaller than other snipes. Sexes similar with no seasonal variation. Adult bird with brown upperparts, feather-centres of mantle and scapulars black glossed with purple and green, broad dark stripe on upper head with two light bands stretched to side of head, buff breast with plenty of spots, and wholly white belly. Unlike other snipes, bars on flanks not conspicuous. Secondary-and inner primary-tips white, forming a white stripe on inner edge of wings. Tail triangular with longer central feathers. Also with grey-green legs and short dark-tipped light yellow bill. Juvenile greatly resembles adult and hardly distinguishable.

Biological characteristics: Prefers freshwater swamps, marshes, ponds, moist meadows, floodplains, drained fields, and vegetated fringes of lakes. Less gregarious than Common Snipe *G. gallinago*, usually solitary or in groups of 2-3 birds. Flight rather slow and straighter than Common Snipe. Highly able to conceal itself. When in danger, hardly noticeable due to hiding motionless on ground, resembling bunch of dead reed-leaves. If forced to fly, flies a short distance with noiseless movements and then returns to ground. Often active at dawn and at night. Feeds mainly on insects and their larvae, mollusks, worms, and plant material, especially seeds.

Distribution and abundance: A fairly common winter visitor throughout the main wetlands of Iran.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۷ تا ۱۹ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۳۸ تا ۴۲ سانتی‌متر است. از سایر پاشلکها کوچکتر است. نر و ماده همشکل و فاقد تغییرات فصلی هستند. در پرندۀ بالغ روتنه قهوه‌ای با جلای بنفش و سبز دیده می‌شود. نوار تیرهٔ پهنی در تارک سر و نوار روشنی در دو طرف آن دارد. سینه نخودی همراه با خالهای فراوان و شکم یکدست سفید است و بر خلاف سایر پاشلکها، راه‌راه عرضی در پهلوها چشمگیر نیست. انتهای شاهپرهاى ثانویه و داخلی‌ترین شاهپرهاى اولیه سفید است و در حاشیهٔ عقبی بالها تشکیل نوار سفیدی می‌دهند. دم مثلثی شکل و پرهای مرکزی آن بلندتر است. پاها سبز خاکستری و منقار کوتاه به رنگ زرد روشن با نوک تیره دیده می‌شود. پرندۀ نابالغ شباهت زیادی به بالغها دارد و تشخیص آن دشوار است.

ویژگیهای زیستی: مردابهای آب شیرین، باتلاقها، آبیگرها، چمنزارهای مرطوب، دشتهای سیلابی، زمینهای زهکشی شده و حواشی دریاچه‌هایی با پوشش علفی مناسب را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. نسبت به «پاشلک معمولی»، کمتر اجتماعی است و معمولاً به تنهایی یا در دسته‌های دو تا سه تایی دیده می‌شود. پروازی به نسبت آرام و مستقیم‌تر از «پاشلک معمولی» دارد. مهارت زیادی در پنهان کردن خود دارد و هنگام احساس خطر با مهارت زیادی بر سطح زمین خف کرده و از این رو دیدنش بسیار دشوار است. اگر مجبور به پرواز شود با پروازی بی‌صدا مسافت کوتاهی را طی می‌کند و مجدداً فرود می‌آید. اغلب اوایل صبحها و در طول شبها فعال است و به طور عمده از حشرات و لارو آنها، نرم‌تنان، کرمها و مواد گیاهی به ویژه بذرها تغذیه می‌کند.

پراکنش و فراوانی: به صورت نسبتاً معمول در تمامی تالابهای اصلی کشور زمستان‌گذرانی می‌کند.

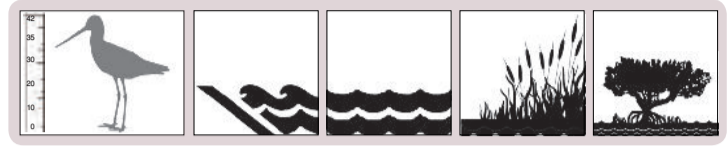
وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت‌شدهٔ جهانی و ملی قرار ندارد.

گیلان‌شاه دم‌سیاه (گیلان‌شاه‌بال‌سفید) *Limosa limosa*

Black-tailed Godwit

ترکی: قارا قویروق فیشدیراخچی، کردی: ئە حمەد راکەری بال سپی،
گیلانی: خوتکا چیری، سیستانی: چوشک حلقه دم

Morphological characteristics: 40-44 cm length and 70-82 cm wing-span. A large wader with elongated neck and body and long legs and bill. Sexes similar (female slightly larger) with some seasonal variation. Breeding adult with chestnut-orange head, neck, upperparts, and breast, streaked dark upper head and upperparts, and black bars on lower breast, belly, and flanks but rest of underparts white. Wings with broad white stripe contrasting with black flight-feathers, easily noticeable in flight. Also has dark-tipped orange bill, square white rump, and black tail tip and legs. Non-breeding adult with wholly grey-brown head and upperparts and grey-white underparts. Juvenile distinguished from adults by buff-orange head, neck, and breast and grey upperparts with dark spots.

Biological characteristics: Prefers muddy shores of freshwater lakes, shallow water in fresh or brackish wetlands, irrigated fields, and flooded meadows. In winter, seen inshore at bays and estuaries. Highly gregarious, seen in flocks of variable size. Flight speed variable from soaring slowly while getting close to night roosting site to quick diving while displaying above territory. In flight, holds head and body in line, while legs extend beyond tail tip. Gait graceful, easily enters belly-deep water. Feeds mainly on invertebrates as well as plant material. Forages for food by immersing its bill vertically and strongly into mud or slush. When prey found, suddenly pulls its bill out and swallows the prey.

Distribution and abundance: A common passage migrant and winter visitor to most freshwater wetlands in the south Caspian region, Urumiyeh basin as well as Khuzestan, Fars, and Sistan basin. Also non-breeding individuals recorded in some wetlands of northwest, south, and south-eastern Iran.

Conservation status: Globally has been listed as Near Threatened (NT) in IUCN red list and is of conservation values.

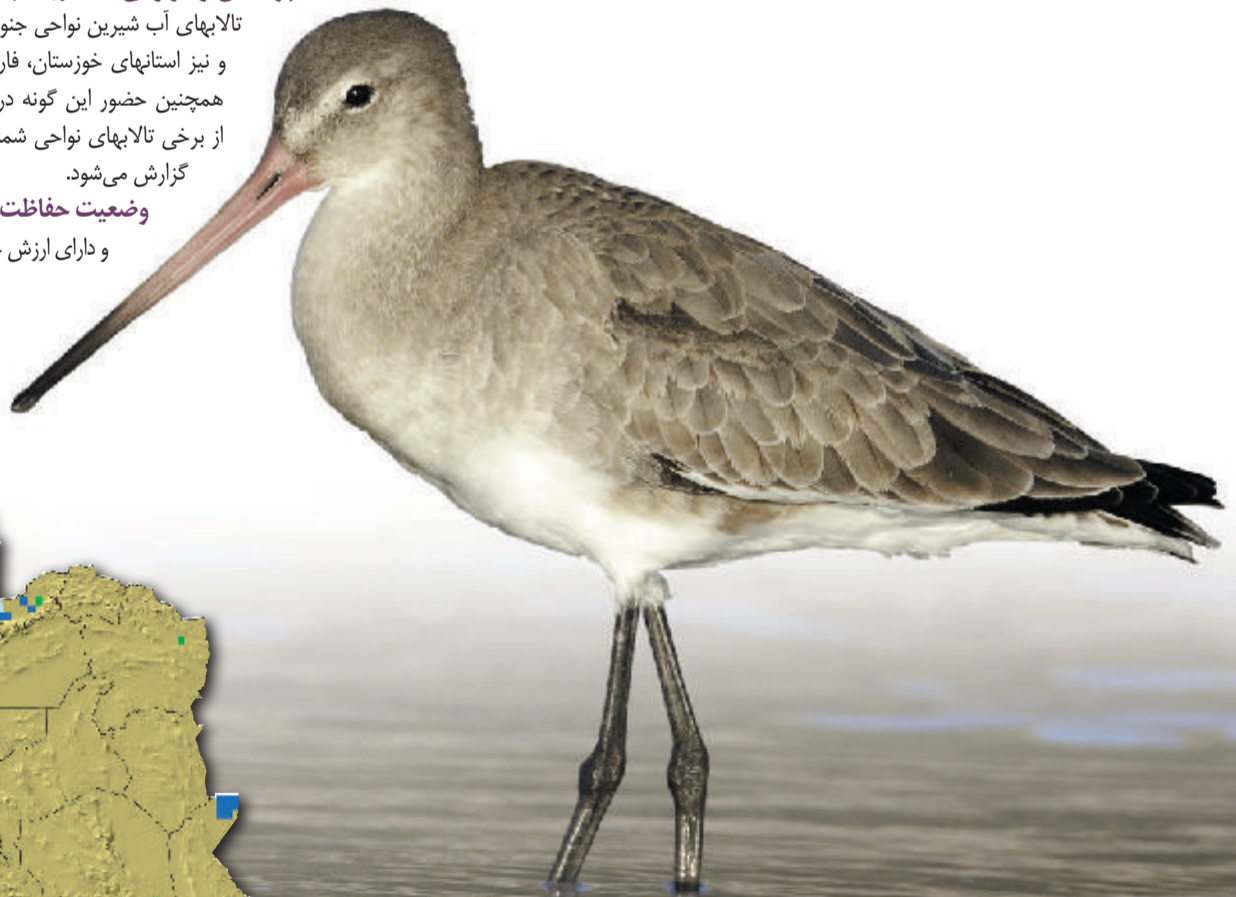

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۴۰ تا ۴۴ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۷۰ تا ۸۲ سانتی‌متر است. کنارآبچری بزرگ‌جثه با قامت و گردن کشیده و پاها و منقاری دراز است. نر و ماده همشکل (ماده اندکی بزرگتر) و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری با سر، گردن، روتنه و سینه نارنجی بلوطی مشخص است. روی تارک سر، روتنه، قسمتهای پایینی سینه، شکم و پهلوها راه‌راه تیره دارد و مابقی زیرتنه سفید است. نوار بالی سفیدی روی بالها دارد که هنگام پرواز در تضاد با رنگ سیاه شاهپره‌های پرواز به خوبی نمایان می‌شود. دمگاه، سفید مربعی و دم سیاه است. همچنین منقار نارنجی با نوک تیره و پاهای سیاه دارد. در خارج از این دوره پرنده بالغ با سر و روتنه خاکستری قهوه‌ای یکدست و زیرتنه خاکستری سفید دیده می‌شود. پرنده نابالغ به واسطه سر، گردن و سینه نارنجی نخودی و روتنه خاکستری با لکه‌های تیره از بالغها قابل تشخیص است.

ویژگیهای زیستی: مناطق جزرومدی با بستر گلی، آبهای شیرین، دریاچه‌ها و تالابهای لب‌شور، علفزارهای غرقابی و حواشی نی‌زارها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. زمستانها نیز در خلیجها و مصیبه‌ها دیده می‌شود. بسیار اجتماعی است و در دسته‌های با اندازه متغیر دیده می‌شود. پروازهایی با سرعتهای متفاوت، از بال‌بازرویهای بسیار آرام هنگام نزدیک شدن به محل استراحت شبانه تا شیرجه‌های سریع هنگام نمایشهای جنسی برفراز قلمرو خود دارد. در پرواز سر و بدن را در یک راستا نگه می‌دارد و پاهای کشیده‌اش از حد دم تجاوز می‌کند. راه رفتنی با شکوه دارد و به راحتی وارد آبهای عمیق می‌شود. به طور عمده از بی‌مهره‌ها همچنین مواد گیاهی تغذیه می‌کند. برای این منظور، منقار خود را به صورت عمودی و با قدرت درون گل و لجن فرو می‌برد و پس از یافتن طعمه آن را به طور ناگهانی بیرون کشیده و می‌بلعد.

پراکنش و فراوانی: به صورت مهاجر عبوری و زمستان‌گذران در اغلب تالابهای آب شیرین نواحی جنوبی دریای خزر، حوضه دریاچه ارومیه و نیز استانهای خوزستان، فارس و حوضه سیستان دیده می‌شود. همچنین حضور این گونه در تابستان و به صورت غیر جوجه‌آور از برخی تالابهای نواحی شمال‌غرب، جنوب و جنوب شرق کشور گزارش می‌شود.

وضعیت حفاظت: جزء پرنده‌گان نزدیک به تهدید (NT) و دارای ارزش حفاظتی است.

گیلان‌شاه‌حنایی *Limosa lapponica*

Bar-tailed Godwit

ترکی: خینالی فیشدیراخچی، کردی: ئە حمەد راو کەری خەنەئی، سیستانی: چوشک حلقه دم

Morphological characteristics: 37-39 cm length and 70-80 cm wing-span. A medium-sized wading bird similar to Black-tailed Godwit *L. limosa*, appearing smaller due to shorter legs, especially in males, and also recognisable by shorter upward-tilted bill. Sexes dissimilar with some seasonal variation. Male breeding adult with reddish chestnut face, neck, breast, and belly, black-and-rufous marked upperparts, and dark bill. Adult female with buff to white neck and breast, paler and greyer upperparts, and white belly. Tail barred black and white, bordered by large white triangular patch on rump. Outside breeding season, both sexes with light grey upperparts, head, and neck mottled dark grey laterally, underparts white, and bill pink with dark distal half. Juvenile resembles adult in winter plumage, but differs by darker upperparts and buff-tinged neck and breast.

Biological characteristics: Often prefers shallow sandy or muddy estuaries and flats located at coasts or in saline inlets, though occasionally seen on inland freshwater wetlands on migration. Gregarious outside breeding season, forming large flocks during winter. Flight heavier than Black-tailed Godwit; often performs sky displays such as rotations, soars, and sudden direction changes. Forages on tidal flats by walking slowly and immersing bill and sometimes head and neck into soil. Feeds on invertebrates, especially insects, mollusks, crustaceans, and worms.

Distribution and abundance: A common winter visitor to the southern coasts from Khuzestan to Pakistan border. Small numbers of non-breeders over-summer in wetlands of Persian Gulf coast. Also seen as passage migrant, often in autumn, in south Caspian region and in small numbers in Urumiyeh Lake and some wetlands in Fars and Sistan-Baluchestan.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۳۷ تا ۳۹ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۷۰ تا ۸۰ سانتی‌متر است. کنار آبجری متوسط‌جثه و تا حدی شبیه به «گیلان‌شاه دم‌سیاه» است ولی به واسطه جثه کوچکتر، پاهای کوتاهتر و منقار با انحنا بیشتر رو به بالا از آن تفکیک می‌شود. نر و ماده متفاوت و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده نر بالغ در دوره جوجه‌آوری با صورت، گردن، سینه و شکم بلوطی مایل به قرمز، روتنه قهوه‌ای تیره و منقار تیره رنگ مشخص می‌شود. ماده بالغ در این دوره گردن، سینه و شکم نخودی رنگ، روتنه رنگ‌پریده‌تر و شکم سفید دارد. دم دارای چندین نوار عرضی تیره و روشن است و لکه سفید مثلثی شکل بزرگی در ناحیه دمگاه دیده می‌شود. در خارج از این دوره، نر و ماده با روتنه، سر و گردن خاکستری روشن همراه با خالهای تیره، زیرتنه سفید و منقار صورتی که نوک آن تیره است، همشکل هستند. پرنده نابالغ شبیه بالغها در پوشش زمستانه است ولی با روتنه‌ای تیره‌تر و گردن و سینه نخودی خاکستری قابل شناسایی است.

ویژگیهای زیستی: اغلب مصیبه‌های ماسه‌ای، شنی و گلی کم‌عمق واقع در سواحل یا خورها را ترجیح می‌دهد. در زمان مهاجرت در تالابهای داخلی نیز دیده می‌شود. در خارج از دوره جوجه‌آوری پرنده‌ای اجتماعی است و زمستانها دسته‌های بسیار بزرگ تشکیل می‌دهد. سنگینتر از «گیلان‌شاه دم‌سیاه» پرواز می‌کند و اغلب مانورهای هوایی مانند چرخش، بال‌بازروی و تغییر مسیرهای ناگهانی دارد. برای تغذیه در نوار جزرومدی سواحل به آرامی راه می‌رود و با فرو بردن منقار، گاهی سر و گردن در گل و لجن به جستجوی بی‌مهرها به ویژه حشرات، نرم‌تنان، سخت‌پوستان و کره‌ما می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: به تعداد فراوان در طول سواحل جنوب کشور از استان خوزستان تا مرز پاکستان زمستان‌گذرانی می‌کند. تعداد اندکی از این پرنده به صورت غیر جوجه‌آور تا اواسط تابستان در تالابهای سواحل خلیج فارس باقی می‌مانند. همچنین به صورت مهاجر عبوری (اغلب مهاجر پاییزه) در نواحی جنوبی دریای خزر و به تعداد بسیار اندک در دریاچه ارومیه و برخی تالابهای استانهای فارس و سیستان و بلوچستان دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

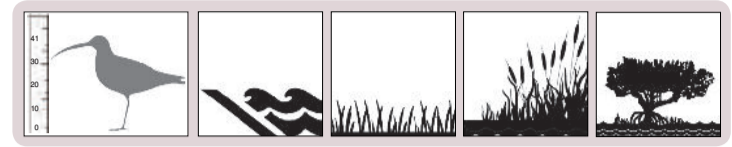

گیلان‌شاه ابرو سفید *Numenius phaeopus*

Whimbrel

ترکی: قلم قاس فیشدیراخچی، کردی: نه حمه دراو کهری بزوسپتی، سیستانی: چوشک حلقه دم

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۴۰ تا ۴۲ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۷۶ تا ۸۹ سانتی‌متر است. کنار آبچری درشت‌جثه و تا حدی شبیه به «گیلان‌شاه بزرگ» است ولی به واسطه جثه کوچکتر، پاها و منقار کوتاهتر و طرح صورت مشخص از آن تفکیک می‌شود. نر و ماده هم‌شکل و فاقد تغییرات فصلی هستند. در پرنده بالغ روتنه قهوه‌ای خاکستری است و به واسطه حاشیه روشن پرهای روتنه، فلس‌دار به نظر می‌رسد. تارک سر تیره با یک نوار رنگ‌پریده در مرکز آن، نوار ابرویی سفید و خط چشمی تیره دارد. گردن و سینه نخودی رگه‌رگه و سایر بخشهای زیرتنه سفید دیده می‌شود. در پرواز لکه سفید مثلثی شکلی در فاصله روتنه و دمگاه دارد. منقار تیره و نسبت به سایر گیلان‌شاهها کوتاهتر و پاها به رنگ سبز مایل به آبی است. پرنده نابالغ شباهت زیادی به بالغها دارد ولی روتنه، شانها و پوششهای روی بالها تیره‌تر و به رنگ قهوه‌ای سیاه همراه با لکه‌های نخودی کم‌رنگ دیده می‌شود.

ویژگیهای زیستی: زمستانها بیشتر سواحل بین جزر و مدی ماسه‌ای و گلی دریاها و خورها، صخره‌های مرجانی و نیز علفزارهای کوتاه مجاور پیکره‌های آبی را ترجیح می‌دهد. در خارج از دوره جوجه‌آوری به ویژه در زمان مهاجرت، پرنده‌ای اجتماعی است. پروازش سریعتر و سبکتر از «گیلان‌شاه بزرگ» و با تولید صدایی خاص همراه است. به آسانی و بدون نیاز به دویدن از سطح زمین به پرواز درمی‌آید و بر خلاف «گیلان‌شاه بزرگ» پاهایش از حد دم تجاوز نمی‌کند. برای تغذیه بی‌مهرها به ویژه حشرات و همچنین مواد گیاهی را در لایه‌های سطحی و به ندرت از اعماق خاک و گل و لجن حاشیه جستجو می‌کند. گاهی نیز خرچنگها را صید می‌کند و قبل از بلعیدن بازوهایشان را می‌شکند.

پراکنش و فراوانی: به تعداد فراوان مهاجر عبوری بهاره و پاییزه نواحی جنوبی دریای خزر و به تعداد کمتر زمستان‌گذران سواحل جنوب کشور از تنگه خوران و ناحیه شرقی بندرعباس تا مرز پاکستان است. همچنین حضور این گونه به صورت مهاجر عبوری کمیاب پاییزه در حوضه دریاچه ارومیه گزارش شده است. تعداد کمی نیز به صورت غیرجوجه‌آور تابستانها در طول سواحل خلیج فارس باقی می‌مانند.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

Morphological characteristics: 40-42 cm length and 76-89 cm wingspan. A large wading bird similar to Eurasian Curlew *N. arquata*, but smaller with shorter legs and bill and distinct facial pattern. Sexes similar with no seasonal variation. Adult with grey-brown upperparts looking scaly due to light feather-fringes on back. Also with dark crown with a pale central stripe, white supercilium, dark eyes-tripe, buff streaked neck and breast, and white underparts. In flight, a white triangular patch seen on back and rump. Bill dark and thicker than in other curlews; legs greyish olive. Juvenile resembles adult, but mantle, scapulars, and upper wing-coverts darker, black-brown with buff-white spots.

Biological characteristics: Prefers sandy or muddy tidal flats and inlets at coasts, coral reefs, and short grasslands adjacent to water. Gregarious outside breeding season, especially during migration. Flight faster and more buoyant than Eurasian Curlew, producing special noise. Takes off easily without running. Unlike Eurasian Curlew, legs do not exceed tail in flight. Feeds mainly on invertebrates, especially insects as well as plant material; usually breaks off limbs of crabs before swallowing. Forages for food in surface layer of soil and rarely from deeper layers.

Distribution and abundance: Seen in large numbers as passage migrant in the south Caspian region during autumn and spring and in fair numbers as winter visitor to south coasts of Iran, from Khouran Strait east to Pakistan border. Also recorded as scarce passage migrant in Urumiyeh Lake during autumn. Small numbers of non-breeders remain along the Persian Gulf coasts in summer.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

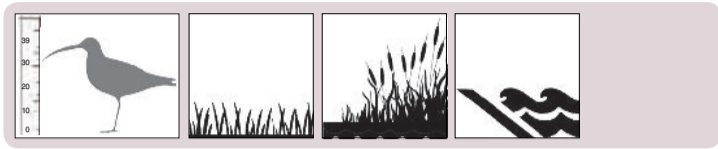

گیلان‌شاه خالدار *Numenius tenuirostris*

Slender-billed Curlew

توکی: خالی فیشدیراخچی، کردی: ئە حمەد راو کەری دندووک باریک، سیستانی: چوشک حلقه دم

Morphological characteristics: 36-41 cm length and 80-92 cm wing-span. A medium-sized curlew similar in size to Whimbrel *N. phaeopus*, but with more dainty body and much narrower needle-like bill. Sexes similar with no seasonal variation. Adult bird with grey-buff upperparts mottled brown, white belly with no streaks, heart-shaped black spots on breast and flanks, tiny streaks on crown, white supercilium, and earth-grey head and side of neck looking whiter on chin and throat. In flight, blackness of first primaries in contrast with streaked secondaries and whiteness of under wing-coverts easily noticeable. Back and rump white, with 4-5 horizontal black stripes on tail. Also, has grey legs and long narrow brown bill with fleshy-red base. Juvenile resembles adult but with rich buff upperparts and narrowly streaked neck, breast, and flanks.

Biological characteristics: Prefers salt flats with scanty low vegetation, temporary flooded wetland fringes and damp grasslands with short vegetation. In winter, mostly prefers marshlands. Flight similar to Eurasian Curlew *N. arquata* but faster and less regular. Often walks slowly in shallow waters and feeds on insects, crustaceans, and other invertebrates. In winter, may be seen feeding along with Black-tailed Godwit *Limosa limosa* and Eurasian Curlew. Usually moves faster than Eurasian Curlew.

Distribution and abundance: A scarce passage migrant, with decreasing numbers, recorded in south Caspian region, south Khorasan, Persian Gulf, and Sistan-Baluchestan in the past.

Conservation status: Globally has been listed as Critically Endangered (CR) in IUCN red list and also listed in CITES Appendix I. Also concerned as endangered in Iran and is of conservation values. The most important factor internationally threatening this species is overhunting. Destruction and modification of winter habitats in the Middle East and northern Africa have also caused a decline in the population of this species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۳۶ تا ۴۱ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۸۰ تا ۹۲ سانتی‌متر است. گیلان‌شاهی متوسط‌جثه و تا حدی شبیه به «گیلان‌شاه ابرو سفید» است ولی بدن ظریفتر و منقار نازکتر دارد. نر و ماده هم‌شکل و فاقد تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ تارک سر رگه‌رگه، نوار ابرویی سفید و سر و دو طرف گردن خاکی رنگ دارد که در ناحیه چانه و گلو سفیدتر به نظر می‌رسد. روتنه نخودی خاکستری همراه با لکه‌های قهوه‌ای و قسمت عقبی آن و دمگاه سفید است و چهار الی پنج نوار عرضی سیاه روی دم دارد. در پرواز، سیاهی اولین شاهپره‌های اولیه در تضاد با شاهپره‌های ثانویه راه‌راه و پوشپره‌های سفید زیر بالها به خوبی نمایان می‌شود. شکم سفید بدون رگه‌رگه و سینه و پهلوهای همراه با خالهای قلبی شکل فراوان دارد. پاهای خاکستری و منقار دراز، باریک و قهوه‌ای دارد که در قاعده گوشتی رنگ دیده می‌شود. پرنده نابالغ شبیه بالغها ولی با روتنه نخودی‌تر است و گردن، سینه و پهلوها رگه‌رگه بیشتری دارد.

ویژگیهای زیستی: در سواحل ماسه‌ای، شنی و گلی دریاها، حواشی باتلاقها و مراتع مرطوب با علوفه کوتاه زندگی می‌کند و زمستانها بیشتر حواشی پیکره‌های ماندابی را ترجیح می‌دهد. پروازی شبیه به «گیلان‌شاه بزرگ» ولی سریعتر و نامنظمتر دارد. اغلب در حالی که به آرامی در آبهای کم‌عمق راه می‌رود، به تغذیه از حشرات، نرم‌تنان، سخت‌پوستان و کرمها می‌پردازد. در زمستانها ممکن است همراه با «گیلان‌شاه دم سیاه» و «گیلان‌شاه بزرگ» در حال تغذیه دیده شود ولی معمولاً حرکات سریعتری نسبت به «گیلان‌شاه بزرگ» بروز می‌دهد.

پراکنش و فراوانی: مهاجر عبوری بسیار کمیاب و رو به کاهش کشور است که در گذشته حضورش در نواحی جنوبی دریای خزر، جنوب خراسان، خلیج فارس و استان سیستان و بلوچستان به ثبت رسیده است.

وضعیت حفاظت: جزء پرنده‌گان به شدت در معرض خطر انقراض (CR) است، همچنین در ضمیمه I کنوانسیون منع تجارت بین‌المللی گونه‌های در معرض انقراض (CITES) قرار دارد. در ایران نیز جزء پرنده‌گان در معرض خطر انقراض معرفی شده و دارای ارزش حفاظتی است. مهمترین عامل تهدید کننده این پرنده در مقیاس بین‌المللی شکار مفرط معرفی شده است. همچنین تخریب و تغییر کاربری زیستگاههای زمستان گذرانی در خاورمیانه و شمال آفریقا یکی دیگر از دلایل عمده کاهش جمعیت این پرنده است.

گیلان‌شاه بزرگ *Numenius arquata*

Eurasian Curlew

ترکی: بویوک فیشدیراچچی، کردی: نه حمه‌دراو کهر، سیستانی: خرچوشک

Morphological characteristics: 50-60 cm length and 80-100 cm wingspan. A large Curlew with long legs and long slender decurved bill. Sexes similar (female bill longer) with little seasonal variation. Adult bird with grey-brown upperparts streaked buff, buff head, neck, and breast with dark streaks, white belly and dark-spotted flanks. Dark primaries and primary-coverts, white back and rump, and brown upperparts and upperwing cause a contrast easily noticeable in flight. Also, has grey or olive-green legs and some pink at base of black bill. Winter plumage generally paler. Juvenile with short bill, pale upperparts, and more white on underparts.

Biological characteristics: Prefers seashores, especially wide muddy or sandy tidal flats, fringes of freshwater lakes, rivers, marshes, floodplains, estuaries, grasslands, farmlands, and other suitable areas near water. Seen singly or in small parties, forming larger flocks on roosting sites. Flight powerful, rather slow and with regular and deliberate wing-beats, rather similar to that of gulls *Larus*. Usually walks deliberately and slowly, but runs before take-off or in pursuit for prey. Omnivorous but prefers invertebrates. Forages mostly in muddy tidelands by immersing bill partially or completely in soil, but feeds by superficial pecking among vegetation on drier land.

Distribution and abundance: A common winter visitor along south coasts of Iran from Khuzestan to Pakistan border and the south Caspian region and occasional small flocks or singles inland in Urumiyeh basin and in some wetlands in Fars and Sistan basin. Also small numbers of non-breeding summering birds seen in Urumiyeh basin, Persian Gulf coasts, and occasionally in Fars.

Conservation status: Globally has been listed as Near Threatened (NT) in IUCN red list and is of conservation values.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۵۰ تا ۶۰ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۸۰ تا ۱۰۰ سانتی‌متر است. گیلان‌شاهی بزرگ با پاهای بلند و منقار بسیار دراز، باریک و خمیده رو به پایین است. نر و ماده هم‌شکل (منقار ماده درازتر) و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. در پرنده بالغ سر، گردن و سینه نخودی با رگه‌رگه تیره و روتنه خاکستری قهوه‌ای همراه با رگه‌رگه نخودی دیده می‌شود. در پرواز تیرگی شاهپرهای اولیه و پوشپرهای اولیه، سفیدی بخش عقبی روتنه و دمگاه و همچنین رنگ قهوه‌ای روتنه تضاد آشکاری را نمایان می‌سازند. شکم سفید با خاله‌هایی در پهلوها، پاها خاکستری یا سبزی‌تونی و منقار سیاه با قاعده صورتی رنگ است. رنگ عمومی بدن در پوشش زمستانه کمرنگتر می‌شود. در پرنده نابالغ منقار کوتاه، روتنه رنگ‌پریده و سفیدی زیرتنه بیشتر است.

ویژگیهای زیستی: سواحل دریاها به ویژه نواحی بین جزر و مدی گلی و ماسه‌ای وسیع، گاهی حاشیه دریاچه‌های آب شیرین، رودخانه‌ها، باتلاقها، دشتهای سیلابی، مصبها، مراتع، مزارع و دیگر مناطق مناسب نزدیک آبهای داخلی را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. به تنهایی یا گروهی، به ویژه در محل استراحت شبانه دیده می‌شود. پروازی پرتوان، به نسبت آرام و متغیر دارد که در فواصل طولانی شبیه به پرواز کاکاییها و توأم با بال‌زدنهای موزون و منظم است. برای پرواز از سطح زمین یا برای گرفتن طعمه به خوبی می‌دود، ولی در سایر مواقع آهسته و با طمأنینه راه می‌رود. همه‌چیزخوار است ولی بی‌مهره‌ها را ترجیح می‌دهد. برای تغذیه اغلب در نواحی گلی بین جزر و مدی با فرو کردن بخشی از منقار و گاهی تمام آن، در لایه زیرین گل و لجن حاشیه‌ای یا در سطح آن به جستجوی طعمه می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: به تعداد فراوان در نواحی جنوبی دریای خزر همچنین در امتداد سواحل جنوبی کشور از استان خوزستان تا مرز پاکستان و به تعداد کمتر در حوضه دریاچه ارومیه و برخی تالابهای استان فارس و حوضه سیستان زمستان‌گذرانی می‌کند. تعداد کمی نیز به صورت غیر جوجه‌آور سراسر تابستان را در تالابهای حوضه دریاچه ارومیه، سواحل خلیج فارس و گاهی استان فارس باقی می‌مانند.

وضعیت حفاظت: جزء پرندهگان نزدیک به تهدید (NT) و دارای ارزش حفاظتی است.

گیلان‌شاه شرقی *Numenius madagascariensis*

Far Eastern Curlew (Eastern Curlew)

ترکی: فیشدیراخچی (شرقی)، کردی: نه‌حمه‌دراو‌کهری، روزبه لاته، سیستانی: چوشک حلقه دم

Morphological characteristics: 60-66 cm length and 108-112 cm wing-span. The largest wader in Iran with very long bill and long legs. Sexes similar (female larger and with longer bill) with little seasonal variation. Adult breeding bird with pale brown upperparts, head, and neck with darker streaks; chin and throat whitish. Underparts dark brownish buff with paler lower belly. Also with whitish underwing, pink-based dark brown bill, and olive green legs and toes. Outside breeding season, upperparts slightly paler. Juvenile resembles adult but paler, with fewer streaks on breast, and with shorter bill.

Biological characteristics: Prefers coastal mudflats, especially estuaries, bays, and inlets, receding at high tide to coastal salt meadows and mangrove forests as well as wetlands. A cautious bird, taking off before other waders when perceiving danger. Active during both day and night. Found solitarily or in small flocks separate from other waders. Forages by stalking slowly on sandy or muddy tidal flats, mangrove forests, and saline lakes, fishing out prey from deep mud or water surface using its bill. Omnivorous; feeds predominantly on crustaceans such as crabs, shrimps as well as mollusks and occasionally insects.

Distribution and abundance: Vagrant, recorded once in Sistan basin in October 1898.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۶۰ تا ۶۶ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۱۰۸ تا ۱۱۲ سانتی‌متر است. بزرگترین کنار آبچر ایران با پاهای بلند است و درازترین منقار را نسبت به سایر کنار آبچرها دارد. نر و ماده همشکل (ماده اندکی بزرگتر و دارای منقار درازتر) و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری با سر، گردن و روتنه قهوه‌ای کمرنگ همراه با رگه‌رگه تیره‌تر و چانه و گلوی مایل به سفید دیده می‌شود. زیرتنه نخودی مایل به قهوه‌ای تیره دارد که در ناحیه انتهایی شکم کمرنگتر می‌شود. سطح زیر بالها مایل به سفید، منقار قهوه‌ای تیره با قاعده صورتی و پاها و انگشتان سبز زیتونی است. دمگاه نیز قهوه‌ای تیره است. در خارج از این دوره، روتنه اندکی رنگ‌پریده‌تر به نظر می‌رسد. پرنده نابالغ شبیه به بالغها است ولی کمرنگتر با رگه‌رگه کمتر در ناحیه سینه دیده می‌شود و منقار کوتاهتری دارد.

ویژگیهای زیستی: سواحل دارای پناه به ویژه پهنه‌های گلی و ماسه‌ای مسطح واقع در مصبها، خلیجها، خورها و بیکره‌های آبی ساحلی که اغلب با علفهای دریایی پوشیده شده‌اند، همچنین تالابها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. بسیار محتاط است و به محض احساس خطر قبل از سایر کنار آبچرها پرواز می‌کند. هم روز و هم شب فعال است. به تنهایی و یا در گروههای کوچک و جدا از سایر کنار آبچرها دیده می‌شود. برای تغذیه اغلب در نوار جزرومدی با بستر شنی و گلی، جنگلهای مانگرو و تالابهای شور و نمکی به آرامی قدم می‌زند و منقار دراز و حساسش را برای یافتن طعمه در گل و لجن فرو می‌کند و به محض لمس کردن یا دیدن طعمه در سطح بستر، صیدش می‌کند. همه‌چیزخوار است و بیشتر از سخت‌پوستانی نظیر خرچنگها و میگوها همچنین نرم‌تنان کوچک و گاهی حشرات تغذیه می‌کند.

پراکنش و فراوانی: فقط یکبار به صورت سرگردان در شمال شرقی استان سیستان و بلوچستان مشاهده شده است.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

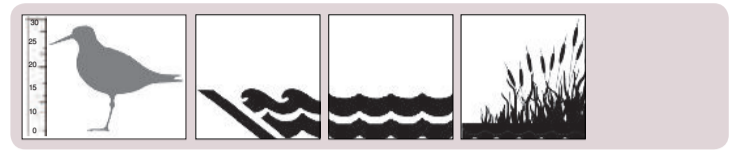

آبچلیک دودی *Tringa erythropus*

Spotted Redshank

ترکی: بز جولوت، کردی: شیلایه‌ی رهش باو

Morphological characteristics: 29-31 cm length and 61-67 cm wing-span. In summer easily distinguished from other waders by sooty black breeding plumage. Similar to Common Redshank *T. totanus* in winter plumage, but distinguished by longer legs and bill. Sexes similar in winter but dissimilar in breeding season (female slightly larger), with some seasonal variation. Male breeding entirely blackish grey with small white spots on upperparts and upper wing-coverts and long white wedge on back and rump, the latter highly conspicuous in flight. Tail barred black and white. Also with white underparts, red-based black bill, and reddish black legs. Female breeding resembles male but more extensively marked white on flanks, belly, and under tail-coverts. Non-breeding adult with pale grey upperparts, white underparts, whitish grey supercilium, and red legs. Juvenile darker than non-breeding winter plumage, showing dark brown upperparts spotted and fringed buff-white and close black-brown bars on underparts.

Biological characteristics: Prefers inlets, sandy and muddy coastal areas, saline wetlands, and also pools, salt pans, brackish water bodies, shallow floodplains, muddy estuaries, freshwater lakes and wetlands, and irrigated rice fields. Usually solitary or in small groups, but may form large flocks in favoured habitat or on migration. Take-off rapid and agile; flight fast and straight with shallow wing-beats alternated with gliding with feet trailing behind tail. Feeds on crustaceans and worms by quiet wading in shallow water and probing with head immersed, but sometimes runs after shrimps and small fish.

Distribution and abundance: A fairly common winter visitor and passage migrant in the south Caspian region, Persian Gulf coast, Sistan and Urumiyeh basins, Khuzestan, and Fars. Occasionally on passage in wetlands elsewhere.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

1

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۹ تا ۳۱ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۶۱ تا ۶۷ سانتی‌متر است. تابستانها به واسطه بدن دودی مایل به سیاه از سایر آبچلیکها به آسانی متمایز می‌شود. در پوشش زمستانه به «آبچلیک پاسرخ» شباهت دارد اما با پاهای بلندتر و منقار درازتر از آن قابل تشخیص است. نر و ماده دارای تغییرات فصلی هستند؛ در دوره جوجه‌آوری اندکی متفاوت ولی در پوشش زمستانه همشکل (ماده اندکی بزرگتر) هستند. پرنده نر بالغ در دوره جوجه‌آوری دودی مایل به سیاه همراه با خالهای ریز و سفید رنگ در روتنه و پوششهای بالها دیده می‌شود. قسمت عقبی روتنه و دمگاه، لکه سفید و مثلث شکل بزرگی دارد و دم دارای خطوط عرضی سیاه و سفید است که در پرواز به خوبی نمایان می‌شوند. زیرتنه سفید، منقار سیاه با قاعده قرمز و پاها سیاه مایل به قرمز هستند. پرنده ماده بالغ در این دوره شباهت زیادی به نر دارد ولی به واسطه رگه‌رگه سفید فراوان در پهلوها، شکم و پوششهای زیر دم قابل تشخیص است. پرنده بالغ در خارج از این دوره با روتنه خاکستری رنگ‌پریده، زیرتنه سفید، نوار ابرویی خاکستری مایل به سفید و پاهای قرمز قابل تشخیص است. پرنده نابالغ نسبت به بالغها در پوشش زمستانه تیره‌تر است و با روتنه، سر و سینه قهوه‌ای‌تر همراه با خط و خالهای سفید و زیرتنه راه‌راه تفکیک می‌شود.

ویژگیهای زیستی: خورها، مناطق ساحلی شنی و گلی و تالابهای نمکی، همچنین آبگیرها، شوره‌زارها، پیکره‌های آبی لب‌شور، دشتهای سیلابی کم‌عمق، مصبهای گلی، دریاچه‌ها و تالابهای آب شیرین و شالیزارها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزینند. گاهی دسته‌های بزرگی تشکیل می‌دهند. به سرعت و با چابکی به پرواز درمی‌آید، پروازی سریع و مستقیم با بال‌زدنهای نرم و بال‌بازروی دارد و در این هنگام پاهای بلندش از حد دم تجاوز می‌کند. با دوییدن و توقفهای پیاپی در بسترهای گلی و لجنی و یا فرو بردن سر و گردن درون آب به جستجو و تغذیه از مواد جانوری می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: زمستان‌گذران معمول و مهاجر عبوری نواحی جنوبی دریای خزر، سواحل خلیج فارس، حوضه سیستان و حوضه دریاچه ارومیه، همچنین استانهای خوزستان و فارس است. گاهی نیز در زمان مهاجرت در سایر تالابهای عمده کشور دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

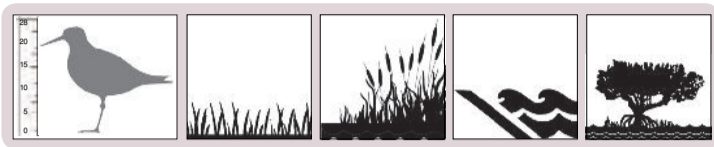
2

Tringa totanus آبچلیک پا سرخ

Common Redshank

ترکی: قزل آبیاق جولوت، کردی: شیلایه‌ی لاق سور

Morphological characteristics: 27-29 cm length and 59-66 cm wing-span. A medium-sized wader, distinguished from others by orange-red legs. Sexes similar with some seasonal variation. Breeding adult shows grey upperparts, head, and breast, closely marked with dark brown or black bars and streaks all over. Tail barred black and white with a large triangular white patch on back and rump. White band at rear of wing and white back and rump obvious in flight. Bill reddish orange with dark tip; legs orange-red. Outside breeding season, more uniform grey with fewer marks and streaks. Juvenile like breeding adult but mantle brown with numerous buff specks along feather-fringes creating a scaly look, and legs paler yellowish orange.

Biological characteristics: Prefers wet grasslands in flat or gently sloping lowlands, muddy estuaries, lakes, wetlands, brackish or fresh water bodies, sheltered bays, and sandy, muddy, or rocky coasts. In winter usually seen in inlets, estuaries, and mudflats along inland lakes or on coast. A cautious bird, but quite noisy when disturbed. On passage and in winter, forms small to large flocks. Flight action strong, agile, and rather erratic with continuous wing-beats, soaring, and tilting from side to side with legs trailing behind tail. Breeding starts mid-April, singly or colonially, in damp grassland close to water. Nest a shallow cup on ground lined with plant material and completely hidden in tuft of grass. Usual clutch 4, occasionally 3 and rarely 5, pear-shaped to oval eggs with pale to creamy buff surface tinged with olive, marked with blackish brown or reddish brown lines and spots, 45.3x31.6 mm in size. Eggs hatch after 23-24 days. Chicks precocial and nidifugous. Fledging period 25-35 days.

Distribution and abundance: A very common breeding bird in wetlands of Urumiyeh basin in Azarbaijan, and a fairly common breeder in suitable freshwater wetlands elsewhere in Azarbaijan, Kordestan, Hamedan, Kermanshah, and central Fars. A common and widespread winter visitor in wetlands throughout Iran, particularly common in the south Caspian region, also along the southern coast from Khuzestan to Baluchestan, and in inland Khorasan, Azarbaijan, Khuzestan, central Fars, and Sistan.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

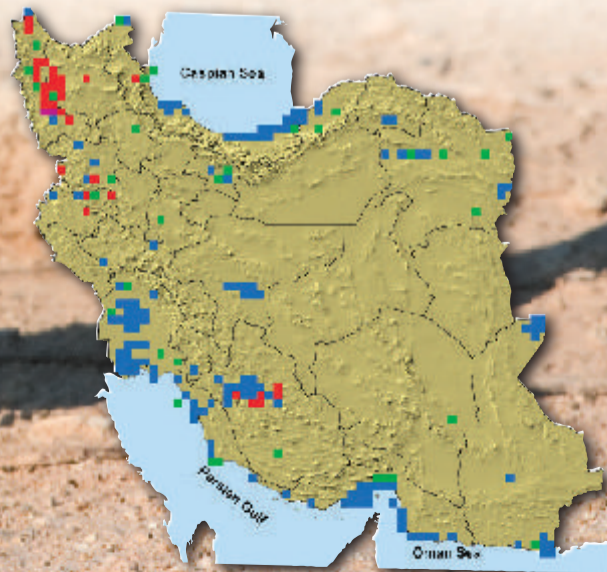

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۷ تا ۲۹ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۹ تا ۶۶ سانتی‌متر است. آبچلیکی متوسط‌جثه است که به واسطه رنگ قرمز نارنجی پاها از بسیاری دیگر از کنارآبچرها متمایز می‌شود. نر و ماده همشکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری سر، سینه و روتنه قهوه‌ای خاکستری دارد و خط و خالها و لکه‌هایی به رنگ سیاه یا قهوه‌ای تیره در سراسر بدن دیده می‌شود. قسمت عقبی روتنه و دمگاه لکه سفید و مثلث شکل بزرگی دارد و دم دارای خطوط عرضی سیاه و سفید است. حاشیه عقبی بالها سفید و در پرواز به خوبی نمایان است. منقار نارنجی مایل به قرمز با نوک تیره است. در خارج از این دوره رنگ بدن خاکستری‌تر، یکدست‌تر و دارای خط و خالهای کمتری است. پرنده نابالغ روتنه قهوه‌ای دارد، پاها زرد مایل به نارنجی است و به واسطه حاشیه نخودی پرها، فلس‌دار به نظر می‌رسد.

ویژگیهای زیستی: علفزارهای مرطوب واقع در مناطق کم ارتفاع پست یا با شیب ملایم، مصبهای گلی، دریاچه‌ها، تالابها و پیکره‌های آبی شیرین یا لب‌شور، خلیج‌های دارای پناه و سواحل شنی را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند و زمستانها اغلب در خورها و اراضی گلی و لجنی سواحل دیده می‌شود. پرنده‌ای محتاط ولی پر سروصدا است. در خارج از دوره جوجه‌آوری و در زمان مهاجرت دسته‌های کوچک تا بزرگی تشکیل می‌دهد. پروازی قوی، چابک و به نسبت نامنظم دارد که با بال‌زدنهای پیوسته، بال‌بازروی و اغلب چرخش به پهلوها همراه است. در زمان پرواز پایهای کشیده‌اش تا حدی از دم تجاوز می‌کند. جوجه‌آوری از اواخر فروردین به صورت منزوی یا با تشکیل کلنی در علفزارهای نزدیک پیکره‌های آبی آغاز می‌شود. تک همسر است و آشیانه‌اش حفره‌ای کوچک روی زمین و بین پوشش علفی است که درونش را با مواد گیاهی می‌پوشاند. معمولاً چهار، گاهی سه و به ندرت پنج تخم گلابی شکل تا بیضی، صاف، تا حدی صیقلی، نخودی کمرنگ تا نخودی مایل به کرم گاهی با ته رنگ زیتونی، با خالها، لکه‌ها و خطوط قهوه‌ای مایل به سیاه یا قهوه‌ای مایل به قرمز و به ابعاد ۳۱.۶ × ۴۵.۳ میلی‌متر می‌گذارد. تفریح تخمها ۲۳ تا ۲۴ روز طول می‌کشد. جوجه‌ها در بدو تولد پوشیده از کرک، توانمند و برای تغذیه مستقل از والدین هستند. پرورش جوجه‌ها ۲۵ تا ۳۵ روز به طول می‌انجامد.

پراکنش و فراوانی: در تالابهای حوضه دریاچه ارومیه و برخی تالابهای آب شیرین استانهای آذربایجان، کردستان، همدان، کرمانشاه و فارس جوجه‌آوری می‌کند. همچنین به تعداد فراوان در اغلب تالابهای عمده کشور به ویژه در نواحی جنوبی دریای خزر، نواحی خراسان و آذربایجان، همچنین استانهای خوزستان، فارس و سیستان و بلوچستان و سواحل خلیج فارس زمستان‌گذرانی می‌کند.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

2

Family: Scolopacidae

خانواده: آبچلیک‌ها

Order: Charadriiformes

راسته: سلیه‌شکلان

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۹ تا ۲۱ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۶ تا ۵۷ سانتی‌متر است. آبچلیکی به نسبت کوچک‌جثه، باریک اندام و تا حدی شبیه به «آبچلیک پاسبز» است ولی به واسطه منقار راست و ظریف و صورت و پیشانی سفید از آن تفکیک می‌شود. نر و ماده هم‌شکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری روتنه قهوه‌ای مایل به خاکستری با خط و خالهای سیاه دارد. بالها تیره و لکه سفید مثلث شکل بزرگی روی قسمت انتهایی روتنه و دمگاه دارد که در پرواز به خوبی مشخص است. زیرتنه سفید همراه با راه‌راه تیره در گردن، سینه و پهلوها است. منقاری تیره، صاف و به نسبت کوتاه و پاهای زیتونی رنگ دارد. در خارج از این دوره روتنه خاکستری با خط و خالهای کمتر و زیرتنه یکدست سفید دیده می‌شود. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در پوشش زمستانه است ولی روتنه قهوه‌ای‌تر دارد و به واسطه حاشیه نخودی پرهای روتنه، فلس‌دار به نظر می‌رسد.

ویژگیهای زیستی: تالابهای باز، حاشیه باتلاقی آبگیرهای آب شیرین و پیکره‌های آبی ساحلی، شالیزارهای غرقابی، دریاچه‌های آب شیرین و لب‌شور، شوره‌زارها و زمینهای گلی بین جزرومدی را به عنوان زیستگاه برمی‌گزینند. پروازش تا حدی شبیه به «آبچلیک خالدار» است، به سرعت و با چابکی به پرواز درمی‌آید و پس از طی مسافت کوتاهی مجدداً فرود می‌آید. برای تغذیه به کمک پاهای بلند به آبهای عمیق وارد می‌شود و به جستجوی بی‌مهرها به ویژه حشرات می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: به تعداد فراوان در طول سواحل جنوب کشور تا مرز پاکستان و نیز برخی تالابهای استان خوزستان زمستان‌گذرانی می‌کند. همچنین مهاجر عبوری بهاره و پاییزه در اغلب تالابهای کشور به ویژه نواحی جنوبی دریای خزر و استانهای آذربایجان و خوزستان است. تعداد کمی از این پرنده تابستانها در حوضه دریاچه ارومیه و در دیگر تالابهای غرب کشور مشاهده می‌شوند ولی جوجه‌آوری نمی‌کنند.

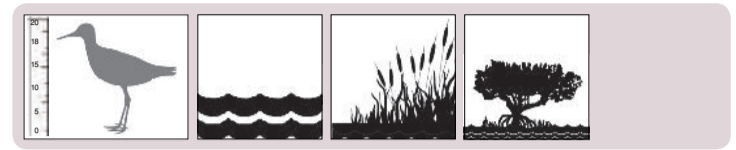
وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

آبچلیک تالابی

Marsh Sandpiper

ترکی: سو جولوتی، کردی: شیلاقه‌ی شامی

Morphological characteristics: 19-21 cm length and 56-57 cm wing-span. A rather small and slender sandpiper quite similar to Common Greenshank *T. nebularia* but distinguished by smaller size, straight needle-like bill, and white face and forehead. Sexes similar with little seasonal variation. Breeding adult with greyish brown upperparts marked with black spots and bars and white underparts with some fine dark streaks on neck, breast, and flanks. Wings dark, contrasting with large triangular white patch on back and rump, conspicuous in flight. Also, has dark bill and olive-green legs. Outside breeding season, upperparts grey with some fine dark streaks and underparts uniform white. Juvenile resembles adult in winter plumage, but mantle, scapulars, and upper wing-coverts browner, looking scaly due to buff feather-fringes.

Biological characteristics: Prefers open wetlands, swampy freshwater ponds, estuaries, lagoons, irrigated rice fields, brackish or freshwater lakes, salt pans, and tidal mudflats. Flight action recalls that of Wood Sandpiper *T. glareola*. Rapid and agile on take-off, landing after short distance. Probes for food in deep water. Feeds on invertebrates and particularly insects.

Distribution and abundance: A fairly common winter visitor to wetlands of Khuzestan and locally along the south coast east to Pakistan border. A common passage migrant in spring and autumn in wetlands throughout Iran, especially in the south Caspian region, Azarbaijan, and Khuzestan. Occasionally observed in summer in Urumiyeh basin and other wetlands in western Iran, but without breeding.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

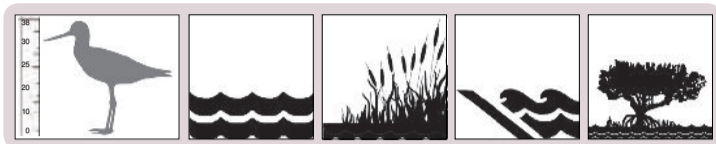

آبچلیک پا سبز *Tringa nebularia*

Common Greenshank

ترکی: گوی آیاخلی جولوت، کردی: شیلایه لاتی کهسک

Morphological characteristics: 30-33 cm length and 68-70 cm wing-span. A large sandpiper with long neck, greatly similar to Marsh Sandpiper *T. stagnatilis* but distinguished by larger body, long slightly upward-tilted bill, and long green legs. Sexes similar with little seasonal variation. Breeding adult with grey upperparts with dark streaks and spots which are also seen on head, breast, and flanks. Rest of underparts and rump white extending to long wedge on back of body. Non-breeding adult paler and more uniform grey above, spots and streaks below less noticeable. Juvenile resembles adult in winter plumage but with browner upperparts which look striped due to buff-brown margins of back feathers.

Biological characteristics: Prefers muddy tidal flats, estuaries, mangrove swamps, salt pans, coral reefs, sandy coasts, freshwater lakes, flooded meadows, salty wetlands, ponds, and brackish water bodies. Solitary or in small flocks, only forms larger parties on migration. Flight action direct over long distances. In flight, outstretched legs greatly exceed tail. Feeding involves walking and running in shallow water. Feeds on invertebrates, particularly insects, and occasionally small fish.

Distribution and abundance: A common winter visitor to the south Caspian region, Khuzestan, central Fars, and the southern coast. Small numbers occasionally winter at other wetlands in western and central Iran. A common passage migrant in spring and autumn in wetlands throughout Iran. Small numbers of non-breeders remain throughout summer in Urumiyeh basin in Azarbaijan.

Conservation Status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۳۰ تا ۳۳ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۶۸ تا ۷۰ سانتی‌متر است. آبچلیکی درشت‌جثه، بلند قامت با گردن کشیده و تا حد زیادی شبیه به «آبچلیک تالابی» است ولی به واسطه جثه بزرگتر، منقار دراز و اندکی رو به بالا، پاهای دراز و سبز رنگ از آن متمایز می‌شود. نر و ماده هم‌شکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری روتنه خاکستری همراه با خط و خالهای تیره دارد که این خط و خالها روی سر، سینه و پهلوها نیز دیده می‌شود. بخش میانی روتنه، دمگاه و مابقی زیرتنه سفید است. در خارج از این دوره بدن کمرنگتر و خط و خالهای روتنه و زیرتنه کمتر مشخص است. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در پوشش زمستانه است ولی روتنه قهوه‌ای‌تر است و به واسطه حاشیه نخودی قهوه‌ای پرهای روتنه، راه‌راه به نظر می‌رسد.

ویژگیهای زیستی: زمینهای گلی بین جزر و مدی، مصیبه‌ها، مانگروها، شوره‌زارها، صخره‌های مرجانی، سواحل شنی، دریاچه‌های آب شیرین، غلفزارهای غرقابی، تالابهای نمکی، آب‌بندانها و پیکره‌های آبی لب‌شور را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. به تنهایی یا در دسته‌های کوچک دیده می‌شود و فقط در زمان مهاجرت دسته‌های بزرگتری تشکیل می‌دهد. پروازی مستقیم در فواصل طولانی دارد و هنگام پرواز پاهای کشیده‌اش تا حد زیادی از دم تجاوز می‌کند. با راه رفتن و دویدن در آبهای کم عمق به تغذیه از بی‌مهره‌ها به ویژه حشرات از سطح آب می‌پردازد. گاهی نیز ماهیهای کوچک را صید می‌کند.

پراکنش و فراوانی: به تعداد فراوان در نواحی جنوبی دریای خزر، سواحل جنوب کشور و استانهای خوزستان و فارس و به تعداد کمتر (در برخی سالها) در تالابهای نواحی غربی و مرکزی کشور زمستان‌گذرانی می‌کند. همچنین به صورت مهاجر عبوری بهاره و پاییزه در اغلب تالابهای کشور دیده می‌شود. تعداد کمی از این پرنده تابستانها در حوضه دریاچه ارومیه باقی می‌ماند ولی جوجه‌آوری نمی‌کنند.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۱ تا ۲۴ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۷ تا ۶۱ سانتی‌متر است. آبچلیکی کوچک تا متوسط‌جثه است که شباهت زیادی به «آبچلیک خالدار» دارد ولی به واسطه جثه درشت‌تر، تیرگی زیر بالها و مرز مشخص بین تیرگی سینه و سفیدی شکم، به خوبی از آن متمایز می‌شود. نر و ماده هم‌شکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. در پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری روتنه زیتونی تیره یا سبز مایل به قهوه‌ای با خالهای نخودی مایل به سفید است. سر، گردن و سینه رگه‌رگه قهوه‌ای مایل به خاکستری دارد که تا پهلوها ادامه پیدا می‌کند. هنگام پرواز تیرگی رو و زیر بالها تضاد آشکاری با سفیدی زیرتنه و دمگاه دارد. منقار تیره و به نسبت دراز، دم سفید با چند نوار عرضی سیاه مایل به قهوه‌ای در انتهای و پاهای زیتونی دیده می‌شود. پرنده بالغ در زمستان خالهای کمتری در روتنه دارد و صورت، جلوی گردن و سینه روشن‌تر به نظر می‌رسد. پرنده نابالغ شباهت زیادی به بالغها دارد ولی روتنه خالهای بیشتری دارد و پهلوها رگه‌رگه نیست.

ویژگیهای زیستی: سواحل دارای پناه مناسب، رودخانه‌ها، نهرها، حاشیه دریاچه‌ها و تالابها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. به تنهایی یا در دسته‌های کوچک دیده می‌شود و اغلب خود را از دیدرس مخفی می‌کند. پروازی سریع با بال‌زدنهای نامنظم دارد و در پرواز پاهای به سختی از دم تجاوز می‌کند. با قدم زدن در حاشیه گلی و لجنی آبها، گاهی در آبهای کم‌عمق، به تغذیه از بی‌مهره‌ها می‌پردازد و در زمان احساس خطر، به سرعت سر و دم خود را تکان می‌دهد.

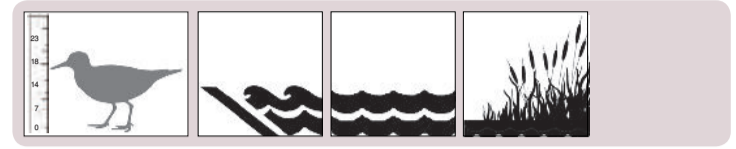
پراکنش و فراوانی: به تعداد فراوان و به صورت مهاجر عبوری و زمستان‌گذران در اغلب تالابهای کشور دیده می‌شود. همچنین تعداد کمی پرنده غیرجوجه‌آور، تابستانها در حوضه دریاچه ارومیه، نواحی جنوبی دریای خزر و حوالی تهران باقی می‌مانند.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

آبچلیک تکزی *Tringa ochropus*

Green Sandpiper

ترکی: یالقیز جولوت، کردی: شیلایه‌ی چلیاوان

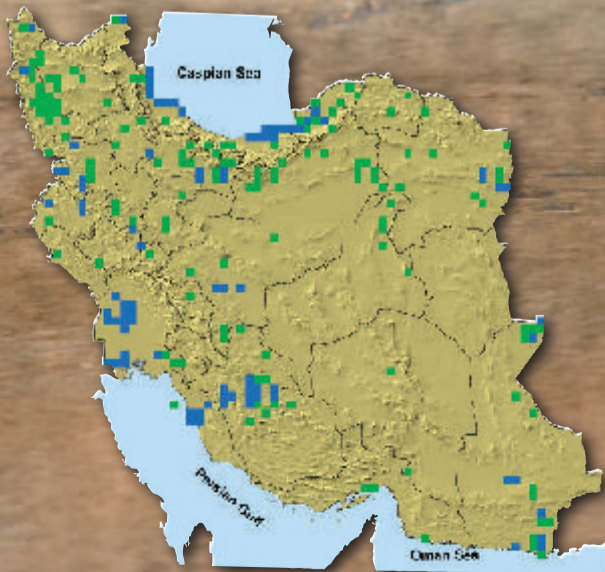

Morphological characteristics: 21-24 cm length and 57-61 cm wingspan. A small to medium-sized bird greatly similar to Wood Sandpiper *T. glareola* but distinguished by bulkier body, dark underwing, and distinct boundary between dark breast and white belly. Sexes similar with little seasonal variation. Breeding adult with olive-black to brownish green upperparts, marked with fine whitish buff spots. Head, neck, and breast striped greyish brown which extends to flanks. In flight, blackish upper and under wings in great contrast with white of underparts and rump. Also with rather long olive-black bill, white tail marked with brownish black bars on tip and olive legs. Adult bird with fewer spots on upperparts in winter and whiter face, foreneck, and breast. Juvenile resembles adult, but spots on upperparts slightly larger and flank not striped.

Biological characteristics: Prefers sheltered muddy shores of rivulets, lakes, and fringe of small bodies of freshwater. Usually solitary or in small parties, but usually shows secretive behaviour. Rear body wagged up and down during feeding or when alarmed. Flight action fast with irregular wingbeats. In flight, legs hardly exceed tail. Feeds on invertebrates by walking in muddy or slushy margins, occasionally in shallow water.

Distribution and abundance: A common passage migrant and winter visitor in wetlands almost throughout Iran. Small numbers of non-breeders remain in Urumiyeh basin, the south Caspian region, and around Tehran in summer.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

Tringa glareola آبچلیک خالدار

Wood Sandpiper

توکی: خالی جولوت، کردی: شیلایه‌ی خالخال

Morphological characteristics: 19-21 cm length and 56-57 cm wing-span. A rather small sandpiper, greatly similar to Green Sandpiper *T. ochropus* but easily distinguished by smaller body, paler underwing and no clear border between dark breast and white belly. Sexes similar with little seasonal variation. Breeding adult with head, neck, and breast streaked, side of head with distinct white supercilium emphasized by dark stripe through eye, and dark brown to olive upperparts barred and spotted with white and buff marks. Also with rather short blackish bill, yellow legs, and white rump and tail, the latter streaked black and white on tip. Non-breeding adult with grey-brown plumage and fewer spots and patches on breast and upperparts. Juvenile resembles adult in winter plumage but with browner upperparts and larger and more buff or brown spots.

Biological characteristics: Prefers moist or swampy fields, flooded grasslands, and small bodies of shallow freshwater like pools, reservoirs, channels, and rice fields; also sometimes in shallow brackish estuaries and lagoons. Gregarious, often found in parties of 20-30 birds and on migration seen in even larger groups. Sometimes solitary or in small flocks. Flight action fast and agile with quick wing-beats. A skillful swimmer. Wades through muddy or slushy margins of shallow water bodies, feeding on invertebrates particularly insects.

Distribution and abundance: A very common and widespread passage migrant in spring and autumn in wetlands throughout Iran, and a fairly common winter visitor to wetlands of Khuzestan. A few birds occasionally remain throughout winter in the south Caspian region, Fars, Hormozgan, and Sistan-Baluchestan; a few non-breeders occasionally remain throughout summer in Urumiyeh basin in Azarbaijan, western provinces, and Khuzestan.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

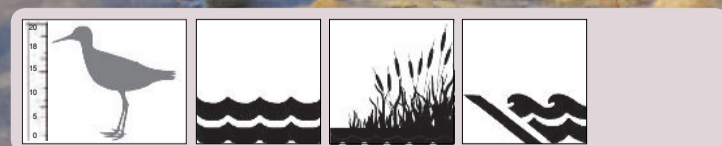
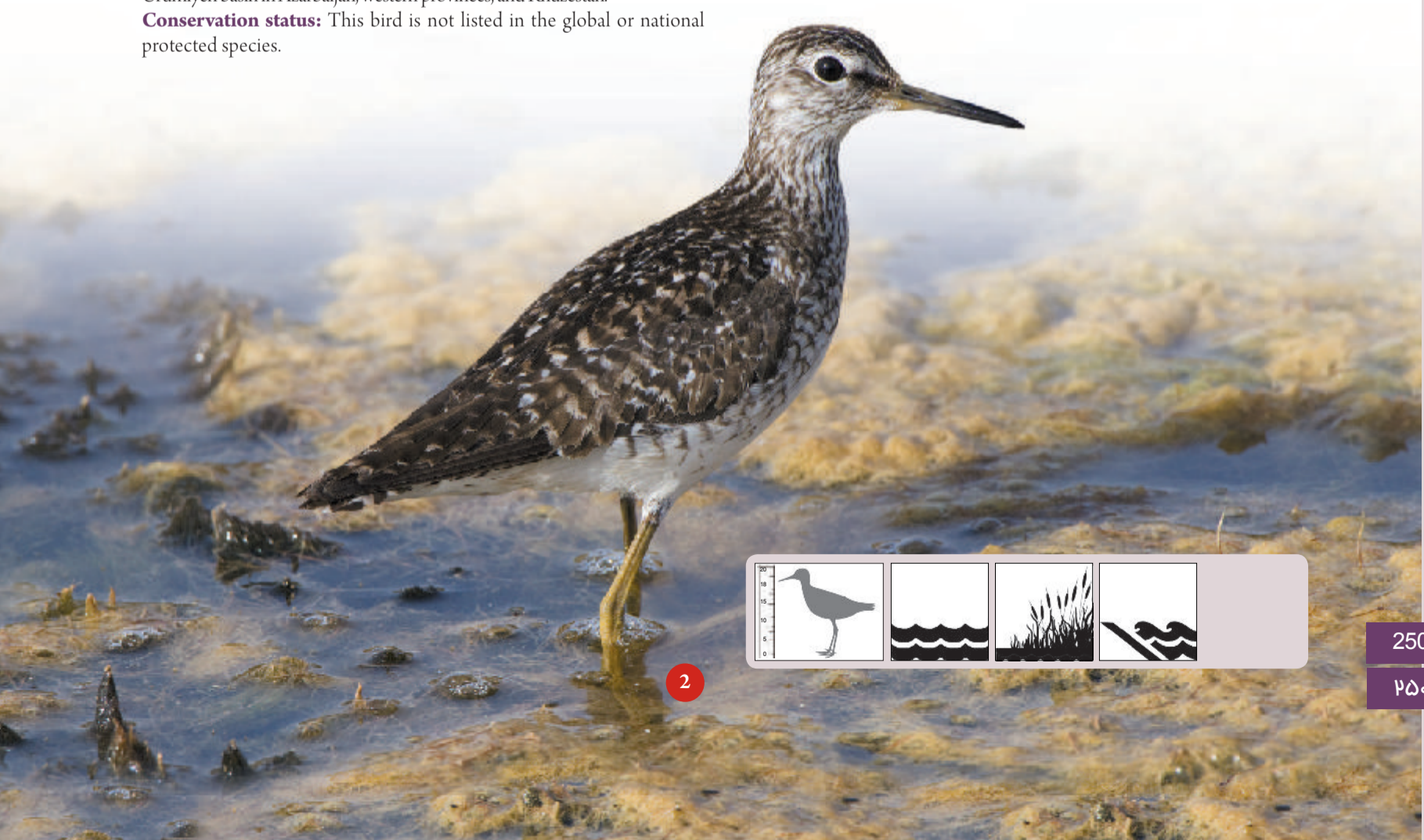

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۹ تا ۲۱ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۵۶ تا ۵۷ سانتی‌متر است. آبچلیکی به نسبت کوچک‌جثه است و شباهت زیادی به «آبچلیک تکزی» دارد ولی به واسطه جثه کوچکتر، رنگ روشن زیر بالها و فقدان مرز مشخص بین تیرگی سینه و سفیدی شکم از آن به خوبی متمایز می‌شود. نر و ماده همشکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. در پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری سر، گردن و سینه رگه‌رگه است و نوار ابرویی سفید مشخصی دارد که تا پشت چشمها ادامه دارد. روتنه قهوه‌ای مایل به زیتونی پر رنگ با خالهای درشت سفید و نخودی دیده می‌شود. دمگاه و دم سفید است و در انتها خطوط باریک سیاه و سفیدی دارد. منقار مایل به سیاه و به نسبت کوتاه و پاها مایل به زرد است. در خارج از این دوره پروبال قهوه‌ای خاکستری دودی است و خط و خالهای کمتری در روتنه و سینه دارد. پرنده نابالغ شبیه به بالغها در پوشش زمستانه است ولی روتنه قهوه‌ای‌تر همراه با خالهای نخودی یا قهوه‌ای بیشتری است.

ویژگیهای زیستی: زمینهای باتلاقی یا مرطوب، آبهای شیرین کم‌عمق، علفزارهای سیلابی، شالیزارها، حاشیه دریاچه‌ها، پیکره‌های آبی ساحلی و آبگیرها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پرنده‌ای اجتماعی است و اغلب در دسته‌های ۲۰ تا ۳۰ تایی و در زمان مهاجرت در دسته‌های بزرگتر دیده می‌شود. گاهی نیز به تنهایی یا در دسته‌های کوچک بسر می‌برد. پروازش چابک و سریع است، بال‌زدنهای تندی دارد و به خوبی نیز شنا می‌کند. با قدم‌زدن در حاشیه گلی و لجنی آبهای کم‌عمق، به تغذیه از بی‌مهره‌ها به ویژه حشرات می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: مهاجر عبوری بسیار معمول بهاره و پاییزه اغلب تالابهای کشور است. همچنین به تعداد فراوان در تالابهای استان خوزستان و به تعداد کمتر در نواحی جنوبی دریای خزر و برخی تالابهای استانهای فارس، هرمزگان و سیستان و بلوچستان زمستان‌گذرانی می‌کند. تعداد کمی پرنده غیر جوجه‌آور نیز تابستانها در حوضه دریاچه ارومیه، استانهای غربی و خوزستان باقی می‌مانند.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

2

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۱۸ تا ۱۹ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۳۲ تا ۴۱ سانتی‌متر است. فالارویی کوچک‌جثه با بدن ظریف و منقار نازک، نوک تیز و به نسبت دراز است. نر و ماده دارای تغییرات فصلی، در دوره جوجه‌آوری اندکی متفاوت (ماده پررنگتر و درخشانتر) ولی در پوشش زمستانه هم‌شکل هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری روتنه قهوه‌ای تا خاکستری مایل به آبی دارد که به واسطه حاشیه نخودی پرها، فلس‌دار به نظر می‌رسد. تارک سر، گونه‌ها، پس‌گردن و دو طرف سینه قهوه‌ای تا خاکستری دودی، گلو سفید و لکه نارنجی مایل به قرمز پر رنگی در دو طرف و جلوی گردن دیده می‌شود. زیرتنه سفید همراه با لکه‌های اندکی در پهلوها و پوشش‌های زیر دم است. در زمستان روتنه خاکستری همراه با راه‌راه سفید و به واسطه رنگ روشن حاشیه پرها، فلس‌دار به نظر می‌رسد. صورت سفید همراه با لکه سیاهی در پشت چشمها، بخش جلویی تارک سر سفید و مابقی آن تیره است. پرنده نابالغ سر و روتنه قهوه‌ای تیره راه‌راه دارد و حاشیه نخودی رنگ پرها به روتنه نمایی فلس‌دار داده است. گردن و سینه نخودی و زیرتنه سفید است.

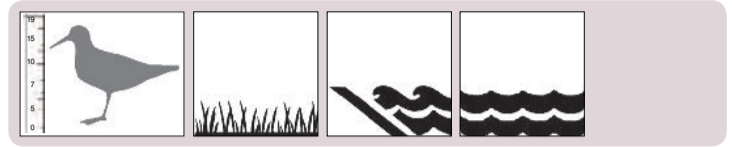
ویژگیهای زیستی: سواحل دریاچه‌های بزرگ آب شیرین، استخرهای کوچک، جزایر دریایی یا جزایر کوچک در رودخانه‌های بزرگ همچنین جویبارها را به عنوان زیستگاه ترجیح می‌دهد. در خارج از دوره جوجه‌آوری پرنده‌ای اجتماعی است و اغلب دسته‌های بزرگی در آبهای دریایی تشکیل می‌دهد. در مسافتهای طولانی پروازی سریع و چابک همراه با بال‌زدنهای به نسبت آرام شبیه تلیله‌ها دارد ولی در مسافتهای کوتاه پرواز نامنظمتر و آشفته همراه با جهش از سطح آب، بال‌زدن و فرود مجدد بر سطح آب است. معمولاً با شنای سریع دایره‌ای شکل در آبهای کم‌عمق و تکان دادن پاها سبب چرخش آب شده و به این ترتیب بی‌مهره‌های کف که به سطح آب می‌آیند را با حرکت سریع منقار شکار می‌کند. گاهی نیز با قدم زدن یا دویدن سریع به شکار طعمه از سطح یا زیر آب می‌پردازد و یا با دویدن به دنبال حشرات در حال پرواز در فواصل کوتاه، به صید آنها اقدام می‌کند.

پراکنش و فراوانی: به صورت مهاجر عبوری بهاره و پاییزه در اغلب تالابهای کشور به ویژه نواحی جنوبی دریای خزر و استان فارس دیده می‌شود. تعداد زیادی نیز زمستانها را دور از سواحل تنگه هرمز می‌گذرانند. همچنین گزارشهایی از مشاهده این پرنده در فصل زمستان در استانهای خوزستان و سیستان و بلوچستان موجود است.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

فالاروپ گردن سرخ Red-necked Phalarope (Northern Phalarope)

ترکی: قرمزی بویون فالاروپ، کردی: جلووت، سیستانی: سَرسَراوک

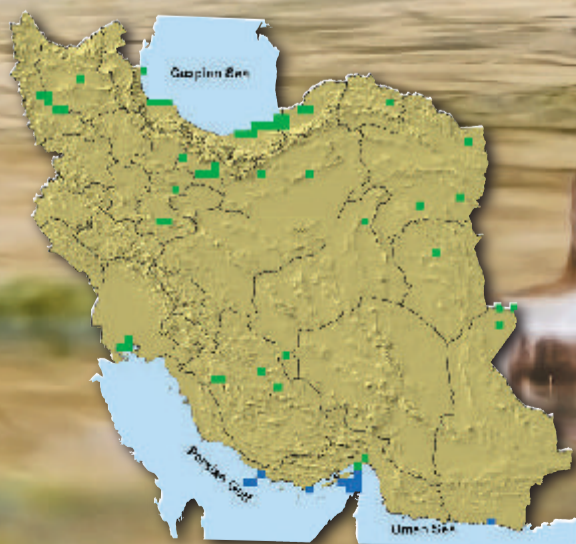

Morphological characteristics: 18-19 cm length and 32-41 cm wing-span. A small phalarope with slender body and thin sharp and rather long needle-like black bill. Sexes slightly dissimilar in breeding plumage (female darker and more brightly coloured) with marked seasonal variation; sexes similar in winter. Breeding adult with brown to bluish grey upperparts looking striped or scaly due to buff feather-fringes. Crown, cheek, nape, and side of breast brown to sooty-grey, throat white with dark reddish orange patches on sides and foreneck. Underparts white with grey spots on flanks and under tail-coverts. In winter, upperparts ash-grey with white streaking, looking scaly due to light feather-fringes. Forehead and side of head contrastingly marked, white with black stripe from just before and below eye extending to ear-coverts. Juvenile like breeding adult but upperparts dark brown with narrow buff to white feather-fringes, side of neck and breast buff, and underparts white.

Biological characteristics: Prefers large freshwater lakes, small pools, offshore islands or other small islets in large rivers and brooks. Gregarious outside breeding season, seen in large flocks at sea. Flight fast and agile over long distance with rather slow wing-beats, similar to that of small sandpipers, but flight over short distances often erratic and nervous, with sudden jumps and short flutters. Usually swims with fast strokes rotating water by moving legs. Aquatic feeding actions include characteristic spinning and pecking on one spot. Preys on benthic invertebrates moved to surface through movement of water. Sometimes, feeds by wading or running in shallow water or chasing flying insects over short distance.

Distribution and abundance: A very common and locally abundant passage migrant in spring and autumn at wetlands throughout Iran, most numerous in the south Caspian region and central Fars. Large numbers winter at sea in Strait of Hormoz. Also some records available from Khuzestan and Sistan-Baluchestan in winter.

Conservational status: This bird is not listed in the global or national protected species.

فالاروپ بلوطی *Phalaropus fulicarius*

Red Phalarope (Grey Phalarope)

ترکی: قرمزی فالاروپ، کردی: جلووتی شی

Morphological characteristics: 20-22 cm length and 40-44 cm wing-span. Greatly similar to Red-necked Phalarope *P. lobatus* in winter, but shows slightly bulkier body and shorter and thicker yellow-based bill. Sexes slightly dissimilar in breeding plumage (female darker and more brightly coloured) with marked seasonal variation; sexes similar in winter. Breeding female shows black cap, broad white eye-patch, and dark upperparts looking scaly due to buff feather-fringes. Neck and underparts wholly dark chestnut-red. In flight, rather narrow white wing-bar and black forewing noticeable. Also shows dark-tipped yellow bill and dark legs with yellow flat lobes at both sides of toes. Breeding male like female but cap streaked buff, white eye-patch less sharply defined, and neck to underparts orange-buff rather than chestnut-red, with white patches on breast. In winter, upperparts uniform ash-grey, underparts and neck white, face white with dark patch behind eye, and crown white with dark borders. Bill dark with yellow base. Juvenile has streaked dark brown head and upperparts looking scaly due to narrow buff feather-fringes. Also with buff neck and breast and white underparts.

Biological characteristics: Usually prefers seas and offshore coasts; only rarely seen on inland waters, mainly during unfavorable weather conditions like heavy storms. Highly gregarious in winter, but birds observed in Iran are solitary or in small groups. In general, flight stronger, slower, and less erratic than that of Red-necked Phalarope, resembling larger waders like Sanderling *Calidris alba*. On migration, largely restricted to coastal waters, less inclined to occur on inland wetlands than Red-necked Phalarope. Feeds mostly by swimming, with prey pecked from surface or while submersing head in water, but occasionally feeds by walking in shallow water or chases flying insects over short distances. Mostly feeds on invertebrates, but occasionally on plant material, especially seeds.

Distribution and abundance: A rare passage migrant in the south Caspian region in autumn once in Agh Gol wetland (Hamedan) in autumn and occasionally in offshore Persian Gulf in spring.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۲۰ تا ۲۲ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۴۰ تا ۴۴ سانتی‌متر است. شباهت زیادی به «فالاروپ گردن‌سرخ» به ویژه در پوشش زمستانه دارد ولی نسبت به آن اندکی پرچته‌تر است و منقار کوتاه‌تر و ضخیم‌تر دارد. نر و ماده دارای تغییرات فصلی، در دوره جوجه‌آوری اندکی متفاوت (ماده پر رنگ‌تر و درخشان‌تر از نر) ولی در پوشش زمستانه همشکل هستند. پرنده ماده بالغ در دوره جوجه‌آوری تارک سر سیاه، گونه‌های سفید و روتنه تیره دارد که به واسطه حاشیه نخودی رنگ پرها فلس دار به نظر می‌رسد. گردن و زیرتنه یکدست بلوطی سیر است. در پرواز نوارهای بالی سفید و پهنی روی بالها نمایان می‌شود. پاهای تیره با پرهای زرد رنگ در دو طرف انگشتان و منقار نیز زرد است که نوک آن به تیرگی می‌گراید. پرنده نر در این دوره دارای تارک سر تیره با راهراه نخودی، لکه سفید کوچکتر در گونه‌ها و زیرتنه کمرنگ‌تر است و لکه‌های سفید پراکنده‌ای روی سینه دارد. در زمستان روتنه یکدست خاکستری و زیرتنه و گردن سفید است. صورت سفید و لکه سیاهی در پشت چشمها دارد. بخش جلویی تارک سر سفید و مابقی آن سیاه است. منقاری تیره با قاعده زرد رنگ دارد. در پرنده نابالغ سر و روتنه قهوه‌ای تیره راهراه است که به واسطه حاشیه نخودی رنگ پرها، فلس دار به نظر می‌رسد. گردن و سینه نخودی و زیرتنه سفید است.

ویژگیهای زیستی: معمولاً در دریا و دور از سواحل به سر می‌برد و به ندرت به واسطه شرایط آب و هوایی نامساعد نظیر بادهای شدید در آبهای داخلی دیده می‌شود. در دوره جوجه‌آوری پرنده‌ای اجتماعی است و در خارج از این دوره اغلب تنها دیده می‌شود. پروازی شبیه به «فالاروپ گردن‌سرخ» دارد و نیز در پرواز مستقیم تا حدی شبیه «تلیله سفید» به نظر می‌رسد. در زمان مهاجرت نسبت به «فالاروپ گردن‌سرخ» بیشتر آبهای ساحلی را ترجیح می‌دهد. برای تغذیه با شنا کردن بر سطح آب و حرکات سر و منقار به شکار طعمه‌های موجود در سطح آب می‌پردازد. همچنین با قدم زدن در آبهای بسیار کم عمق طعمه‌های زیر آب را صید می‌کند یا با دودیدن به دنبال حشرات در حال پرواز در فواصل کوتاه به صید آنها می‌پردازد. بیشتر از بی‌مهره‌ها و در هنگام کمبود غذا از مواد گیاهی به ویژه دانه‌ها تغذیه می‌کند.

پراکنش و فراوانی: مهاجر عبوری نادر پاییزه در نواحی جنوبی دریای خزر است و فقط یکبار از تالاب آق‌گل در استان همدان در همین فصل گزارش شده است. همچنین در بهار به تعداد اندک در جزایر دور از سواحل خلیج فارس مشاهده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

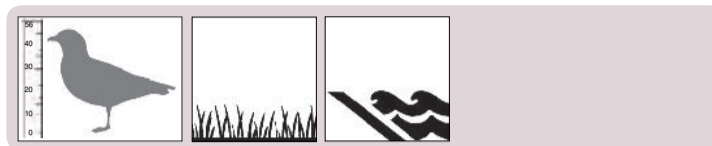

اسکوی بزرگ *Catharacta antarctica/maccormicki*

Brown/South Polar Skua

ترکی: بویوک اوقیانوس گولئینی، کردی: ئیسکووای گهوره

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۵۳ تا ۵۸ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۱۳۲ تا ۱۴۰ سانتی‌متر است. پرنده اقیانوسی بزرگ‌جثه با بالهای پهن، منقار قوی، دراز و در انتها اندکی خمیده و دم به نسبت کوتاه و در انتها گرد است. نر و ماده هم‌شکل و فاقد تغییرات فصلی هستند. احتمال حضور دو گونه از این جنس در کشور وجود دارد که در زمان مهاجرت از اقیانوس‌های جنوبی به سوی شمال، از اقیانوس هند عبور می‌کنند. پرنده بالغ در گونه *C. antarctica* به رنگ قهوه‌ای تیره یکدست دیده می‌شود، در مرکز پرهای روتنه، پوش‌پرهای روی بالها و پهلوها رگه‌رگه خرمایی یا سفید مایل به زرد دارد، در قاعده شاهپره‌های اولیه، لکه سفید بزرگی دیده می‌شود و منقار و پاها سیاه هستند. گونه *C. maccormicki* اندکی کوچکتر و یکدست خاکستری مات است و گاهی در پس سر و گردن کمرنگتر تا خاکستری مایل به سفید به نظر می‌رسد، لکه سفید در قاعده شاهپره‌های اولیه کوچکتر است، منقار کوتاهتر و نازکتر و پاها کوتاهتر هستند. پرنده نابالغ شبیه به بالغها است؛ در گونه اول روتنه رگه‌رگه خرمایی نامنظمتر دارد و در گونه دوم حاشیه پرها به ویژه پرهای گردن و زیرتنه خاکستری کمرنگ است و پهلوها نوارهای خاکستری تیره و روشن دارد.

ویژگیهای زیستی: در دریاها و به ندرت در آبهای داخلی دیده می‌شود و بیشتر علفزارهای مرطوب منتهی به صخره‌های مشرف به دریا را ترجیح می‌دهد. در خارج از دوره جوجه‌آوری از سواحل و خشکیها دوری می‌کند و اغلب فعالیت‌هایش را در نواحی دور از ساحل در اقیانوسها به انجام می‌رساند. در خارج از دوره جوجه‌آوری به تنهایی و برای تغذیه در دسته‌های کوچک گاهی همراه با سایر پرندگان دریایی دیده می‌شود. در زمان وزش بادهای تند، فعالیتش بالاست و بال‌زدنهای سریع و قویتر با تغییر در زاویه بدن دارد. در زمان شکار یا تعقیب سایر پرندگان مانورهای زیبا، سریع و پی‌درپی اجرا می‌کند. بیشتر از ماهیها تغذیه می‌کند و شکار خود را به طور مستقیم از دریا و یا با لاشه‌خواری و تصاحب طعمه سایر پرندگان به دست می‌آورد.

پراکنش و فراوانی: به صورت سرگردان در خلیج فارس و دریای عمان به ویژه در استانهای بوشهر و هرمزگان و اغلب مجاور جزایر دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

Morphological characteristics: 53-58 cm length and 132-140 cm wing-span. A large and bulky dark gull-like bird with broad wings, bold white flash on base of primaries, strong bill with hook at tip, and rather short rounded tail. Sexes similar with no seasonal variation. Two species may occur in Iran, both from southern oceans and both migrating north over Indian Ocean in non-breeding season. Adult Brown Skua *C. antarctica* dark brown all over, with rufous to off-white streak on centre of each feather of mantle, scapulars, upper wing-coverts, and flanks, large white patch on base of primaries, and black bill and legs; adult South Polar Skua *C. maccormicki* smaller, with relatively shorter and more slender bill, shorter legs, and smaller white patch at primary-base; plumage far more uniform dull grey, sometimes with nape and neck bleached to almost grey-white. Juveniles like adult, but juvenile Brown Skua with less regular rufous streaking on upperparts; juvenile South Polar Skua with feather-tips gradually wearing to pale grey, especially on neck and underparts, flanks appearing barred with pale and dark grey.

Biological characteristics: A true sea-bird, rarely venturing inland, in Iran mostly seen on offshore waters, visiting land only to breed on grassy turf or bare soil on coasts and islands. Solitary outside breeding season, but attracted to flocks of feeding sea-birds, several birds may join such parties. More active in strong wind with quick and powerful wing-beats and lateral changes in body angle. Feeds mostly on fish, showing strong rapid maneuvers while fishing; also feeds by scavenging and kleptoparasitism.

Distribution and abundance: A vagrant to Persian Gulf, with singles occasionally seen in Bushehr and Hormozgan, mostly near islands.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

اسکوی دم پیچ *Stercorarius pomarinus*

Pomarine Skua

ترکی: تل قوبروق اوقیانوس گولئینی، کردی: ئیسکووای کلک بادراو

Morphological characteristics: 46-51 cm length and 125-138 cm wing-span. A fairly large skua with strong bill, thick head, and fairly long tail, central tail-feathers elongated and broad with blunt tip and twisted around axis. Sexes almost similar with marked seasonal variation. Shows a diversity of dark to pale morphs, pale morph more common. Breeding adult in pale morph has black-brown nape, lore, and cap down to below eye. Upperparts, upper wing-coverts, and rump dark slate-grey, neck and underparts white, shading to dark grey on rear of flanks and under tail-coverts; a buff collar visible on throat and nape. Dark morph is grey-brown above and brown below with narrow pale bars. Adult non-breeding in pale morph generally paler except for dark spots on upper- and underwing; nape, lower face, and throat streaked, and tail with black-and-white bars. Seasonal variation not considerable in dark morph. Juvenile lacks elongated central tail-feathers and has dark and buff spots on head and body and is densely barred buff on belly.

Biological characteristics: Prefers open seas and oceans, rarely seen on inland waters. Outside breeding season concentrates in (sub)tropical seas where cold and warm water mix and provide high concentration of food, attracting flocks of sea-birds. Gregarious on migration; in spring, flocks sometimes fairly large, but in late summer and autumn more solitary or in small flocks. Flight with strong wing-beats; when hunting actively, combines great speed and agility with somersaults, dives, and other maneuvers. Feeds chiefly on fish, obtained mainly by food-piracy but also directly from sea or by scavenging.

Distribution and abundance: A regular passage migrant and winter visitor off the Makran coast, with some non-breeders probably remaining in these areas throughout summer. Also a very scarce passage migrant in the south Caspian region and Urumiyeh Lake.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۴۶ تا ۵۱ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۱۲۵ تا ۱۳۸ سانتی‌متر است. پرنده اقیانوسی بزرگ‌جثه با منقار بزرگ، سر پهن و دم به نسبت بلند است که دو پر میانی آن بلندتر و در انتها پیچ خورده است. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. ریخت‌هایی متنوع از کاملاً تیره تا روشن دارد که ریخت روشن در این پرنده معمولتر است. پرنده بالغ در ریخت روشن در دوره جوجه‌آوری پیشانی، تارک سر، فاصله بین چشمها تا منقار و قسمتهای جلویی گونه‌ها قهوه‌ای مایل به سیاه دارد. روتنه، پوشپه‌های بالها و دمگاه خاکستری دودی، شکم و پوشپه‌های زیر دم قهوه‌ای خاکستری روشن و مابقی بخشهای زیرتنه سفید است و طوق نخودی رنگی در گلو و پس گردن دارد. در ریخت تیره، روتنه قهوه‌ای خاکستری و زیرتنه قهوه‌ای است و راهراه عرضی باریک و روشنی روی آن دیده می‌شود. پرنده بالغ با ریخت روشن در پروبال زمستانه، به جز لکه‌های تیره در رو و زیر بالها، در سایر بخشهای بدن رنگ پریده‌تر و پس گردن، بخش پایینی صورت و گلو راهراه و دم دارای نوارهای سیاه و سفید عرضی است. در ریخت تیره تغییرات فصلی، چندان مشهود نیست. پرنده نابالغ فاقد پره‌های بلند دم است و لکه‌های قهوه‌ای تیره و نخودی فراوانی در سر و بدن و راهراه عرضی متراکمی در سطح شکمی دارد.

ویژگیهای زیستی: دریاهای آزاد و به ندرت در آبهای داخلی دیده می‌شود. در خارج از دوره جوجه‌آوری به صورت سرگردان به ویژه در مناطقی که جریانهای قوی رو به بالای آب سبب تمرکز بالای مواد غذایی می‌شود، حضور می‌یابد. در زمان مهاجرت پرنده‌ای اجتماعی است، دسته‌های بهاره آنها تقریباً بزرگ است ولی در پاییز و اواخر تابستان دسته‌های کوچکتری تشکیل می‌دهند. پروازش با بال‌زدنهای قوی همراه است، هنگام شکار پروازی سریع و چابک دارد که با شیرجه رفتن، غوص کردن و مانورهای متعدد به اجرا درمی‌آید. بیشتر از ماهیها تغذیه می‌کند و شکار خود را به طور مستقیم از دریا و یا با لاشه‌خواری و تصاحب طعمه سایر پرندگان به دست می‌آورد.

پراکنش و فراوانی: مهاجر عبوری و زمستان‌گذران دور از سواحل مکران است. همچنین تعدادی پرنده غیر جوجه‌آور تابستانها در این منطقه باقی می‌مانند. گزارشهایی از حضور این پرنده به صورت مهاجر عبوری نادر در نواحی جنوبی دریای خزر و دریاچه ارومیه در دست است.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

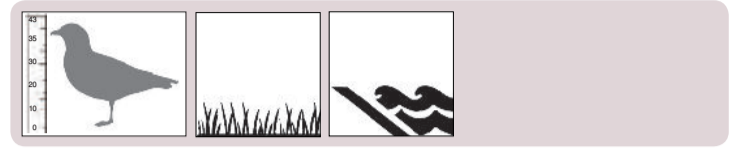

اسکواى قطبى *Stercorarius parasiticus*

Arctic Skua

ترکی: قوتوب اوقیانوس گولئینی، کردی: ئیسکواى قوتبى

Morphological characteristics: 41-46 cm length and 110-125 cm wing-span. A medium-sized skua with two elongated central tail-feathers in summer, resembling Pomarine Skua *S. pomarinus* but elongated tail-feathers not twisted. Sexes similar with marked seasonal variation. Breeding adults show three morphs, with the pale morph more common. Breeding adult in pale morph, with blackish cap and lore, ear-coverts and sides of neck with glossy yellow feather-tips, wholly slate-brown upperparts, rump, belly, under wing-coverts, and lower head; nape and rest of underparts white. Breeding adult in intermediate morph, like pale morph but rather darker above, belly and flanks dark with dark slate-brown breast-band. Breeding adult in dark morph, entirely uniform dark brown except for blackish cap and yellow feather-tips to side of head. Non-breeding plumage very similar to breeding plumage in pale and intermediate morphs, but with white and yellow tips to fresh feathers, making other parts look pale, and rump and belly with black-brown and white bars. Juvenile shows different colours; generally yellowish brown, barred brown especially on underparts, bill blue-grey with dark tip, legs also blue-grey, and toes black at tip.

Biological characteristics: A sea-bird, rarely seen on coastal or inland waters, except during breeding season. Flight fluid and lithe, slow and straight with curved wings, often low above water, as if hiding between waves in search for potential prey. Chasing flight impressive, with marked bursts of acceleration, graceful aerobatics, somersaults, and rapid turns. Gait rather waddling and duck-like, in walk or run, with head held upwards and tail reaching ground. Feeds mainly on fish, obtained mainly by food-piracy but also directly from sea or by scavenging.

Distribution and abundance: A regular passage migrant and winter visitor to Persian Gulf and off the Mekran coast, with some non-breeders probably remaining throughout summer. Scarce on migration in the south Caspian region.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۴۱ تا ۴۶ سانتی متر و گستردگی بالها ۱۱۰ تا ۱۲۵ سانتی متر است. پرنده آقیانوسی متوسط جثه‌ای است که دو پر میانی دم بلندتر ولی بر خلاف «کاکایی اقیانوسی دم‌پیچ» فاقد پیچش انتهایی است. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. دارای ریخت‌های متنوع از کاملاً تیره تا روشن در بالغها (ریخت روشن معمولتر است) و رنگ زرد قهوه‌ای در نابالغها است. در پرنده بالغ در ریخت روشن در دوره جوجه‌آوری فاصله چشمها تا منقار و تارک سر تیره، روتنه و دمگاه، پوشش‌های بالها، شکم و پوشش‌های زیردم یکدست قهوه‌ای خاکستری و بخش‌های پایینی سر، پس گردن و مابقی بخش‌های زیرتنه سفید است. گوش‌پرها و دو طرف گردن زرد تا زرد کم‌رنگ است. ریخت حد واسط تا حدی شبیه به ریخت روشن است ولی روتنه اندکی تیره‌تر، شکم و پهلوهای تیره و نوارهای دودی رنگ کامل یا ناقصی بر روی سینه دارد. ریخت تیره، بدن یکدست قهوه‌ای دودی دارد؛ تارک سر تیره‌تر و بخش پایینی صورت اندکی به زردی می‌گراید. در خارج از این دوره در ریخت‌های روشن و حد واسط رنگ بدن تغییر زیادی نمی‌کند. مابقی بخش‌های بدن به واسطه نوک زرد و سفید پرهای تازه روئیده رنگ‌پریده‌تر به نظر می‌رسد و دمگاه و شکم نوارهای سیاه مایل به قهوه‌ای و سفید دارد. رنگ بدن در پرنده نابالغ متغیر است. پرنده نابالغ با رنگ کلی قهوه‌ای مایل به زرد و راه‌راه عرضی باریک در بدن (به ویژه زیرتنه) قابل تشخیص است. منقار خاکستری مایل به آبی با نوک تیره و پاها نیز به همین رنگ و نوک انگشتان سیاه است.

ویژگیهای زیستی: دریازی است و به ندرت در آب‌های ساحلی یا داخلی دیده می‌شود. در خارج از دوره جوجه‌آوری در امتداد سواحل و تا حدودی در دریاچه‌های بزرگ به سر می‌برد. پروازی آرام، زیبا و مستقیم با بال‌های خمیده دارد. در زمان تعقیب سایر پرندگان مانورهای زیبایی انجام می‌دهد و هنگام اوج‌گیری حین بال‌بازروی بالها را کاملاً باز نگاه می‌دارد. در حالی که سر خود را بالا نگه می‌دارد و دمش به زمین می‌رسد، سنگین و شبیه اردک‌ها راه می‌رود. بیشتر از ماهیها تغذیه می‌کند و شکار خود را به طور مستقیم از دریا و یا با لاشه‌خواری و تصاحب طعمه سایر پرندگان به دست می‌آورد.

پراکنش و فراوانی: مهاجر عبوری و زمستان‌گذران منظم سواحل خلیج فارس و آب‌های دور از ساحل مکران است. احتمالاً تعدادی پرنده غیر جوجه‌آور تابستانها در این منطقه باقی می‌مانند. همچنین به تعداد کم در نواحی جنوبی دریای خزر دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

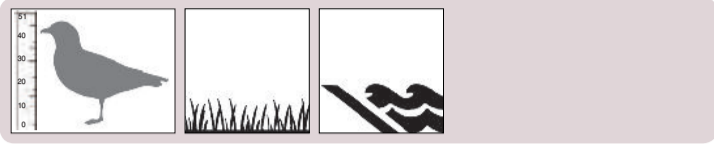

اسکوی دم دراز *Stercorarius longicaudus*

Long-tailed Skua

ترکی: اوزون قوبروق اوقیانوس گولئینی، کردی: ئیسکوای کلک دریژ

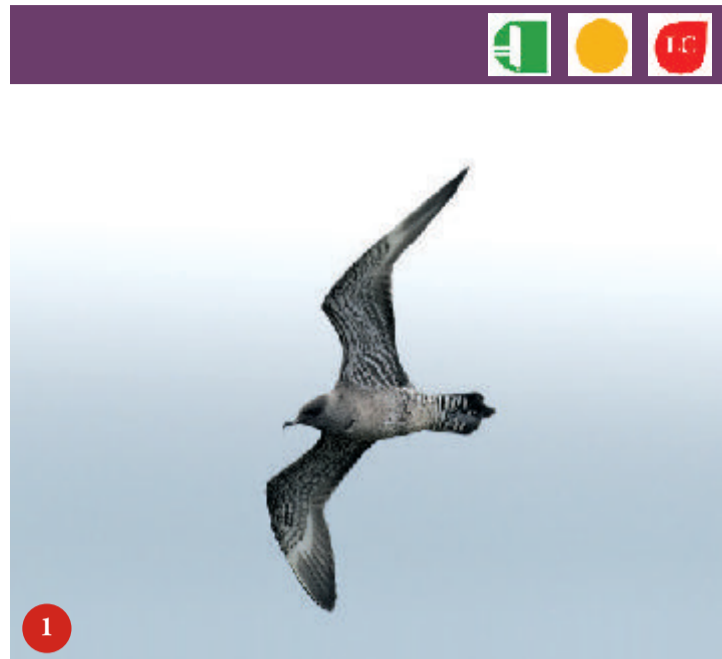

Morphological characteristics: 48-53 cm length (including elongated tail-feathers) and 105-117 cm wing-span. The smallest skua, with slim body, short bill, and two elongated central tail-feathers extending 14-25 cm beyond other tail-feathers. Sexes similar with some seasonal variation. Breeding adult has yellow cheek, white neck, and sooty-black crown, upperparts, and lore. Upper wing-coverts and flight-feathers dark, with white base to first two tail-feathers visible at close range. Underparts white with varying amount of grey on flanks and lower belly to under tail-coverts. Legs blue-grey and bill short, narrow, and dark-coloured. Non-breeding adult has wing as in breeding, but feathers pale due to wear, also with dark streaks on throat, flanks, and undertail, broader bars on breast, and elongated tail-feathers absent or growing. Juvenile with dark grey-brown upperparts streaked light grey, underparts lighter with white underwing patches. Wedge-tailed, with black-and-white bars on rump.

Biological characteristics: A sea-bird, rarely seen on inland waters. Flight resembling terns *Sterna*. Hovers freely and pecks food from water surface. Gait fairly similar to Arctic Skua *S. parasiticus*. On breeding sites, feeds on lemmings, voles, insects, and berries, but in rest of year mainly on fish. Less prone to food-piracy and scavenging than other skuas, food more often taken directly from sea.

Distribution and abundance: A vagrant to the south Caspian region.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۴۸ تا ۵۳ سانتی‌متر (با احتساب پرهای بلند دم) و گستردگی بالها ۱۰۵ تا ۱۱۷ سانتی‌متر است. کوچکترین اسکوا با بدن باریکتر و منقار کوتاهتر است و دو پر میانی دم آن خیلی طویل (۱۴ تا ۲۵ سانتی‌متر بلندتر از سایر پرها) شده است. نر و ماده همشکل و دارای تغییرات فصلی هستند. در پرندۀ بالغ گونه‌ها زرد، گردن سفید، روتنه، تارک سر و فاصلۀ منقار تا چشمها سیاه دودی است. پوشپرهای روی بالها خاکستری و شاهپرهای پرواز تیره هستند. محور دو پر اولیۀ دم به رنگ سفید و از فاصله نزدیک قابل مشاهده است. زیرتنه تا قسمت بالای سینه و پهلوها خاکستری است و از آن پس به سفیدی می‌گراید. پاها به رنگ خاکستری آبی و منقار کوتاه، باریک و تیره است. در انتهای پاییز پرها فرسوده و رنگ بدن پرندۀ نامشخصتر و خطوط تیره‌ای در گلو، پهلوها و زیر دم و به صورت پهنتر در سینه نمایان می‌شود. همچنین دو پر بلند میانی دم را از دست می‌دهد و یا این پرها کوتاهتر و در حال رشد هستند. در پرندۀ نابالغ روتنه قهوه‌ای خاکستری تیره همراه با خطوط خاکستری روشن و زیرتنه اندکی روشنتر است، لکه‌های سفید رنگی نیز زیر بالها دارد. همچنین دم در انتها مثلثی شکل و خطوط عرضی سیاه و سفیدی روی دمگاه دیده می‌شود.

ویژگیهای زیستی: دریازی است و به ندرت در آبهای داخلی دیده می‌شود. پروازی سبک و شبیه به پرستوهای دریایی دارد و قادر است تا در زمان پرواز طعمه را از سطح آب به چنگ آورد. راه رفتنش تا حدودی شبیه به «اسکوی قطبی» است. در سرزمینهای جوجه‌آوری در توندرا اغلب از لمینگ، ولها، حشرات و میوه‌های سته و در سایر اوقات سال بیشتر از ماهیها تغذیه می‌کند. طعمه خود را به طور مستقیم از دریا صید می‌کند و یا با لاشه‌خواری و تصاحب طعمه سایر پرندگان غذا به دست می‌آورد.

پراکنش و فراوانی: به صورت سرگردان در نواحی جنوبی دریای خزر دیده شده است. وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

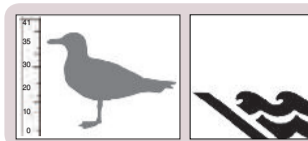

کاکایی چشم سفید *Larus leucophthalmus*

White-eyed Gull

ترکی: چینی گوز گولئین، کردی: ماسیگره‌ی چاوسپی

1

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۳۹ تا ۴۳ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۱۰۰ تا ۱۱۵ سانتی‌متر است. کاکایی کوچک تا متوسط‌جثه و تا حدودی شبیه به «کاکایی دودی» است ولی به واسطه جثه کوچکتر و اندام باریکتر و منقار بلندتر، باریکتر و قرمز تیره با نوک سیاه از آن متمایز می‌شود. نر و ماده هم‌شکل و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری سر سیاهی دارد که این سیاهی تا جلو گردن امتداد یافته و با دو لکه سفیدرنگ هلالی شکل در بالا و پایین چشمها دیده می‌شود. روتنه خاکستری، سینه خاکستری روشن و سایر بخشهای زیرتنه سفید است که در پرواز در تضاد آشکاری با سطح تیره زیر بالها به چشم می‌آید. حاشیه عقبی بالها، دم و دمگاه سفید و پاهای زرد کم‌رنگ دارد. در خارج از این دوره روتنه به قهوه‌ای می‌گراید و رگه‌رگه روشنی در سر دیده می‌شود. پرنده نابالغ سر و گردن قهوه‌ای مایل به خاکستری دارد، حلقه دور چشمها سفید منقطع است و در فاصله بین چشمها و منقار لکه سیاهی دیده می‌شود. همچنین روتنه قهوه‌ای تیره است و به واسطه حاشیه روشن پوششهای روتنه و روی بالها، فلس دار به نظر می‌رسد. منقار نیز تیره و پاهای سبز رنگ پریده هستند. پرنده نابالغ در سال دوم شبیه بالغا در پوشش زمستانه است ولی سیاهی کمتری در سر دارد و منقار تیره است.

ویژگیهای زیستی: مناطق ساحلی، لنگرگاهها و صخره‌های مرجانی را به عنوان زیستگاه برمی‌گزیند. پرنده‌ای اجتماعی است و در طول سال در دسته‌های کوچک و بزرگ دیده می‌شود. پروازی باشکوه، سریع با بال‌زدنهای سست دارد، با چابکی از سطح زمین به پرواز درآمده و فرود می‌آید. تمایل چندانی به شنا ندارد، هرچند روی آب به استراحت شبانه می‌پردازد. بیشتر از ماهیها، همچنین سخت‌پوستان و نرم‌تنان تغذیه می‌کند و در اطراف لنگرگاهها به تغذیه از زباله‌ها می‌پردازد.

پراکنش و فراوانی: به صورت سرگردان در جنوب شرقی استان

سیستان و بلوچستان دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: جزء پرندهگان نزدیک به تهدید (NT)

است. در ایران نیز در فهرست پرندهگان حمایت شده قرار دارد

و دارای ارزش حفاظتی است.

Morphological characteristics: 39-43 cm length and 100-115 cm wing-span. A medium-sized gull fairly similar to Sooty Gull *L. hemprichii*, but distinguished by smaller size, more slender body, and longer and thinner red bill with drooping black tip. Sexes similar with little seasonal variation. Breeding adult with black head and throat, broken white eye-ring, dark grey upperparts, and light grey breast-band and flanks. Rest of underparts white, clearly contrasting with dark surface of underwing. Rump, tail, and rear margin of wing white, and legs pale yellow. Non-breeding adult like breeding but with upperparts turning brown and black of head and throat streaked and mottled white. Juvenile with greyish brown head and neck, broken white eye-ring, black patch in front of eye, and dark brown upperparts and upper wing-coverts looking scaly due to pale feather-fringes; bill dark, and leg pale green. In 2nd winter very similar to adult non-breeding but with less black on head and darker bill.

Biological characteristics: Prefers coasts, harbours, and coral reef. Gregarious, nesting in dispersed colonies and occurring in small or large flocks outside breeding season. Flight easy and fast, with loose wing-beats; takes off and lands with agility. Perches freely on rocks and coral banks, as well as human artifacts, but no tendency to roost on water surface. Feeds mainly on fish at sea, less prone to feed on rubbish in harbours, but some benthic prey taken on mudflats at low tide.

Distribution and abundance: A vagrant, seen in eastern Baluchestan.

Conservation status: Globally has been listed as Near Threatened (NT) in IUCN red list. Also concerned as protected species in Iran and is of conservation values.

کاکایی دودی *Larus hemprichii*

Sooty Gull (Hemprich's Gull)

ترکی: بز گولئین، کردی: ماسیگره‌ی بوژ

Morphological characteristics: 42-45 cm length and 105-118 cm wing-span. A medium-sized dark gull, rather similar to White-eyed Gull *L. leucophthalmus*, but distinguished by larger size, relatively broader and shorter wings, lack of broken white eye-ring, less white on neck, darker and browner upperparts, and straight thick green bill. Sexes similar with little seasonal variation. Breeding adult distinguished by sooty-brown head, neck, and throat, dark grey-brown upperparts, and grey breast. Small white spot above eye, large white patch on side of neck extending narrowly to upper hindneck. In flight, dark brown underwing contrasts with white of underparts. Rump, tail, and rear margin of wing white, legs yellow, and bill long, thick, and greenish with a black band near its red tip. Non-breeding adult with paler brown head, spotted white; semi-collar on nape greyer and less distinct. Juvenile with lighter brown upperparts, looking scaly due to buff-white feather-fringes; tail with broad brown terminal band, conspicuous in flight. Also has dark-tipped greyish blue bill and olive to blue-grey legs.

Biological characteristics: A coastal bird, mostly seen along sandy or stony coasts and in harbours and coastal settlements; never observed inland. Gregarious. Usually seen flying around ships and fishing boats to feed on offal. Roosts on waterfronts, cliffs, and sandy beaches. Omnivorous; obtains food by scavenging along coasts, above inshore waters and on exposed mudflats.

Distribution and abundance: A common non-breeding visitor to Persian Gulf coast, Strait of Hormoz, and coast of Baluchestan throughout the year.

Conservation status: Listed in protected species of Iran and is of conservation values.

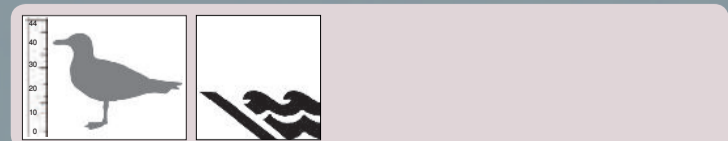

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۴۲ تا ۴۵ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۱۰۵ تا ۱۱۸ سانتی‌متر است. کاکایی متوسط‌جثه و به نسبت تیره رنگی است که تا حدودی شبیه به «کاکایی چشم سفید» به نظر می‌رسد ولی به واسطه جثه بزرگتر، بالهای پهنتر و کوتاهتر، رنگ سبز منقار، فقدان حلقه سفید منقطع دور چشمها، سفیدی کمتر در گردن و روتنه تیره‌تر از آن متمایز می‌شود. نر و ماده هم‌شکل و دارای تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری با سر و گردن قهوه‌ای تیره، روتنه خاکستری تیره مایل به قهوه‌ای و سینه خاکستری مشخص است. خطوط هلالی سفیدی بالای چشمها و نیم طوقی به همین رنگ در پس گردن دارد. در پرواز زیر بالها قهوه‌ای تیره و در تضاد آشکاری با زیرتنه سفیدش به چشم می‌آید. حاشیه عقبی بالها، دم و دمگاه سفید، پاها زرد کم‌رنگ، منقار دراز، کلفت و مایل به سبز است و نزدیک به نوک قرمزش نوار سیاهی دارد. در خارج از این دوره، سر قهوه‌ای روشن با لکه‌های سفید پراکنده، روتنه رنگ پریده و نیم طوق پس گردن نامشخصتر است. در پرنده نابالغ روتنه قهوه‌ای کم‌رنگ است و به واسطه حاشیه سفید نخودی پرها ظاهری فلس‌دار نشان می‌دهد. نوار پهنی به رنگ قهوه‌ای مایل به سیاه در انتهای دم دارد که در پرواز به خوبی دیده می‌شود. منقار آبی مایل به خاکستری و نوک آن تیره و پاها زیتونی تا خاکستری مایل به آبی است.

ویژگیهای زیستی: دریازی است و بیشتر در سواحل سنگی و ماسه‌ای دیده می‌شود. پرنده‌ای اجتماعی است و از سواحل دریاها دور نمی‌شود. اغلب در حال پرواز اطراف کشتیها و قایقهای ماهیگیری برای تغذیه از بقایای ماهیها دیده می‌شود و روی اسکله‌ها، صخره‌ها و سواحل شنی به استراحت شبانه می‌پردازد. همه‌چیز خوار است و غذای خود را بیشتر با لاشه‌خواری در نوار ساحلی به دست می‌آورد.

پراکنش و فراوانی: سراسر سال به صورت غیر جوجه‌آور در سواحل خلیج فارس، تنگه هرمز و سواحل بلوچستان دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندگان حمایت شده ایران قرار دارد و دارای ارزش حفاظتی است.

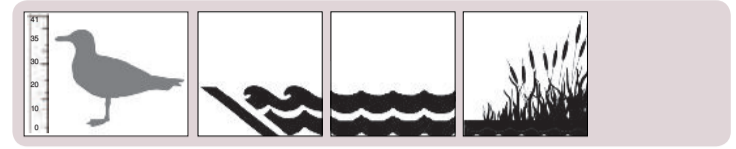
ویژگی‌های ظاهری: طول بدن ۴۰ تا ۴۲ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۱۱۰ تا ۱۳۰ سانتی‌متر است. کاکایی متوسط‌جثه با سر گرد و منقاری کوچک و ظریف به رنگ زرد است. نر و ماده هم‌شکل (نر اندکی بزرگتر) و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری سر و بدن سفید و روتنه خاکستری روشن با تهرنگ آبی دارد. نوک بالها سیاه همراه با لکه‌های سفید مشخصی است که در هنگام پرواز به خوبی نمایان است. پاها زرد مایل به سبز هستند. در خارج از این دوره رگه‌رگه خاکستری در سر ظاهر می‌شود و منقار تیره‌تر با نوار سیاهی نزدیک به نوک دیده می‌شود. پرنده نابالغ با سر و سینه قهوه‌ای مایل به خاکستری و روتنه قهوه‌ای با ظاهر فلس‌دار از بالغها متمایز می‌شود. منقار گوشتی رنگ و نوک آن سیاه و پاهایی به همین رنگ دارد. در پرواز دمگاه و دم سفید و نوار پهن سیاه رنگی در انتها دارد. همچنین شاهپرها پرواز سیاه، جلوی بالها خاکستری قهوه‌ای با لکه‌لکه‌های نخودی و پوشپه‌های روی بالها خاکستری است. پرنده جوان در اولین زمستان شبیه به بالغها است ولی بالها و دم همچنان رنگ‌آمیزی قبل را حفظ می‌کنند و در دومین زمستان رنگ بدن خیلی به بالغها شبیه می‌شود.

ویژگی‌های زیستی: سواحل دریاها، مصیها، دریاچه‌های داخلی، تالابها، رودخانه‌ها و کشتزارها را به عنوان زیستگاه برمی‌گزینند. در جریانهای هوایی تند، بال‌زندهایی عمیق با بالهای خمیده دارد. به خوبی راه می‌رود و شنا می‌کند. اغلب با شکار حشرات آبی، خشکیزی و ماهیها تغذیه می‌کند ولی گاهی با دزدیدن غذای دیگر پرندگان و لاشه‌خواری غذای خود را تامین می‌کند. **پراکنش و فراوانی:** زمستان‌گذران معمول سواحل جنوبی دریای خزر است که تعداد آنها بسته به سختی زمستان از سالی به سال دیگر در نوسان است. همچنین به تعداد کم زمستان‌گذران معمول در استان خوزستان و به صورت نادر در سواحل خلیج فارس تا تنگه هرمز است. گاهی زمستانها در استانهای آذربایجان، تهران، مرکزی، اصفهان و فارس نیز دیده می‌شود. **وضعیت حفاظت:** در فهرست پرندگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

کاکایی نوک سبز *Larus canus*

Common Gull (Mew Gull)

ترکی: گوی دیمدیک گولئین، کردی: ماسیگره

Morphological characteristics: 40-42 cm length and 110-130 cm wing-span. A medium-sized gull with round head and small and slender all-yellow bill. Sexes similar (male slightly larger) with little seasonal variation. Breeding adult wholly white with fairly light blue-grey upperparts, wing-tip black with white patches, conspicuous in flight. Legs greenish yellow. Non-breeding adult with grey streaks on cap, neck, and breast, and darker bill with black band near tip. Juvenile distinguished from adult by heavy grey-brown streaking on head, neck, breast, and flanks, and brown upperparts with buff feather-fringes, appearing scaly; bill pink-flesh with black tip, legs also pink-flesh. In flight, rump to tail white, tail with broad black terminal band; flight-feathers black, forewing grey-brown with buff scaling, both contrasting with grey greater upper wing-coverts. In 1st winter, body as adult winter, but wing and tail still as in juvenile, in 2nd year much like adult.

Biological characteristics: Prefers coasts of seas and estuaries, but more than many other gulls also found inland at lakes, wetlands, rivers, or well-away from water in meadows and farmland. Flight steady, with rows of wing-beats alternated by glides, but in strong wind wing-beats noticeably deep with fairly narrow wings sharply angled. Walks and swims well. Chiefly feeds on terrestrial invertebrates, especially earthworms, sometimes obtained by food-piracy on waders, but also on insects pecked from plants or in air, and on fish obtained by direct predation or scavenging.

Distribution and abundance: A common winter visitor to the south Caspian coast, with numbers fluctuating widely from year to year depending on the severity of winter. Also a regular winter visitor in small numbers to Khuzestan and a scarce winter visitor farther south along Persian Gulf coast to Strait of Hormoz. Occasionally recorded in winter in Azarbaijan, Tehran area, Markazi, Esfahan, and central Fars.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

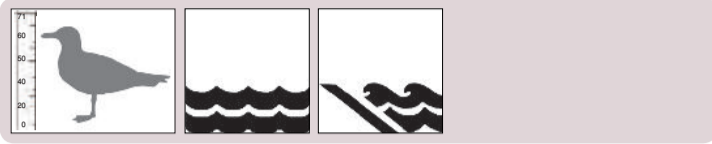

Larus marinus کاکایی پشت سیاه بزرگ

Great Black-backed Gull

ترکی: کورگی قارا بویوک گولئین، کردی: ماسیگره‌ی پشت ره‌شی گه‌وره

Morphological characteristics: 64-78 cm length and 150-165 cm wing-span. The largest gull with large head, thick neck, stout bill, and long and broad wings, greatly similar to Lesser Black-backed Gull *L. fuscus*, but distinguished by broad white rear border to wings, more white on wing-tips, larger size, and dull pink legs. Sexes similar (male slightly larger) with little seasonal variation. Breeding adult easily distinguished by blackish upperparts and wings and white head, rump, tail, and underparts. Also has yellow bill with red patch near the tip of lower mandible. Non-breeding adult with pale brown streaks on head and blacker wings and upperparts. Juvenile has pale brown upperparts and upper wing-coverts, marked with bold light yellow and black bars and spots, dark streaks on head, black bill, brown arcs or spotting on underparts, and narrow dark bars on tail-tip.

Biological characteristics: A sea-bird, often seen resting along coasts, in harbours, and on islets and estuaries, but often moves to offshore zones to feed. Compared with Lesser Black-backed, flight slower with stronger wing-beats. Swims well. An eager hunter, mainly feeds on fish, carrion, chicks, and prey of other birds especially sea ducks and cormorants.

Distribution and abundance: A vagrant along the south Caspian coasts and northern Persian Gulf.

Conservation status: This bird is not listed in the global or national protected species.

ویژگیهای ظاهری: طول بدن ۶۴ تا ۷۸ سانتی‌متر و گستردگی بالها ۱۵۰ تا ۱۶۵ سانتی‌متر است. بزرگترین کاکایی با سر بزرگ، گردن کلفت، منقار حجیم و بالهای کشیده و پهن است و شباهت زیادی به «کاکایی پشت‌سیاه کوچک» دارد ولی به واسطه جثه بزرگتر، لکه‌های سفید بزرگتر در انتهای بالها و پاهای به رنگ صورتی مات از آن متمایز می‌شود. نر و ماده هم‌شکل (نر اندکی بزرگتر) و دارای اندک تغییرات فصلی هستند. پرنده بالغ در دوره جوجه‌آوری به واسطه روتنه و بالهای مایل به سیاه و سر، دم، دمگاه و زیرتنه سفید مشخص است. منقار زرد همراه با لکه قرمزی نزدیک به انتهای نیم‌نوک پایین است. در خارج از این دوره، رگه‌رگه ظریف و قهوه‌ای رنگی روی سر دیده می‌شود و روتنه و بالها سیاه‌تر به نظر می‌رسند. در پرنده نابالغ روتنه و پوشش‌های روی بالها قهوه‌ای کم‌رنگ است و به واسطه خالهای سیاه و زرد کم‌رنگ پرها ظاهری شطرنجی دارد. همچنین رگه‌رگه تیره‌ای در سر، لکه‌های قهوه‌ای رنگی در زیرتنه و نوار تیره باریک و ناقصی نزدیک به انتهای دم دارد. منقار نیز سیاه است.

ویژگیهای زیستی: دریازی است و اغلب در امتداد سواحل، لنگرگاهها، خورها و مصیبه‌ها دیده می‌شود، ولی گاهی تا مسافت زیادی از خشکی فاصله می‌گیرد. نسبت به «کاکایی پشت‌سیاه کوچک» پروازی آرام‌تر با بال‌زدنهای قویتر دارد. به خوبی شنا می‌کند. شکارچی حریصی است و اغلب از ماهیها، جوجه پرندهگان، طعمه سایر پرندهگان به ویژه اردکهای دریایی و باکلانها و همچنین بقایای بدن سایر جانوران دریایی تغذیه می‌کند.

پراکنش و فراوانی: به صورت سرگردان در سواحل جنوبی دریای خزر و سواحل شمالی خلیج فارس دیده می‌شود.

وضعیت حفاظت: در فهرست پرندهگان حمایت شده جهانی و ملی قرار ندارد.

